

Verdal kommune

Årsberetning 2017

Rådmannen, 16.04.2018

Foto: Øystein Kvistad

Innhold:

1	INNLEDNING	3
2	MÅLTALL OG MÅLOPPNÅELSE	5
2.1	Formålet med årsberetningen	5
2.2	Året 2017	6
2.3	Historikk	8
2.4	Utfordringsbilde – Sammendrag av årsberetningen	10
3	ORGANISASJONSKART	16
4	ØKONOMI	20
4.1	Om kommuneregnskap og regnskapsoversiktene	20
4.2	Kommunens totaløkonomi – Regnskapsoversikter	21
4.3	Virksomhetenes økonomi – Driftsregnskap – skjema 1A og B	25
4.4	Investeringer – Investeringsregnskap - skjema 2A og B	34
4.5	Analyse driftsregnskap	35
4.6	Analyse investeringsregnskap	48
4.7	Analyse balanseposter	50
5	ARBEIDSGIVERANSVARET	59
5.1	Årsverksutvikling	59
5.2	Sykefravær	65
5.3	Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	67
5.4	Diskriminering og likestilling	69
5.5	Etikk	70
6	KOMMUNAL PLANLEGGING OG STYRING	72
6.1	Kobling til andre planverk	72
6.2	Selvkost	79
7	INTERNKONTROLL	80
7.1	Rutiner for internkontroll	80
7.2	Håndtering av avvik, varsler og klagesaker	81
8	KOSTRAANALYSE	82
8.1	Nøkkeltall og historisk utvikling	82
8.2	Indikatorer fra KOSTRA	83

1 INNLEDNING

2017 representerer på mange vis et avslutningskapittel for en del av den trønderske historie. Det er siste året med Nord-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmann i Nord-Trøndelag, for å nevne et par av de organer som blir erstattet av nye i et nytt Trøndelag fylke. For vår del er det siste år med Innherred samkommune, både som tjenesteproduserende samarbeid og som formelt regionråd for Levanger og Verdal.

Nytt fylke betyr at aktører og interessenter må finne nye former, roller og relasjoner. For Verdal kommune sin del innebar dette å etablere Midt-Trøndelag regionråd sammen med Levanger og Stjørdal. Fokuset er fellesskap for samfunns-, interesse- og næringspolitikk for området mellom Trondheim og Steinkjer. Samtidig er det videreført samarbeidsrelasjoner med kommunen nord for oss, og i løpet av 2018 vil nok samarbeidsrelasjoner og -former sette seg i en tydeligere helhet.

Samkommunen ble avviklet gjennom 2017. Denne prosessen ble i vel så stor grad en prosess hvor «Nye Verdal kommune» ble diskutert og formet i det administrative lederskapet. Med basis i 12 samfunnstrender og utfordringsbilder, og tilsvarende interne perspektiver ble ny organisasjon utformet og beskrevet. De økonomiske realitetene tillater ikke at alle perspektiver og løsninger blir realisert med en gang, men arbeidet gir et godt grunnlag for styrt utvikling av organisasjonen over tid.

Det økonomiske resultatet for Verdal kommune i 2017 er godt. Et helt grunnleggende suksesskriterium er virksomhetsområdenes drift innenfor de rammer kommunestyret har stilt til rådighet i budsjettvedtak. Driften av virksomhetsområdene bidrar med et mindreforbruk på ca kr 8 mill. kroner. Dette betyr at de merinntekter en ekstraordinær god nasjonal skatteinngang genererer og lavere pensjonskostnader gir oss bidrar til positivt tall i bunnlinjen. Samlet mindreforbruk i kommuneregnskapet er ca kr 27,5 mill kroner.

Netto driftsresultat er det beste uttrykket for å beskrive utvikling i driften. I 2017 viser regnskapet netto driftsresultat ca 33,5 mill kroner. Dette er en økning fra 25,8 mill kroner i 2016. I 2015 og 2014 var netto driftsresultat hhv. 15,1 mill kroner og -8,9 mill kroner. Dette viser at merskatteinngang de siste tre årene har bidratt til en mer robust økonomisk situasjon, og ikke blitt forbrukt undervegs. I kapittel 2.3 vises en lengre historikk for denne utviklingen. Årsberetningens kapittel 4 redegjør nærmere for de økonomiske sammenhengene i regnskapet for 2017.

Gjennom 2017 har også kommunestyret tatt beslutninger med stor langsiktig betydning, både i prosessen med utvikling av helse- og velferdstjenester i et langsiktig perspektiv og med tanke på framtidig skolestruktur for å møte stadig synkende elevtall. Fødselstallet i 2017 var på linje med de siste tre-fire årene, og med det lavt. Innbyggertallet økte til tross for dette med 92 personer i 2017, og det er positivt og en vekst på om lag landsgjennomsnittet.

Årsberetningen for Verdal kommunen for 2017 er utarbeidet med utgangspunkt i kravene i bestemmelsene om årsberetning. Med det blir hovedfokuset i årsberetningen de økonomiske resultater. Tjenesteproduksjon og vurderinger av denne blir innarbeidet som del av arbeidet med kommende

økonomiplan, herunder med bruk av KOSTRA-data. Dette henger blant annet sammen med at gode beslutninger og kontinuitet i utviklingsprosesser krever at riktige styringsparametre må brukes med kontinuitet, men også at vi etablerer nytt styrings- og utviklingsmiljø som skal lede an i disse prosessene.

Takk for god innsats og mange gode resultater gjennom 2017.

Verdal 16. april 2018

Jostein Grimstad

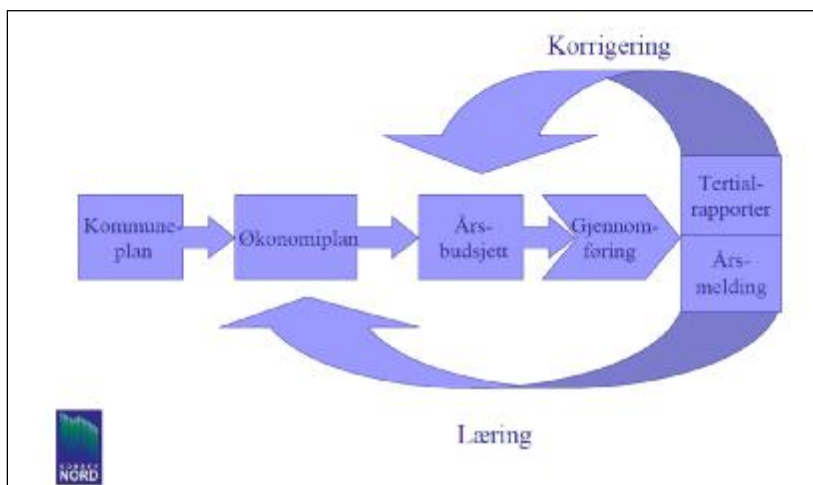
2 MÅLTALL OG MÅLOPPNÅELSE

2.1 Formålet med årsberetningen

Årsberetningen for kommunene er definert i kommunelov med tilhørende bestemmelser i regnskapsforskrift og anbefalinger i regnskapsstandard. Årsberetningen for Verdal kommune for året 2017 er skrevet med utgangspunkt i kravene i bestemmelsene om årsberetning.

Årsberetningens fremste oppgave er å gi en analyse av regnskapet, om det er samsvar mellom inntekter og aktivitetsnivå, om driften av kommunen er økonomisk bærekraftig mv. I tillegg er det en del pliktige momenter som skal besvares. Herunder internkontroll, etikk, likestilling osv. Årsberetningen skal gi grunnleggende og vesentlig informasjon om hvorvidt kommunen lykkes med styring, og bidra til at læring og erfaringer fra arbeidet med å utarbeide årsberetning tas med videre inn i arbeidet med nytt budsjett. Årsberetningen vil således inngå i en styrings- og læringsløype som binder sammen kommunens styringsdokumenter.

Figur: Styrings- og læringsløype i hht Plan og Bygningslov og Kommune lov

Som det fremgår av figuren er årsberetningen (årsmelding) det dokumentet som oppsummerer læring og erfaring og bringer dette fram til forbedringer i økonomisk planlegging (budsjett og økonomiplan.)

Kommune loven § 48:

I årsberetningen skal det gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme kommunens eller fylkeskommunens økonomiske stilling og resultatet av virksomheten, som ikke fremgår av årsregnskapet, samt om andre forhold av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten. Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i fylkeskommunen eller kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å hindre forskjellsbehandling i strid med likestillings- og diskrimineringsloven, samt for å fremme formålene i likestillings- og diskrimineringsloven når det gjelder etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. [vår uth.]

2.2 Året 2017

Året 2017 har gitt positive regnskapstall og gir dermed grunnlag for å stabilisere kommunens økonomi på et mer tilfredsstillende nivå i 2018. Regnskapsresultat i driftsregnskapet viser en driftsmargin (netto driftsresultat) på 33,5 mill kr og et årsresultat (mindreforbruk) på 27,6 mill kr. Regnskapsresultatet for virksomhetene i kommunen viser at virksomhetene har et mindreforbruk (overskudd) på ca 8 mill kr. Dette viser at det har vært god kontroll i virksomhetene og at aktivitetsnivået har vært noen lunde i samsvar med budsjett. Kommunen har oppnådd et netto driftsresultat på 2,9%, og oppnår med det et av sine beste regnskapsår de senere årene. Målet om netto driftsresultat på 2% er nådd, og vel så det. Det gode resultatet skyldes, ved siden av den gode driftsstyringen, i stor grad eksterne forhold (skatt og renter) og en konsekvent bruk av forsiktighetsprinsipp på anslagsposter som har stor risiko. Dermed er resultatet bare delvis representativt for den underliggende driftsbalansen, noe som betyr at det fortsatt er behov for å forbedre driftsmarginen. Eller vi kan si at netto driftsresultat gjerne burde vært enda bedre enn 2,9% i 2017 på grunn av ekstra skatteinntekter mv.

Det gode resultatet gir mulighet for å avsette til disposisjonsfond. Engangspenger bør ikke brukes til å øke aktivitet som krever årlig finansiering. Det er derfor behov for å ta godt vare på de ekstra inntektene som har kommet inn i 2017.

Regnskapsresultatene korrigert for ekstraordinære forhold viser svakere resultat enn det som fremgår direkte av regnskapet. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4.5.1. Her er det gjort beregninger for å teste ut om årsresultat 2017 ville vært et bærekraftig resultat i et normalår. Beregningene gir klare indikasjoner på et omstillingsbehov i årene fremover.

Nærmere om regnskapet som er avlagt:

Året 2017 ble et av de bedre årene for kommunens økonomi, slik det også er for flertallet av norske kommuner. Naturlige svingninger i inntekter og utgifter medfører at noen regnskapsår blir vesentlig bedre enn normalårene. Det er påregnelig at slike gode år kan dukke opp i et 10-årsperspektiv. For 2017 kan det gode resultatet i stor grad forklares av ekstra skatteinntang, at rentenivået ble bedre enn lagt til grunn i forsiktige anslag og at pensjonsutgifter ble lavere enn anslagene. For pensjonsutgiftene har pensjonsselskapenes avkastning på pensjonsmidler gitt lavere utgifter enn budsjettet. Dette er forhold utenfor kommunens kontroll. Samtidig vil konsekvent bruk av forsiktighetsprinsipp i anslagene på store og usikre poster, kunne gi store positive budsjettavvik noen år. For regnskapsåret 2017 var det store positive utslag på anslagene for pensjonspremie.

Forhold som kommunen har blitt kjent med etter 31.12.17 og endringer fremover i tid:

Eiendomsskatt: Kommunen har blitt kjent med en sak som kan medføre tilbakebetaling av eiendomsskatt. Dette vil gi en engangsutgift på anslagsvis 2,5 mill kr

Bortfall av distriktstilskudd fra 2019: Kommunen vil mest trolig miste Distriktstilskudd Sør-Norge fra 2019. Tilskuddet var ca 3,5 mill kr i 2017. Bortfallet antas å bli varig. En konsekvens av dette er at kommunens inntekter i enda større grad får en inntektssammensetning som følger folketallsutviklingen.

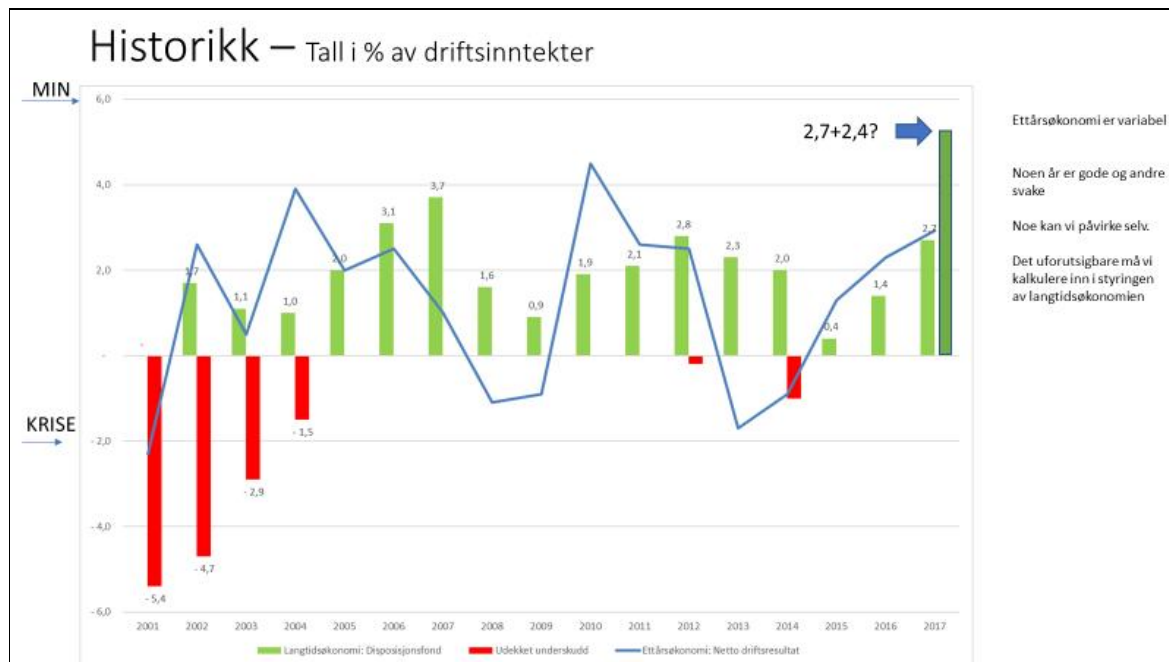
Justeringsbehov i budsjettet for 2018: Det har i 2018 kommet til flere forhold som påvirker budsjettbalansen. Her omtales forhold som medfører at regnskapsresultatet i 2017 ikke er representativt for reell balanse i 2018. Regnskapet for 2017 skal i utgangspunktet være representativt for 2018, men ikke dersom det er reelle endringer i driften. Ved avvikling av samkommunen mistet kommunen noen kostnadsbesparelser, og kommunen fikk også noen ekstrakostnader til å bygge opp nye fagmiljø. Disse ekstrakostnadene ble i rådmannens forslag budsjettet inn i 2018 med finansiering fra økt eiendomsskatt med 10,5 mill kr. Kommunestyret vedtok i desembermøtet å ta vekk økningen i eiendomsskatt. Budsjettet ble saldert (inntektsbortfallet ble finansiert) ved å redusere rammene til virksomhetene med 10,5 mill kr. Det var ikke knyttet noe vedtak om redusert aktivitetsnivå til salderingen, slik at det oppstod et behov for å erstatte den midlertidige salderingen med reelle tiltak i 2018. Kommunestyret vedtok i januarmøtet å øke satsen for eiendomsskatt med inntektsvirkning på 5,25 mill kr. Altså bortfalt 5,25 mill kr av den midlertidige salderingen. Det gjenstod fortsatt 5,25 mill kr som måtte erstattes. I formannskapsmøte 22.03 ble det lagt fram en tiltaksplan som fant tiltak på ca halvparten av de 5,25 mill kr i gjenstående. Det står fortsatt igjen 2,15 mill kr som ikke har fått en varig finansiering. Det er også en del budsjettmessige svakheter i de deler av budsjettene som har sitt opphav i samkommunen. Dette er også forhold som må rettes opp.

Alt i alt betyr dette at endringer som har kommet til i 2018 har medført at den underliggende driftsbalansen i 2018 er svakere enn det bilde som kan leses ut av regnskapsresultatet for 2017.

2.3 Historikk

I dette kapitlet beskrives de langsiktige utfordringene og endringene i kommunens økonomi. Kommunens langsiktige økonomi vil i langt sterkere grad enn årsresultatet kunne sin noe om utfordringer og handlingsrommet for årene som kommer.

Figur: Utvikling i kommunens økonomi fra 2001-2017

Figuren viser hvordan kommunens langsiktige økonomi (målt med disposisjonsfond og udekket underskudd) og kortsiktige driftsbalanse (målt ved netto driftsresultat) har endret seg fra år 2001 til år 2017. I figuren er yttergrensene for en kritisk svak økonomi satt til 2% eller mer i underskudd. Minimumsmålet for en god og robust økonomi er satt på et disposisjonsfond på minimum 6%. Anbefalt årlig driftsmargin (netto driftsresultat) er satt til 2%.

Tallene viser at kommunen hadde en sterk forbedring av økonomien fra 2001 til 2007. Dette var også helt nødvendig for å komme ut av Robek. Robek er definert i Kommuneloven § 60 – og begrepet Robek viser til Kommunaldepartementets liste over kommuner med langsiktig økonomisk ubalanse. I perioden 2007 til 2014 stagnerte den gode utviklingen. I enkelte av årene var netto driftsresultat høyt nok i fht kommunens mål (2%), men uten at dette medførte at disposisjonsfondet økte til et robust nivå (6%). De to siste årene har regnskapsresultatene vært gode, og mye bedre enn den underliggende drift. Hovedforklaringen er skatteinntekt langt over det normale. Hvis kommunen bruker årsresultat fra 2017 til å øke disposisjonsfondet ytterligere, vil kommunen kunne nærme seg et minimumsnivå ved utgangen av 2018. Dette forutsetter imidlertid at det ikke brukes av disposisjonsfond i 2018 og at årsoverskudd 2017 anvendes til økning av disposisjonsfondet. Hvis kommunen klarer å få til et normalt godt

regnskapsår for 2018 med overskudd, så vil disposisjonsfondet kunne nå et minstemål på 6% tidligst i 2019.

Den gode utviklingen i kommunens økonomi årene 2001 til 2007 viser etter rådmannens vurdering at det skal være fullt mulig å forbedre økonomien over noen år. Rådmannen er derfor av den oppfatning at det også i perioden fra 2018 og fremover i tid er realistisk å oppnå forbedring i kommunens økonomi. Det vil naturligvis være krevende å gjøre de nødvendige omstillinger, men målet kan nås om styrking av økonomien gis sterk prioritet.

Kommunen har altså forbedret økonomien kraftig fra Robek-perioden (årene 2001 til 2005), og med de siste to års overskudd har kommunen beveget seg bort fra en kritisk svak kommuneøkonomi. Det er samtidig all grunn til å minne om at det er mye som mangler på en robust økonomi. Utviklingsbildet fra 2001 til 2017 viser at det er et handlingsrom for forbedring. Men for å si noe om utfordringsbildet fremover, må det også korrigeres for fremtidige forhold. Utfordringene fremover i tid preges av store investeringer. Dette gir økte utgifter til renter og avdrag for lang tid fremover. I tillegg kommer inntektsbortfall og fersk kunnskap om utgiftsbehov som kommer fram i regnskapene for 2018.

Kommunen har satt et langsiktig mål om 2% årlig netto driftsresultat. Dette forutsetter at målet nås i normalårene, at målet overoppfylles i gode år, og at det svært sjeldent oppstår regnskapsår som avsluttes med underskudd (merforbruk). Dersom strategien lykkes vil alle inntjente driftsinntekter kunne styres planmessig tilbake til drift over tid, og bidra til at aktiviteten holdes på et bærekraftig nivå.

Det er viktig at aktivitet ikke legges etter de gode årene, men etter nøkterne inntektsprognoser for normalår. En slik strategi vil gjøre det mulig å utnytte de gode årene til å bygge opp nødvendige reserver. Et hovedprinsipp i kommunelovens økonomibestemmelse er at løpende driftsutgifter skal finansieres med løpende driftsinntekter. Konsekvensen av prinsippet er at ekstraintekter styres mot fond, og at upåregnelige ekstraavgifter kan finansieres ved å hente midler fra fond.

I arbeidet med økonomiplanen vil avviket til anbefalt driftsmargin i normalår (se beregningene i kapittel 4.5.1 med analyse av perioden 2015-2017) måtte ses opp mot andre kjente forhold som krever tilpasning av aktivitetsnivået. Herunder utviklingen i regnskapet 2018, informasjon om endringer i rammebetingelser og inntekter i årene fremover, vedlikeholdsetterslep bygningsmasse osv. Tallene for driftsmargin i normalår kan derfor ikke alene si noe om hvor stort omstillingsbehov vi skal legge til grunn i økonomiplan 2019-2022. Men uansett kan det konkluderes med at en reell forbedring i den underliggende driftsbalansen på 1%, ville gitt en klar forbedring av kommunens økonomi.

2.4 Utfordringsbilde – Sammendrag av årsberetningen

I dette kapitlet oppsummeres de viktigste funn og konklusjoner i årsberetningen. Disse punktene følges opp i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

2.4.1 Oppsummering av årsberetning kapittel 4 - Økonomi

Det er gjennomført en rekke tiltak i kommunen de senere år for å bedre driftsbalansen. I årene fremover må det gode omstillingsarbeidet fortsette, og omstillingstakten økes slik at endringene ikke kommer på etterskudd. Svaret på utfordringen er bedre aktivitetsstyring, raskere omstillingstakt og større bevissthet rundt omstillingsmålene. Det må også være et godt mål å ta godt vare på de ekstra inntektene som kommunen har fått de siste to regnskapsårene.

I kapittel 4.5.1 er det gjort beregninger på om regnskapsresultatene for drift de tre siste år er bærekraftige når de omregnes til normalår. Samlet trekker disse beregningene i retning av at kommunen har oppnådd gode regnskapsresultater de siste 2 år, men at resultatene i stor grad har kommet som følge av forhold utenfor kommunens styring. De korrigerte tallene kan indikere at kommunens basisdrift ikke er tilstrekkelig tilpasset utfordringene i et normalår. De korrigerte tallene indikerer at det er et omstillingsbehov som må følges opp videre i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

Det må utvikles bedre styringsdata for riktig dimensjonering av aktivitet på bærekraftig nivå. Reservene bør konsolideres på et mer robust nivå enn de tall som foreligger pr 31.12.17. Fremtidig uttak av reservene kan gjøres planmessig og på en slik måte at det er tilstrekkelige reserver i behold til å møte store uforutsette utfordringer. Denne utfordringen følges opp videre i økonomiplanarbeidet, for å søke bedre driftsbalanse i normalår.

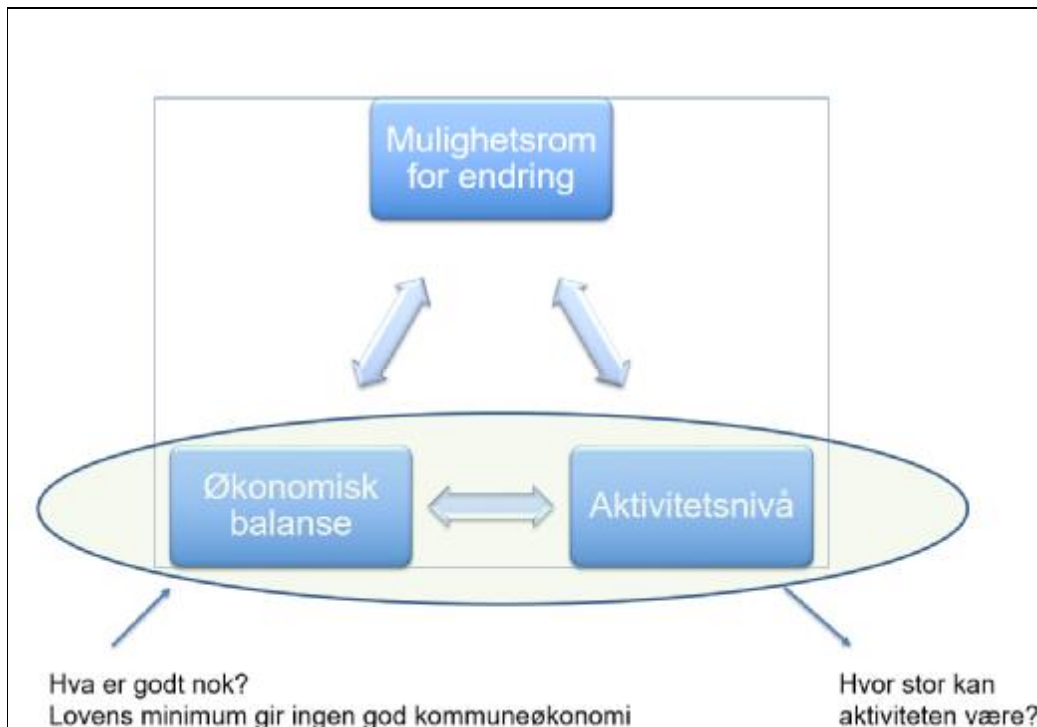
Analysen viser at en varig forbedring i driftsbalansen på 1% av driftsinntekt (målt i fht rammebetingelser som gjaldt i 2017), vil gi positiv langtidseffekt på kommunens økonomi. I tillegg kommer omstillingsbehov som følge av kjente endringene etter 2017. Forbedringsbehovet følges opp videre i økonomiplanarbeidet.

I kapittel 4.7.4 er det sett nærmere på analyse av finansområdet. Ut fra varsler om økt rente fra høsten 2018 er det naturlig at behovet for tiltak på finansområdet tas inn i arbeidet med nytt budsjett og økonomiplan.

I kapittel 4.7.6 er det sett nærmere på fondsmidler. Rådmannen anbefaler at det utredes en strategi for økt robusthet i årene fremover. Herunder muligheten for å sette mål for størrelsen av disposisjonsfond og strategi for avsetning/bruk av disposisjonsfond.

Rådmannen legger fram en analyse av kostratall, befolkningstall og andre relevante styringsdata i arbeidet med økonomiplanen.

Figur: Tilpasning av aktivitet og økonomisk handlingsrom

Figuren viser hvordan en kommune må arbeide for å få god kobling mellom mål for økonomi og tilpasning av aktivitet. En økonomi som er bedre enn lovens minimum gir på lang sikt det høyeste aktivitetsnivået. Styring skjer både på økonomi og dimensjonering av aktivitet (utgifter til tjenestene). God styring blir da å optimalisere tjenestene som kan hentes ut av et gitt inntektsnivå.

Hvor står Verdal kommunes økonomi ved utgangen av 2017:

Finansielle og økonomiske indikatorer gir grunnlag for å sjekke status på kommunens økonomiske og finansielle situasjon.

Fem indikatorer kan sammen indikere din kommunes økonomiske tilstand (se figur til venstre).

En solid økonomisk tilstand kan fort endres ved at det fattes beslutninger uten å ha innsikt i beslutningenes virkninger.

Figur hentet fra veileder i økonomistyring, Fylkesmannen i Nordland

Denne enkle sjekklisten kan si noe om hva som er økonomisk status slik denne er vurdert i årsberetningen:

Mål	Dagens drift	Framtid
Netto driftsresultat - ukorrigert	Bra	
Netto driftsresultat i normalåret	Svak	Svak
Gjeldsbelastning	Ikke farlig høy	Mer krevende
Renteeksposering	Ok	Mer krevende
Likviditet	I klar bedring	Må styrkes
Robek	Ok	Ikke de nærmeste år / må unngås

Netto driftsresultat: Gode tall i 2017, men underliggende tall viser en svak driftsmargin. Behov for forbedring. Med høyere gjeld i årene kan forbedret driftsmargin kompensere noe for økt risiko ved høyere gjeld.

Gjeldsbelastning og renteeksposering: Kommunen har høyere gjeld enn landssnittet, men ikke noe særskilt høy gjeld i fht sammenlignbare kommuner i nærområdet. Sammensetningen av gjelden er heller ikke alarmerende i fht sammenlignbare kommuner. Risiko bør derfor være håndterbar slik vi kjenner

rentenivået i dag. Forventninger om økt rentenivå og et evt worst case scenario (jfr stresstest gjeld – kapittel 4.7.4.2) tilsier at renteøkning vil utløse et større omstillingsbehov. Kommunen har i gjeldende økonomiplan lagt opp til store investeringer. Dette vil naturligvis øke risikoen isolert sett. Men samtidig må det påpekes at kommunen ikke alltid kan velge bort investeringer og låneopptak. Manglende investeringer når endring er nødvendig, vil også medføre merutgifter. Det er over tid helt nødvendig å fornye kommunens bygninger og anlegg, slik at de kan fylle sin funksjon og bidra til effektiv og målrettet tjenesteproduksjon. Det vises til gjeldsanalyse i kapittel 4.7.3.

Likviditet: Likviditet er forbedret. God likviditet gir kommuner en bedre robusthet til å tåle naturlige påregnelige svingninger i økonomien. Rådmannen mener at likviditeten også bør forbedres slik at den kan representere en sikring i fht risiko ved økt gjeld. Bedre likviditet betyr dermed at kommunen kan tåle en noe høyere gjeldsrisiko. Rådmannen ser at kommunen kan forbedre sin likviditet ved at overskuddene fra 2016 og 2017 settes på fond, og ved at kommunen leverer gode regnskapsresultater også de nærmeste årene.

ROBEK: Robek er Kommunaldepartementets liste over kommuner i alvorlig langsiktig økonomisk ubalanse, jfr kommunelovens § 60. Kommunen har ingen kjente forhold som skulle tilsi en registrering i Robek de aller nærmeste årene. Usikkerheten i en slik vurdering øker naturlig nok mot slutten av en økonomiplanperiode (4 år). Dersom kommunen skulle havne i en situasjon der Robek-registrering er uunngåelig, vil det samtidig bety økonomiske utfordringer som er så store at det vil sette målsettingene i gjeldende økonomiplan i fare. Det er helt nødvendig å få til en økonomiplan med robuste marginer og god realisme for perioden 2019-2022. Dette vil kreve tydelige politiske prioriteringer.

2.4.2 Oppsummering av årsberetning kapittel 5 - Arbeidsgiveransvaret.

Kommunens sykefravær er ca 10% målt med KS sine definisjoner. Merk at KS bruker tall som er definert annerledes enn de som brukes i kommunens systemer. Våre tall og tall fra KS kan derfor ikke sammenlignes mot hverandre, men kan brukes hver for seg. Konklusjonene som kan trekkes av tallene er de samme.

Sykefraværet er helt på linje med landssnittet. I forhold til andre bykommuner i området er det for eksempel lavere enn Namsos og Stjørdal m fl og marginalt høyere enn Levanger. Se årsberetningen kapittel 5.2.

Sykefraværet er jevnt synkende i perioden fra 2009-2017. Samtidig ser vi at forbedringen flater ut i 2017 med en marginal økning. Det er fortsatt stort sykefravær i deler av kommunen, og det er av stor betydning at arbeidet med reduksjon av fraværet fortsetter. Et lavt sykefravær er avgjørende for effektiv produksjon av gode tjenester, arbeidsmiljø og kommuneøkonomi. Selv marginale forbedringer vil utgjøre en stor forskjell. Utfordringen følges opp i budsjett og økonomiplan.

Årsverkene i kommunen har etter SSB-statistikkens definisjon på avtalte årsverk økt fra 920 årsverk i 2014 til 990 årsverk i 2017. Veksten må ses i sammenheng med nye kommunale oppgaver, nasjonalt

finansierte styrking av bemanning på enkelte tjenesteområder og at kommunen har overtatt en privat barnehage.

Det er avgjørende å utvikle bedre kommunale måltall for styring av forbruk av årsverk i kommunen. Dette for å få en god dimensjonering av årsverk innenfor de økonomiske rammene som kommunen disponerer. Rutiner og system bør gjennomgås for å finne forbedringer. Området egner seg godt for arbeid med digitalisering, da bedre systemer vil kunne gi både tidsbesparelser og bedre data for analyse.

Rådmannen ser at støtteutgifter knyttet til årsverk har vært gjenstand for sparing over flere år. Det kan stilles spørsmål ved om dette over tid har medført en uheldig miks mellom lønnsutgifter og nødvendige støtteressurser til drift av stillingene. Ytterligere sparing på slike utgifter kan medføre at årsverk blir ineffektive som følge av at det ikke er nok støtteressurser til å utføre arbeidet effektivt og til å sikre nødvendig kompetanse. Rådmannen anbefaler at dette forholdet utredes nærmere i arbeidet med neste økonomiplanperiode. En løsning kan være at det etableres bedre styringsdata og budsjetteringsmodeller som sikrer god balanse mellom årsverk og støtteressurser. Behovet for balanse i ressursinnsatsen aktualiseres med forventningene om økt effektivitet ved å digitalisere. Rådmannen ser at en konsekvens at dette er at det må settes av nok penger til å anskaffe de tekniske systemene som gjør det mulig å redusere på antall årsverk. Litt forenklet sagt må den totale aktiviteten i kommunen dimensjoneres slik at det ikke er flere årsverk enn at kommunen har råd til å la de ansatte jobbe effektivt.

HMS-arbeidet er beskrevet i kapittel 5.3. Aktivitet er gjennomført som planlagt. System for melding av avvik viser at avvik blir meldt. Kvalitetssystemet er arbeidskrevende å oppdatere og rådmannen ser at det er behov for å utrede om systemene bør moderniseres for å få en bedre balanse mellom kost og nytte.

Etikk, likestilling og diskriminering er beskrevet i kapittel 5.4 og 5.5. Rådmannens vurdering er at kommunen oppfyller sine plikter og aktivitet er gjennomført som planlagt.

2.4.3 Oppsummering av årsberetning kapittel 6-8

En oversikt over status på arbeid med planverk ligger i kapittel 6.1. Rådmannens vurdering er at det ikke foreligger vesentlige avvik fra plan om gjennomføring.

Det er gitt en oversikt over utvikling selvkostfond i kapittel 6.2. Rådmannens vurdering er at fondene bygges ned som forutsatt.

Rutiner for internkontroll er beskrevet i kapittel 7.1.

Status på håndtering av avvik, varsler og klagesaker er beskrevet i kapittel 7.2. Rådmannens vurdering er at det ikke foreligger store åpne avvik fra 2017 som gjenstår når årsberetningen skrives.

En historisk oversikt over sentrale tall fra Kostra og regnskap er gitt i kapittel 8. Rådmannen planlegger en mer utførlig analyse av Kostra og andre relevante styringsdata for befolkning, innbyggerbehov mv

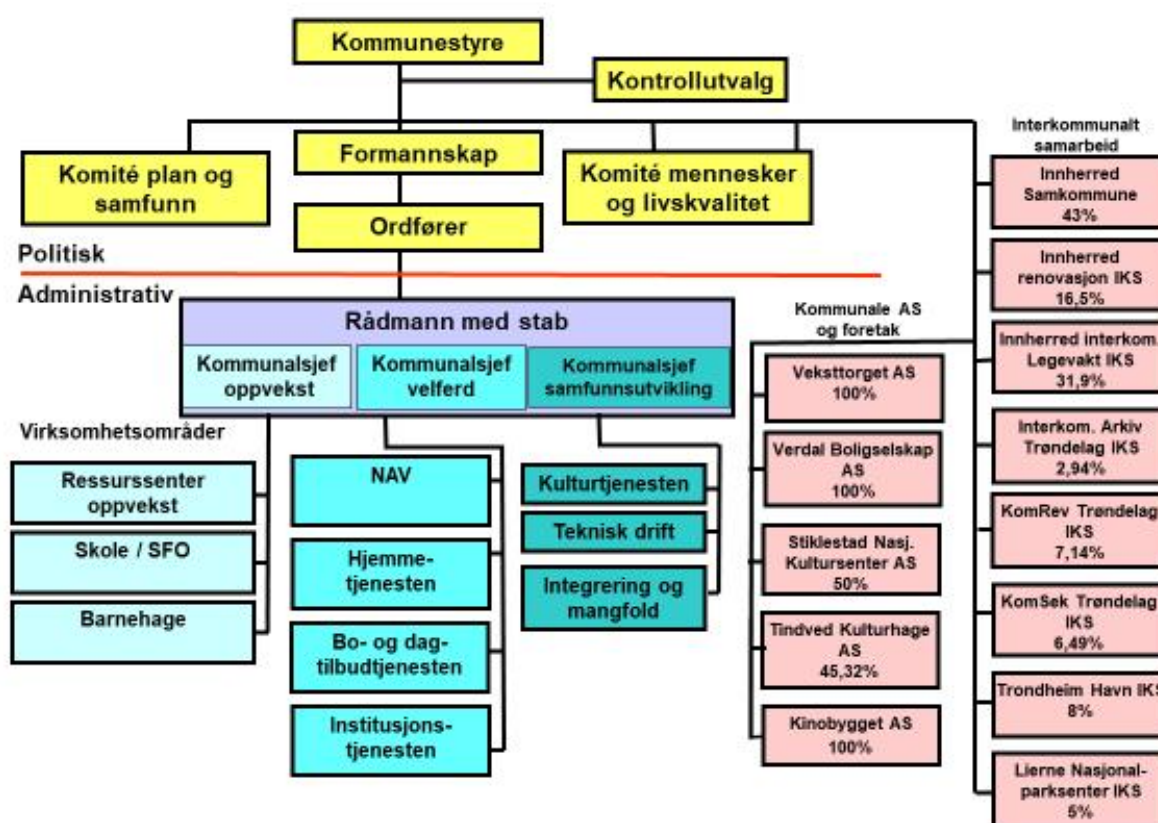
som legges fram under arbeidet med ny økonomiplan. Det legges også opp til aktiv bruk av kostraanalyser i virksomhetene. Økonomienheten får ansvar for å koordinere arbeidet med analysearbeid. Det kan her vises til gjeldende økonomiplan kapittel 4. Her fremgår at det er behov for å arbeide videre med å utnytte styringsdata bedre.

3 ORGANISASJONSKART

Organisasjonskartet viser hvilke virksomhetsområder og myndighetsstrukturer kommunen ble driftet etter i 2017. Fokuset for administrativt lederskap er samhandling og helhet i arbeidsprosesser innad og på tvers av organisasjonsstrukturen.

Figuren viser organisasjonskartet som var gjeldende for 2017.

Kartet ble endret som følge av avvikling samkommunen pr 01.01.2018.

Funksjoner som dekkes av kommunesamarbeid og selskaper:

Organisasjonsform	Betegnelse	Beskrivelse
Kommunalt AS	Veksttorget AS Eierandel: 100%	VekstTorget sin hovedoppgave er å hjelpe mennesker med variert arbeidserfaring og bakgrunn til å komme i jobb. De utøver et viktig samfunnsoppdrag, og bidrar til økt inkludering og verdiskapning. VekstTorget er en non-profit, frittstående kompetansebedrift som er eid av Verdal Kommune.
Kommunalt AS	Verdal Boligselskap AS Eierandel: 100%	Selskapet er en utøvende aktør for å skape et tilfredsstillende boligsosialt tilbud i kommunen. De driver med oppføring og drift av innskuddsfrie gjennomgangsboliger for fjernformidlet arbeidskraft, unge nyetablerte, pensjonister, flyktninger og husstander med spesielle sosiale behov.
Aksjeselskap	Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS Eierandel: 50%	Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS (SNK) ble opprettet ved stortingsvedtak i 1995 med hovedformål å formidle politiske, kulturelle og åndelige dimensjoner ved Olavsarven. I kultursenterets virksomhet inngår helårlig middelalderformidling, Spelet om heilag Olav, utstillinger, skoletjeneste og kulturhusvirksomhet. Et folkemuseumsområde med 30 antikvariske bygninger inngår og i kultursenterets virksomhet. Senteret har ansvar for drift av konsolidert museum i søndre del av Nord-Trøndelag, som i tillegg til virksomheten på Stiklestad består av Egge museum, Stjørdal museum, Levanger Fotomuseum og Nils Aas Kunstverksted. Stiklestad Nasjonale Kultursenter er organisert som et aksjeselskap hvor Verdal kommune og Trøndelag fylkeskommune eier 50 prosent av aksjene hver.
Aksjeselskap	Tindved Kulturhage AS Eierandel: 45,32%	Tindved kulturhage AS eier og driver anlegget i Møllegata 6, Verdal. Lokalet leies ut til bedrifter og institusjoner innenfor kulturnæring og utdanning. Tindved Kulturhage AS skal være en nasjonal aktør innenfor kulturbasert næringsutvikling og verdiskaping i kulturnæringene. Selskapet skal bistå bedrifter med tjenester og rådgivning rettet mot bedriftenes og virksomhetenes etablering og utvikling. Tindved har per i dag tre avdelinger for kreative næringsaktører i Trøndelag. Disse ligger i Verdal, Levanger og Inderøy.
Kommunalt AS	Kinobygget AS Eierandel: 100%	Ansvarlig for bygg og drift av Kinobygget som huser kommunens kino. Kommunens servicekontor, bibliotek og NAV er også lokalisert i kinobygget.
Interkommunalt samarbeide	Innherred Samkommune ISK Andel: 43%	Samkommunen ble etablert som et felles prosjekt etter forsøksloven for kommunene Levanger og Verdal den 1. februar 2004. Inntil samkommune i 2012 ble innarbeidet som samarbeidsform i kommuneloven, ble Innherred samkommune drevet som forsøksprosjekt. ISK har hatt ansvar for: • IKT-enhet • Kemner

		• Organisasjonsenhet (lønn og personal) • Dokumentsenter • Økonomienhet • Plan/byggesak/oppmåling og miljø • Landbruk/naturforvaltning • Servicekontor • Brann og redning (eks deltid) Samkommunen oppløst pr 1/1-2018.
Interkommunalt samarbeide	Innherred renovasjon IKS (IR) Andel: 16,5%	Innherred Renovasjon IKS er et interkommunalt selskap som eies av 10 kommuner, hvor eierandelene regnes ut i fra kommunenes innbyggertall. IR løser eierkommunenes oppgaver innenfor avfallsbehandling, gjenvinning og ombruk. Målsetting er effektive renovasjonstjenester med høyt servicenivå. Hovedkontoret til Innherred Renovasjon IKS ligger på Ørin industriområde i Verdal.
Interkommunalt samarbeide	Innherred Interkommunale Legevakt IKS Eierandel: 31,9%	Den interkommunale legevakten er et samarbeid mellom kommunene Frosta, Verdal, Levanger og Inderøy. Lokalisert i nytt bygg ved Sykehuset Levanger.
Interkommunalt samarbeide	Interkom Arkiv Trøndelag IKS (IKA) Eierandel: 2,94%	Interkom ArkivTrøndelag er et interkommunalt selskap innenfor kommuneforvaltning i Trøndelagsregionene for tjenester knyttet til dokumentbehandling og arkiv. Med sin arkivfaglige kompetanse skal IKA gjøre eierkommunene i stand til å oppfylle sine lovpålagte arkivoppgaver. IKA er depot for papirbaserte og digitale arkiv for eierne og eies av Trøndelag fylkeskommune og 40 kommuner.
Interkommunalt samarbeide	KomRev Trøndelag IKS Eierandel: 7,14%	KomRev Trøndelag er en selvstendig revisjonsenhet organisert som et samvirkeselskap der Fylkeskommune og kommuner i Trøndelag er deltakere i selskapet. Selskapet skal være en samfunnsansvarlig revisor som bidrar effektivt til kommunenes kontroll- og tilsynsfunksjon og med kompetanse som bidrar aktivt til en bedre forvaltning.
Interkommunalt samarbeide	KomSek Trøndelag IKS Eierandel: 6,49%	KomSek Trøndelag IKS er et sekretariat for kontrollutvalgene i 23 kommuner i tidligere Nord-Trøndelag, samt for kontrollutvalgene i Nord-Trøndelag fylkeskommune og Midtre Namdal Samkommune. Kontrollutvalget har sekretariatsbistand som til enhver tid tilfredsstiller utvalgets behov. Sekretariatet skal påse at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt. Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon og av den eller de som utfører revisjon for kommunen. Selskapet ble fusjonert inn i Konsek Trøndelag IKS pr 01.01.2018.
Interkommunalt samarbeide	Trondheim Havn IKS Eierandel: 8%	Trondheim Havn IKS er et interkommunalt selskap der selskapets deltakere er kommunene Orkdal, Trondheim, Malvik, Stjørdal, Steinkjer, Levanger, Verdal, Frosta, Inderøy,

		Verran og Leksvik. Formålet for det interkommunale selskapet er å samordne og utvikle en effektiv, sikker og rasjonell havnevirkksomhet innenfor samarbeidsområdet og skape forutsetninger for en effektiv og konkurransedyktig sjøtransport i Midt-Norge. Trondheim Havn IKS er eier av en betydelig tomtemasse som nyttes til selskapets kjernevirksomhet og utvikling, men også areal som kan utvikles til annet formål enn havnevirkksomhet.
Interkommunalt samarbeide	Lierne Nasjonalparksenter Eierandel: 5%	Lierne Nasjonalparksenter IKS er besøkssenter for nasjonalparkene Lierne og Blåfjella-Skjækerfjella. Bak senteret står et interkommunalt selskap, med Trøndelag Fylkeskommune og kommunene Lierne, Snåsa, Steinkjer, Verdal og Grong som eiere. Lierne Nasjonalparksenter skal være en åpen dør til naturen og naturopplevelser og har som oppgave å drive med formidling for miljøforvaltningen, informere om nasjonalparker og naturvern, skape forståelse for vern av sårbare naturtyper og arter og verdien av store sammenhengende naturområder. Senteret er plassert i «Naturporten» i Lierne kommune.

Organisering av driftsoppgaver ivaretatt av samkommunen etter avvikling:

Våren 2015 vedtok Stortinget å endre kommuneloven, slik at det ikke ble mulig å opprette nye samkommuner. Samtidig fikk etablerte samkommuner anledning til å drive fram til 1. januar 2020. Lovendringen trådte i kraft 25. april i 2016. Vedtak om avvikling av Innherred samkommunen ble fattet av kommunestyrene i Verdal (28/11-2016, PS 98/16) og i Levanger, med virkning fra 01.01.2018.

Samarbeidsavtale med Levanger Kommune ble vedtatt av kommunestyret 11/12-17, PS 111/17. Noen av samarbeidsområdene fra Innherred samkommune erstattes med nye samarbeidsløsninger organisert etter kommunelovens §27, der rådmennene sitter i styret for å ivareta nærhet til kommuneorganisasjonene. Formålet med denne samarbeidsavtalen er å tydeliggjøre vilje og forpliktelse i begge kommuner om å søke samarbeid også utover dette, og å gjøre samarbeidet mer forutsigbart og systemrobust.

Interkommunalt samarbeid etter §27 er etablert på følgende områder med virkning fra 1/1-18:

- Brann og redning. Forretningsadresse Levanger, lokasjoner i begge kommuner.
- Kemner, IKT, innkjøp og kommuneadvokat (lokalisert Levanger)
- Geodata og oppmåling (lokalisert Verdal)
- Regnskap, innfordring og lønn (lokalisert Verdal)

Øvrige oppgaver som ble håndtert i samkommunen er tilbakeført til respektive kommuner.

4 ØKONOMI

4.1 Om kommuneregnskap og regnskapsoversiktene

I kapittel 4 viser vi regnskapsoversiktene fra regnskap 2017 sammen med analyser for de viktigste tallene i kommunens økonomi:

- Kapittel 4.2 oversikt over kommunens samlede økonomi
- Kapittel 4.3 oversikt over virksomhetenes økonomi og budsjettstyring. Her finnes også oversikt over budsjettavvikene for virksomhetsområdene
- Kapittel 4.4 oversikt over investeringer
- Kapittel 4.5 analyse av driftsregnskapet – Regnskapet som viser tall for kommunens drift.
- Kapittel 4.6 analyse av investeringsregnskapet – Regnskapet som viser kommunens investeringer og hvordan disse er finansiert.
- Kapittel 4.7 Analyse av kommunens balanse – Oversikten over kommunens eiendeler, gjeld og egenkapital.

Analysene i kapittel 4 bygger på kommuneregnskapet for 2017. Regnskapet dekker alle deler av kommunens virksomhet som ikke bokføres i egne regnskaper. Interkommunale selskaper, aksjeselskaper mv som inngår i kommune konsernet er således ikke med i kommuneregnskapet.

Kommuneøkonomi

I en kommune er ikke overskudd det primære målet, men et verktøy for bedre styring av ressurser slik at kommunen kan produsere bedre tjenester. I kapittel 4.2 er fokus satt på analyse av kommunens totaløkonomi. Regnskapsoversiktene er satt opp etter art, altså type inntekt og utgift. Kommunens økonomi er et resultat av inntektene kommunen mottar og de utgifter som følger av kommunens aktivitet. En god kommuneøkonomi betyr at det er god balanse mellom inntekter og aktivitetsnivå/utgifter.

4.2 Kommunens totaløkonomi – Regnskapsoversikter

4.2.1 Økonomisk oversikt drift (art)

VERDAL KOMMUNE 2017		Økonomisk oversikt - drift		
	Kapittel- henvisning	Regnskap 2017	Regulert budsjett	Regnskap 2016
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger		41 931 847,41	41 765 525,00	41 817 135,96
Andre salgs- og leieinntekter		78 485 799,33	78 293 353,00	78 377 554,89
Overføringer med krav til motytelse		153 250 251,63	110 383 426,00	144 285 017,48
Rammetilskudd		461 589 890,02	456 901 000,00	459 460 000,00
Andre statlige overføringer		44 075 570,00	36 850 000,00	39 880 807,00
Andre overføringer		7 608 649,69	-	1 888 583,19
Skatt på inntekt og formue		319 009 904,78	315 926 000,00	303 297 847,12
Eiendomsskatt		35 568 061,56	34 500 000,00	34 364 587,57
Sum driftsinntekter	4.5.2	1 141 519 974,42	1 074 619 304,00	1 103 371 533,21
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	4.5.3	566 773 493,89	549 754 031,21	550 017 895,69
Sosiale utgifter	4.5.3	148 766 921,74	159 906 726,06	145 428 299,59
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	4.5.4	131 286 676,15	110 916 053,73	128 892 441,97
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	4.5.4	132 334 970,54	136 026 899,00	164 484 763,27
Overføringer		64 244 518,24	59 991 282,00	57 426 398,80
Avskrivninger		48 935 595,00	46 499 000,00	46 278 693,00
Fordelte utgifter		-1 016 085,00	-3 050 000,00	-31 645 601,00
Sum driftsutgifter		1 091 326 090,56	1 060 043 992,00	1 060 882 891,32
Brutto driftsresultat		50 193 883,86	14 575 312,00	42 488 641,89
Finansinntekter				
Renteinntekter og utbytte		6 648 181,11	4 000 000,00	8 222 385,50
Mottatte avdrag på utlån		460 092,92	350 000,00	358 569,39
Sum eksterne finansinntekter	4.5.5	7 108 274,03	4 350 000,00	8 580 954,89
Finansutgifter				
Renteutgifter og låneomkost.		33 747 736,46	34 500 000,00	34 493 375,92
Avdrag på lån		38 000 050,00	38 000 000,00	36 224 619,00
Utlån		1 016 836,00	550 000,00	834 851,00
Sum eksterne finansutgifter	4.5.5	72 764 622,46	73 050 000,00	71 552 845,92
Resultat eksterne finanstrans.		-65 656 348,43	-68 700 000,00	-62 971 891,03
Motpost avskrivninger		48 935 595,00	46 499 000,00	46 278 693,00
Netto driftsresultat		33 473 130,43	-7 625 688,00	25 795 443,86
Interne finanstransaksjoner				
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk		23 965 609,56	23 965 610,00	9 284 024,13
Bruk av disposisjonsfond		5 663 000,00	5 663 000,00	958 000,00
Bruk av bundne fond		11 963 249,98	5 125 794,00	7 597 337,82
Sum bruk av avsetninger	4.7.6	41 591 859,54	34 754 404,00	17 839 361,95
Overført til inv.regnskapet		100 000,00	-	-
Avsatt til disposisjonsfond		23 965 609,56	23 965 610,00	12 009 024,13
Avsatt til bundne fond		23 439 256,76	3 163 106,00	7 660 172,12
Sum avsetninger	4.7.6	47 504 866,32	27 128 716,00	19 669 196,25
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk		27 560 123,65	-	23 965 609,56

4.2.2 Økonomisk oversikt investering (art)

VERDAL KOMMUNE 2017

	Kapittel- henvisning	Økonomisk oversikt - investering		
		Regnskap 2017	Regulert budsjett	Regnskap 2016
Inntekter	4.6			
Salg av driftsmidler og fast eiendom		4 124 421,35	3 690 000,00	7 126 566,00
Andre salgsinntekter		17 510,14	-	8 442 163,57
Overføringer med krav til motytelse		16 490 196,00	7 750 000,00	17 862 364,05
Kompensasjon for merverdiavgift		12 345 152,22	16 460 000,00	12 696 662,99
Sum inntekter	4.6.1	32 977 279,71	27 900 000,00	46 127 756,61
Utgifter				
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon		120 644 300,23	140 285 000,00	161 809 993,92
Overføringer		13 845 152,22	17 960 000,00	14 196 662,99
Renteutgifter og omkostninger		984 518,91	-	2 029 661,80
Sum utgifter		135 473 971,36	158 245 000,00	178 036 318,71
Finanstransaksjoner				
Avdrag på lån	4.6.2	15 470 203,00	-	17 772 488,00
Utlån		41 389 580,26	39 300 000,00	21 232 247,68
Kjøp av aksjer og andeler		2 783 061,00	2 700 000,00	2 530 832,00
Avsatt til ubundne investeringsfond		3 690 000,00	3 690 000,00	4 150 000,00
Avsatt til bundne investeringsfond		10 319 896,74	-	8 698 545,63
Sum finansieringstransaksjoner		73 652 741,00	45 690 000,00	54 384 113,31
Finansieringsbehov		176 149 432,65	176 035 000,00	186 292 675,41
Dekket slik:				
Bruk av lån	4.6.2	146 421 693,29	173 335 000,00	151 786 835,95
Mottatte avdrag på utlån		18 246 132,74	-	19 427 008,46
Overført fra driftsregnskapet		100 000,00	-	-
Bruk av disposisjonsfond		2 683 061,00	2 700 000,00	-
Bruk av bundne driftsfond		8 698 545,62	-	12 597 999,00
Bruk av ubundne investeringsfond		-	-	2 480 832,00
Sum finansiering		176 149 432,65	176 035 000,00	186 292 675,41
Udekket/udisponert		-	-	-

4.2.3 Balanse

VERDAL KOMMUNE 2017		Oversikt balanse	
	Kapittel- henvisning	Regnskap 2017	Regulert budsjett Regnskap 2016
EIENDELER			
Anleggsmidler		2 741 844 091,65	2 512 044 549,88
Herav:			
Faste eiendommer og anlegg	4.7.2	1 334 588 749,13	1 261 337 779,04
Utstyr, maskiner og transportmidler	4.7.2	42 762 288,69	35 134 730,96
Utlån		170 227 932,83	147 570 789,88
Aksjer og andeler	3	28 090 512,00	27 990 512,00
Pensjonsmidler	4.7.1	1 166 174 609,00	1 040 010 738,00
Omløpsmidler		323 945 737,71	320 430 869,09
Herav:			
Kortsiktige fordringer		88 689 723,45	87 698 917,09
Premieavvik	4.7.1	41 920 446,33	52 736 769,07
Kasse, postgiro, bankinnskudd		193 335 567,93	179 995 182,93
SUM EIENDELER		3 065 789 829,36	2 832 475 418,97
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital		83 782 325,68	26 556 393,65
Herav:			
Disposisjonsfond	4.7.6	31 295 446,28	15 675 897,72
Bundne driftsfond	4.7.6	30 033 373,78	18 557 367,00
Ubundne investeringsfond	4.7.6	5 359 168,00	1 669 168,00
Bundne investeringsfond	4.7.6	11 332 806,64	9 711 455,52
Regnskapsmessig mindreforbruk		27 560 123,65	23 965 609,56
Kapitalkonto		-11 832 557,72	-33 057 069,20
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift		-9 966 034,95	-9 966 034,95
Langsiktig gjeld	4.7.3	2 849 523 703,00	2 648 355 366,00
Herav:			
Pensjonsforpliktelser	4.7.1	1 398 269 042,00	1 282 645 452,00
Ihendehaverobligasjonslån	4.7.4	200 000 000,00	378 411 351,00
Sertifikatlån	4.7.4	109 015 000,00	-
Andre lån	4.7.4	1 142 239 661,00	987 298 563,00
Kortsiktig gjeld	4.7.3	132 483 800,68	157 563 659,32
Herav:			
Annen kortsiktig gjeld		132 483 800,68	157 563 659,32
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		3 065 789 829,36	2 832 475 418,97

4.2.4 Sammendrag regnskap

Driftsregnskapet er avsluttet med et netto driftsresultat på 33,5 mill kr, og et årsresultat på 27,6 mill i mindreforbruk (overskudd). Balanseført årsresultat fra 2016 er disponert til forbruk i 2017 i samsvar med regnskapsvedtaket, og erstattes med nytt overskudd fra 2017. Balanseført overskudd pr 31.12.17 er dermed 27,6 mill kr, som tilsvarer årsresultat drift 2017. Kommunen har ikke udekket driftsunderskudd i balansen. Kommunen har økt disposisjonsfondet fra 15,7 til 31,3 mill kr.

Investeringsregnskapet er gjort opp i balanse. Det var ikke balanseført udisponert (positiv egenkapital) eller udekket (negativ egenkapital) i balansen pr 01.01.17. Det betyr at det heller ikke er balanseført udisponert eller udekket pr 31.12.17.

Årsresultatet for drift og investering oppfyller kommunelovens minimumsbestemmelse om økonomisk balanse i driftsregnskap og investeringsregnskap.

4.3 Virksomhetenes økonomi – Driftsregnskap – skjema 1A og B

4.3.1 Regnskapsskjema 1A og 1B

VERDAL KOMMUNE 2017

Regnskapsskjema 1A - drift					
	Kap.- henv.	Regnskap 2017	Regulert budsjett	Regnskap 2016	Endring 2016-2017
Skatt på inntekt og formue		319 009 905	315 926 000	303 297 847	15 712 058
Ordinært rammetilskudd		461 589 890	456 901 000	459 460 000	2 129 890
Skatt på eiendom		35 568 062	34 500 000	34 364 588	1 203 474
Andre generelle statstilskudd		3 341 170	3 200 000	4 050 271	-709 101
Sum frie disponible inntekter	4.5.2	819 509 026	810 527 000	801 172 706	18 336 321
Renteinntekter og utbytte		6 648 181	4 000 000	8 222 386	-1 574 204
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	4.7.4	33 747 736	34 500 000	34 493 376	-745 639
Avdrag på lån		38 000 050	38 000 000	36 224 619	1 775 431
Netto finansinnt./utg.		-65 099 605	-68 500 000	-62 495 609	-2 603 996
Til ubundne avsetninger		23 965 610	23 965 610	2 725 000	21 240 610
Til bundne avsetninger		-	-	179 629	-179 629
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk		23 965 610	23 965 610	9 284 024	14 681 585
Bruk av ubundne avsetninger		5 663 000	5 663 000	400 000	5 263 000
Netto avsetninger	4.7.6	5 663 000	5 663 000	6 779 395	-1 116 395
Overført til investeringsregnskapet		100 000	-	-	100 000
 Til fordeling drift		 759 972 421	 747 690 000	 745 456 491	 14 515 930
 Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)		 732 412 297	 747 690 000	 712 944 487	 19 467 811
 Regnskapsmessig mer/mindreforbruk		 27 560 124	 -	 32 512 005	

Regnskapsskjema 1B - drift					
		Regnskap 2017	Regulert budsjett	Regnskap 2016	Endring 2016-2017
Rådmann		26 888 897	27 382 857	25 367 785	1 521 112
Kulturtjenesten	4.3.2	20 401 680	21 263 211	19 369 862	1 031 818
Oppvekst felles	4.3.2	113 918 795	112 408 470	105 738 781	8 180 014
Skole / SFO	4.3.2	191 103 428	191 483 142	182 325 822	8 777 606
Barnehage	4.3.2	197 148	1 518 502	966 083	-768 935
Ressurssenter oppvekst	4.3.2	47 591 512	46 386 997	43 003 894	4 587 618
NAV Sosial- og flyktningetjenesten		22 809 551	22 936 198	24 719 629	-1 910 078
Landbruk, miljø og arealforvaltning		-57 053	-	-	-57 053
Teknisk drift		35 827 970	35 929 841	37 211 172	-1 383 202
Integrering og mangfold	4.3.2	-2 049 732	-	-1 874 504	-175 228
Hjemmetjenesten		79 885 625	79 225 424	80 258 620	-372 996
Institusjonstjenesten	4.3.2	87 854 515	90 848 952	91 803 831	-3 949 315
Bo- og dagtilbudstjenesten	4.3.2	83 776 779	85 474 118	79 624 593	4 152 186
IK Regnskap, innfordring og lønn		4 876	-	-	4 876
IK Geodata og oppmåling		7 014	-	-	7 014
Fellesområder		465 547	7 262 188	234 304	231 243
Kommunens andel til ISK		38 117 032	39 385 100	36 786 958	1 330 074
Finanstransaksjoner		-14 331 285	-13 815 000	-12 592 342	-1 738 943
					-
T O T A L T	4.3.2	732 412 297	747 690 000	712 944 487	19 467 811

Pga endringer i kommunens definisjoner på innholdet i regnskapsskjema 1A vil regnskapsresultatet for 2016 vise for høyt mindreforbruk. Riktig mindreforbruk i 2016 er 23 965 610.

Hva regnskapsoversiktene viser:

Regnskapsskjema 1A og 1B viser at ramme til fordeling (generelle inntekter til fordeling) ble budsjettert med 747,7 mill kr.

Regnskapstall viser at disponibel ramme ble 760 mill kr. Altså har generelle inntekter økt med 12,3 mill kr. Fra B-skjemaet fremgår at virksomhetene brukte 732,4 mill kr. Det vil si at 27,6 mill kr av tilgjengelig ramme i A-skjemaet ikke ble brukt. Ubrukt del tilsvarer årsresultatet på 27,6 mill kr.

A-skjemaet viser at det er store endringer på noen inntektsposter og på finansområdet. Endringene er nærmere beskrevet i kapittel 4.5.2 og 4.7.4.

B-skjemaet viser at noen virksomheter har avvik fra budsjettet. Avvikene er nærmere omtalt i kapittel 4.3.2.

A- og B-skjemaene

A og B skjema er obligatoriske oversikter etter regnskapsforskriftene. A-skjemaet viser en oppstilling av hvilke generelle sektorovergripende inntekter som kan disponeres, hva som brukes til interne transaksjoner (avsetning og bruk av fond som ikke er øremerket) og hva som går med til finansposter (finanspostene er sektorovergripende). Restbeløpet er det beløpet som kan fordeles til virksomhetene. I B-skjema fremgår hvordan den disponible inntekten er brukt av virksomhetene. B-skjemaet inneholder også inntekter som ikke er generelle sektorovergripende, og avsetning /bruk av fond som ikke er generelle/sectorovergripende.

Økonomisk oversikt drift og skjema 1A /1B skal vise samme årsresultat. Det er bare to forskjellige måter å stille opp de samme tallene på.

4.3.2 Budsjettavvik drift

Kommunens virksomhet styres etter budsjett vedtatt på artsgruppenivå. I oversikten nedenfor vises utviklingen fra 2016 til 2017 og budsjettavvik i 2017.

Virksomhetsområder	Tidslinje 2016-2017			Budsjett resultat i 2017		Endring fra 2016	
	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Regnskap 2017	1000 kr	% forbruk	1000 kr	%
Radmann	25 368	27 383	26 889	494	98 %	1 521	6 %
Kulturtjenesten	19 370	21 263	20 402	862	96 %	1 032	5 %
Oppvekst felles	105 739	112 408	113 919	-1 510	101 %	8 180	8 %
Skole / SFO	182 326	191 483	191 103	380	100 %	8 778	5 %
Barnehage	966	1 519	197	1 321	13 %	-769	-80 %
Ressurssenter oppvekst	43 004	46 387	47 592	-1 205	103 %	4 588	11 %
NAV Sosial- og flyktningetjenesten	24 720	22 936	22 810	127	99 %	-1 910	-8 %
Landbruk, miljø og arealforvaltning	-	-	-57	57	0 %	-57	
Teknisk drift	37 211	35 930	35 828	102	100 %	-1 383	-4 %
Integrering og mangfold	-1 875	-	-2 050	2 050	0 %	-175	9 %
Hjemmetjenesten	80 259	79 225	79 886	-660	101 %	-373	0 %
Institusjonstjenesten	91 804	90 849	87 855	2 994	97 %	-3 949	-4 %
Bo- og dagtilbudstjenesten	79 625	85 474	83 777	1 697	98 %	4 152	5 %
Innherred kommunesamarbeid	-	-	12	-12	0 %	12	
Kommunens andel til JSK	36 787	39 385	38 117	1 268	97 %	1 330	4 %
Sum for virksomheter	725 303	754 243	746 278	7 965	99 %	20 976	2,9 %
Virksomhetenes bidrag til årsresultatet				7 965			

Oversikten viser at virksomhetene i sum har en ubrukt ramme på ca 8 mill kr. Det vil også si at virksomhetene bidrar med ca 8 mill til årsresultatet på 27,6 mill kr. Det er svært positivt at dette skjer, og det viser at kommunens aktivitet i stor grad følger budsjettet. Det er ulik grad av uforutsigbarhet mellom de ulike ansvarsområdene. Drift av institusjon og barnevern er områder som tradisjonelt har en iboende uforutsigbarhet, mens eksempelvis drift av skole under normale driftsforhold er mer stabil og forutsigbar. Ansvarsområder med store mindreforbruk i fht budsjett (altså bidrar til kommunens overskudd) er barnehage, integrering og mangfold, institusjonsdrift, bo og dagtilbud og samkommunen. Ansvarsområder som har merforbruk (altså reduserer kommunens overskudd) er oppvekst og hjemmetjeneste.

Det kan være svært ulike årsaker til at enkelte virksomheter har brukt mer enn budsjettet eller har brukt mindre. Dette kan være endringer i behov i fht til budsjettpremiss, endring i priser, endring i volum, forbedring i styring/ledelse, at planlagt aktivitet ikke er gjennomført («uønsket sparing») osv.

Det er behov for generell forbedring av styringsdata for å kunne

Budsjettstyring

Kommunestyret har vedtatt budsjettet på ansvarsgruppenivå. Derfor er oversikten over budsjettavvik satt opp med samme detaljering. Oversikten følger dermed også systematikken i skema 1B. Det betyr samtidig at budsjettavvik på de underliggende ansvar ikke er tatt med i oversikten. Vi har i noen tilfeller likevel valgt å kommentere noen enkeltstående større avvik på underliggende nivå. Dette for å synliggjøre viktig informasjon om hvorfor enkelte budsjettansvar får store avvik.

analysere budsjettavvikene nærmere. Det arbeides med å se på datasystemer og utvikling av bedre måleindikatorer som kan gi mer presise svar i årene fremover. Det henvises her til gjeldende økonomiplan kap 4, der samme problemstilling er belyst.

Nedenfor følger kommentarer til de største avvikene.

Beskrivelser av utvalgte større avvik

Kulturtjenesten

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1250	Virksomhetsleder kulturtjenesten	11 174 525	11 574 772	96,54	400 247
1251	Rektor musikk- og kulturskolen	5 313 919	5 452 981	97,45	139 062
1252	Ungdommens hus	1 124 330	1 388 332	80,98	264 002
1253	Biblioteksjef Verdal Bibliotek	2 788 905	2 847 126	97,96	58 220
		20 401 679	21 263 211	95,9 %	861 531

Kulturtjenesten har et samlet mindreforbruk på 0,9 mill. kroner. Refusjon til fylkeskommunen ihht samarbeidsavtale om drift av Verdalshallen ble lavere enn forutsatt, samtidig som at utgifter til faste arrangementer som UKM, prisutdelingsarrangement og 17.mai også er holdt lave. Pengebruken gjennom resten av året har også vært nøktern. Panzer/Ungdommens hus hadde sitt første driftsår i 2017 og var dermed inne i en innkjøringsfase. Mindreforbruket er knyttet til besparelser i lønnsutgifter.

Oppvekst felles

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1260	Oppvekst felles	2 830 800	2 082 845	135,91	-747 955
1281	Barnehagemyndighet	111 087 995	110 325 625	100,69	-762 371
		113 918 795	112 408 470	101,3 %	-1 510 326

Oppvekst felles omfatter midler til total barnehagedrift (kommunale og private). I tertialrapporteringene i 2017 er det informert om nye ordninger som det var en usikkerhet rundt den økonomiske effekten av (måten 3-åringer skulle regnes, økt andel pedagoger). Tross usikkerheten ble rammene anslått å være tilstrekkelige, men årets slutt viser altså noe merforbruk.

Merforbruket i fellesområdet for oppvekst skyldes at virksomhetsområdet har fått tilført en ekstra ressurs, i tillegg til regninger knyttet til en del IKT-løsninger for skole og barnehage, uten at budsjettet er justert tilsvarende.

Skole/SFO

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1201	Vuku barne- og ungdomsskole	24 790 125	24 927 164	99,45	137 039
1202	Garnes Skole	5 361 828	5 643 772	95,00	281 943
1203	Volden skole	5 276 932	5 177 076	101,93	-99 856
1211	Leksdal skole	5 871 485	6 136 771	95,68	265 286
1212	Stiklestad skole	15 900 483	16 043 341	99,11	142 858
1221	Verdalsøra barneskole	33 856 277	32 506 158	104,15	-1 350 119
1222	Ørmelen skole	26 720 551	27 131 049	98,49	410 497
1231	Verdalsøra ungdomsskole	33 758 082	34 765 208	97,10	1 007 127
1241	Vinne skole	17 294 542	17 689 829	97,77	395 288
1242	Ness skole	7 741 139	7 884 497	98,18	143 358
1270	Virksomhetsleder skole / SFO	13 901 819	12 660 535	109,80	-1 241 283
1271	MNRT	630 165	917 743	68,66	287 577
		191 103 428	191 483 143	99,8 %	379 715

Merforbruket ved Verdalsøra barneskole skyldes at man ikke fikk redusert bemanningskostnaden tilstrekkelig etter at en helsetjeneste ved skolen ble avviklet.

Økonomistyring/bemanningsstyring i SFO er krevende da det er færre barn i SFO enn budsjettet, og dermed også mindre inntekter. Virksomhetsområdet erfarer at mange slutter etter 3. trinn.

Ansvarsområdet Virksomhetsleder skole/SFO viser et merforbruk som skyldes stor økning i kostnader knyttet til elever som er Verdal kommunes ansvar, men som har skoleplass i andre kommuner. Dette etter barnevernsvedtak/fosterheimsplasserte elever. Ellers også noe overforbruk på investeringer knyttet til datakabling-/utstyr og møblelement på skoler, som er belastet dette ansvarsområdet.

Barnehage

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1204	Vuku barnehage	217 002	274 870	78,95	57 868
1205	Garnes barnehage	-240 329	-35 209	682,58	205 120
1213	Forbregd/Lein barnehage	198 420	29 509	672,41	-168 911
1214	Leksdal barnehage	23 205	243 417	9,53	220 212
1223	Ørmelen barnehage	-657 047	-720 668	91,17	-63 621
1224	Reinsholm barnehage	-896 374	-85 137	1 052,86	811 237
1226	Maritvold barnehage	20 691	251 377	8,23	230 686
1243	Vinne barnehage	336 372	243 606	138,08	-92 766
1244	Kanutten barnehage	-82 960	-36 982	224,33	45 978
1245	Ness barnehage	140 442	195 226	71,94	54 784
1280	Virksomhetsleder barnehage	1 137 726	1 158 493	98,21	20 767
		197 148	1 518 502	13,0 %	1 321 354

Kommunale barnehager viser totalt sett et mindreforbruk på 1,3 mill kroner i 2017. Overskuddet skyldes god økonomistyring og kontroll av alle styrere. Virksomhetsområdet utviser lojalitet overfor vedtak, og gjennom månedlig rapportering fra styrere er virksomhetsleder godt orientert om økonomisk status. Ved avvik fra budsjett settes det inn sparetiltak for å komme på vedtatt ramme. Området har et godt samarbeid, og har som mål og krav å gå i balanse totalt sett.

Det estimeres hele tiden et antall barn som skal begynne i kommunale barnehager. Foreldre søker plass der de ønsker det. Utgifter er hele tiden sammenfallende med inntekter. Dette gjennom beregning av kommunalt tilskudd og kommunens gebyrregulativ for foreldrebetaling. Bemanning er til enhver tid beregnet og endret i forhold til antall brukere. Driftsutgifter endres imidlertid ikke med antall barn. Den fastsettes ut fra antall barn pr. 01.01. hvert år.

Overskuddet i 2017 utgjøres av pensjonsutgifter og andre poster/utgifter med variabler.

Ressurssenter oppvekst

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1300	Virksomhetsleder ROS	2 874 527	2 841 754	101,15	-32 773
1301	Leder helsestasjonen	10 067 151	10 283 432	97,90	216 281
1302	Leder barneverntjenesten	29 444 529	28 073 821	104,88	-1 370 708
1303	Leder PPT	5 205 306	5 187 991	100,33	-17 315
		47 591 513	46 386 998	102,6 %	-1 204 515

Merforbruket for ressurscenter oppvekst er i hovedsak knyttet til Barneverntjenesten, noe som også har vært varslet ved alle økonomirapporteringer gjennom året. Barnevernet har overtatt omsorgen for flere barn enn forventet i budsjettet, samtidig som at det er brudd i flere fosterhjem, noe som medfører merkostnader. I tillegg er dette det første driftsåret uten det statlige ekstratilskuddet fra IMDI for fem søsken under omsorg. Dette er en varslet endring, men budsjettet er ikke endret i samsvar med bortfall av inntekter. Kostnader til juridisk hjelp (pga redusert bemanning og kapasitet hos kommuneadvokatene), kjøp av sakkyndige utredninger (etter pålegg fra fylkesnemnda) har også økt utover det som er budsjettet.

Barnevernbudsjettet er styrket fra 2017 til 2018, men trenden med økning i antall barn på institusjon og i fosterhjem ser ut til å vedvare, og det er derfor usikkert om budsjettet for det kommende året vil holde.

Integrering og mangfold

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1450	Flyktningetjenesten	-9 788 704	-4 183 079	234,01	5 605 625
1451	Voksenopplæringen	7 738 972	4 183 079	185,01	-3 555 893
		-2 049 732	0		2 049 732

Integrering og mangfold viser et mindreforbruk på drøye 2 mill. kroner. Det er bosatt 56 flyktninger i kommunen i 2017. I og med at mye av denne bosettingen skjedde så sent som i november har kommunen lave utgifter knyttet til disse personene, men mottar likevel fullt tilskudd. I det kommende året er det betydelig færre som skal bosettes, samtidig som at de kommer tidligere på året, og det forventes derfor mer samsvar mellom tilskudd og utgifter i 2018.

Institusjonstjenesten

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1530	Administrasjon institusjonstjenesten	6 141 300	6 304 400	97,41	163 100
1531	Kjøkken	8 745 124	9 105 467	96,04	360 342
1532	Verdal bo- og helsetun 1. etasje	18 884 169	18 840 752	100,23	-43 418
1533	Verdal bo- og helsetun 2. etasje	20 423 014	22 242 107	91,82	1 819 093
1534	Ørmelen bo- og helsetun sykepost	783 617	0	0,00	-783 617
1535	Ørmelen bo- og helsetun Fredheim	19 181 033	19 630 542	97,71	449 509
1536	Legetjenesten	13 696 258	14 725 685	93,01	1 029 427
		87 854 515	90 848 953	96,7 %	2 994 436

Institusjonstjenesten bidrar med det største mindreforbruket (i kroner) av alle virksomhetsområdene og viser et positivt avvik på nesten 3 mill. kroner i 2017. Årsaken er flerdelt. Den største effekten knytter seg til merinntekt på brukerbetalingene. Det ble budsjettert med flere korttidsplasser enn hva man greide å opprettholde, slik at flere av pasientene som mottok tjenester fra institusjonstjenesten betalte for langtidsplass. 1 mill skyldes lavere utgifter ved kjøp av tjenester til private og høyere refusjon for veiledning av vikarer i legetjenesten enn budsjettert. Samtidig er det totale bidraget fra institusjonstjenesten redusert som følge av lengre drift ved Ørmelen bo- og helsetun sykeavdeling enn budsjettert.

Bo- og dagtilbudstjenesten

Ansvar	Ansvar	Regnskap 2017	Budsjett inkl. endring	Forbruk i %	Budsjett-avvik
1560	Administrasjon bo- og dagtilbud	1 727 275	1 976 651	87,38	249 376
1561	Brukerstyrt personlig assistanse	3 406 572	4 065 931	83,78	659 359
1562	Avlastningstjeneste barn	4 108 796	6 238 217	65,86	2 129 421
1563	Arken, arbeid og aktivisering	11 281 019	10 276 180	109,78	-1 004 839
1564	Hjemmetjenester Lysgård	18 617 560	16 813 567	110,73	-1 803 993
1565	Avdeling psykisk helse	9 164 196	10 057 834	91,12	893 638
1566	Bofelleskap Ringvegen	7 053 758	7 240 660	97,42	186 902
1567	Bofelleskap Prost Brants veg	5 433 095	5 524 606	98,34	91 511
1568	Bofellesskap Veslefrikk	7 211 513	7 085 990	101,77	-125 523
1569	Bofellesskap Vinkelen	6 303 511	6 808 013	92,59	504 503
1570	Avdeling Rus	9 469 484	9 386 470	100,88	-83 014
		83 776 779	85 474 119	98,0 %	1 697 341

1562 Avlastningstjenester for barn og unge

På grunn av endring i behov har tjenester og åpningstider ved Verdal kommunale avlastningsbolig blitt redusert i 2017. Overtallig personell, tilsvarende ca 2,7 årsverk, har fått tilbud om jobb i andre avdelinger. Innsparte ressurser er omfordelt og brukt i opptrapping rundt økt tjenestebehov til brukere som flyttet inn på Reinsholm Vest fra mai 2017.

1563 Arken, arbeid og aktivisering

Underbudsjettert med 1 årsverk i overgangen 2016 til 2017. Planlagt å skulle ivareta nye brukere høsten 2017 uten tilførsel av ressurser. Det er ventet at det fra høsten 2018 vil være ytterligere 3-5 nye personer som trenger tilrettelagte tilbud, og det er p.t noe usikkert om budsjettet for tjenesten er tilstrekkelig til å dekke behovet framover.

Støttekontakttjenesten hadde i 2017 et merforbruk på ca 420 000. Dette er knyttet til et høyere antall vedtakstimer enn det som var budsjettert. Tjenesten dekker brukere innenfor eldre, psykisk helse, funksjonshemminger/psykisk utviklingshemming og rus. Det er stort fokus på å tilpasse rammer med vedtakstimer. En søker også å utvikle og prøve ut aktivitetsgrupper som et alternativ innenfor denne tjenesten.

Arken flyttet lokaler 19.03.18, til Ørmelen bo og helsetun. Dette vil generere noe ekstra utgifter det kommende året til bla inventar og datakabling. I forbindelse med flyttingen var Arken stengt i en uke, noe som medførte ekstrakostnader for hjemmetjenesten i bofellesskap som da måtte bistå brukerne med tjenester den uken.

1564 Hjemmetjenesten Lysgård

Avdeling Lysgård hadde i 2017 et merforbruk på 1,8 mill kroner. Avdelingen vokste mye i 2017 og det ble rekruttert ansatte fra flere andre avdelinger, noe som bla førte til utfordringer i at ulike kulturer ble samlet, samtidig som at avdelingen ble uhensiktsmessig stor. Det har vært utfordringer knyttet til både sykefravær og overtid. Fra og med januar 2018 ble avdelingen delt i 2 med hver sin avdelingsleder, for å kunne håndtere bruker- og personaloppfølging på en bedre måte.

Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene. Tilskuddet forvaltes av Helsedirektoratet. I Verdal Kommune er det først og fremst bo- og dagtilbudstjenesten som leverer slike tjenester, og som dermed også mottar tilskuddet. Ordningen er innstrammet med ca 50 000 pr bruker i 2017, noe som tilsvarer en drøy million i redusert tilskudd for Verdal Kommune.

4.4 Investeringer – Investeringsregnskap - skjema 2A og B

4.4.1 Regnskapsskjema 2A og 2B

VERDAL KOMMUNE 2017		Regnskapsskjema 2A - investering		
	Kap. henv.	Regnskap 2017	Regulert budsjett	Regnskap 2016
Investeringer i anleggsmidler	4.7.2	135 473 971	158 245 000	178 036 319
Utlån og forskutteringer	4.7.3	41 389 580	39 300 000	21 232 248
Kjøp av aksjer og andeler	4.7.3/4	2 783 061	2 700 000	2 530 832
Avdrag på lån		15 470 203	-	17 772 488
Avsetninger		14 009 897	3 690 000	12 848 546
Årets finansieringsbehov		209 126 712	203 935 000	232 420 432
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	4.6.2	146 421 693	173 335 000	151 786 836
Inntekter fra salg av anleggsmidler	4.6.1	4 124 421	3 690 000	7 126 566
Kompensasjon for merverdiavgift		12 345 152	16 460 000	12 696 663
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		34 736 329	7 750 000	37 289 373
Andre inntekter		17 510	-	8 442 164
Sum ekstern finansiering		197 645 106	201 235 000	217 341 601
Overført fra driftsregnskapet		100 000	-	-
Bruk av avsetninger		11 381 607	2 700 000	15 078 831
Sum finansiering		209 126 712	203 935 000	232 420 432
Udekket/udisponert		-	-	-
		Regnskapsskjema 2B - investering		
ADMINISTRASJON		10 202 746	5 900 000	4 961 157
ADMINISTRASJONSLOKALER		3 429 965	4 000 000	7 984 526
DIVERSE FELLESUTGIFTER		-	800 000	-
INTERNE SERVICEENHETER		24 579	-	-
GRUNNSKOLE		608 363	5 700 000	2 561 852
VOKSENOPPLÆRING		-	-	440 337
FØRSKOLELOKALER OG SKYSS		6 417 468	9 100 000	8 639 255
SKOLELOKALER OG SKYSS		13 149 098	11 600 000	14 175 295
AKTIVISERING ELDRE OG FUNKSJONSHEMMEDE		-	-	99 000
RÅD, VEILEDNING OG SOSIAL FOREBYGGENDE ARBEID		-	-	45 878
PLEIE, OMSORG, HJELP I INSTITUSJON		149 453	11 900 000	-
PLEIE, OMSORG, HJELP I HJEMMET		-	-	130 464
Akutthjelp helse- og omsorgstjenester		-	6 500 000	79 915
BOTILBUD I INSTITUSJON		8 868 524	4 000 000	3 287 382
KOMMUNALT DISPONERTE BOLIGER		286 744	-	9 603 525
TJENESTER UTEFOR ORDINÆRT KOMMUNALT ANSVARSOMRÅDE		-	10 000 000	-
Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak		7 326 765	9 000 000	1 498 555
Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak og parkering		22 685 022	21 095 000	5 989 017
REKREASJON I TETTSTED		4 235 326	10 500 000	147 917
BEREDSKAP MOT BRANNER OG ANDRE ULYKKER		151 554	250 000	2 578 997
PRODUKSJON AV VANN		58 137	250 000	51 644
DISTRIBUSJON AV VANN		18 847 071	18 050 000	8 516 347
AVLØPSNETT/INNSAMLING AV AVLØPSVANN		25 034 941	22 800 000	1 582 582
BIBLIOTEK		300 000	300 000	-
IDRETT		2 185 740	500 000	3 257 350
KOMMUNALE IDRETTSBYGG OG IDRETTSANLEGG		374 275	2 500 000	863 567
KOMMUNALE KULTUR- OG IDRETTSBYGG		9 638 199	2 000 000	100 041 757
KIRKEGÅRDER, GRAVLUNDER OG KREMATORIER		1 500 000	1 500 000	1 500 000
T O T A L T	4.6	135 473 971	158 245 000	178 036 319

4.5 Analyse driftsregnskap

4.5.1 Driftsmarginer og årsresultat

Regnskapsresultat Tall i 1000 kr	2015	2016	2017	Endring 2016-2017
Inntekter/utgifter				
Sum driftsinntekter	1 100 525	1 103 372	1 141 520	38 148
Sum driftsutgifter	1 070 383	1 060 883	1 091 326	30 443
Brutto driftsresultat	30 143	42 489	50 194	7 705
Sum eksterne finansinntekter	7 753	8 581	7 108	-1 473
Sum eksterne finansutgifter	68 376	71 553	72 765	1 212
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-60 623	-62 972	-65 656	-2 684
Motpost avskrivninger	45 624	46 279	48 936	2 657
Netto driftsresultat	15 144	25 796	33 473	7 677
Netto avsetninger	-5 859	-1 830	-5 813	-3 983
Overført til investeringsregnskapet	0	0	-100	-100
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	9 284	23 966	27 560	3 594

Regnskapsresultatet:

Oversikten viser at Verdal kommune i 2017 har et netto driftsresultat på 33,5 mill kr og et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på 27,6 mill. kroner. Det positive regnskapsresultatet skyldes flere forhold.

Resultatbegreper drift

Driftsregnskapet til kommunen har tre resultatbegreper. Brutto driftsresultat, netto driftsresultat og årsresultat. *Brutto driftsresultat* viser resultat av eksterne inntekter og eksterne utgifter inklusive avskrivninger, men uten at finansinntekter og utgifter eller interne poster er tatt med. *Netto driftsresultatet* er det resultatbegrepet i kommuneregnskapet som ligner mest på årsresultatet etter regnskapsloven (som gjelder for private virksomheter). Netto driftsresultat viser resultat av eksterne inntekter og eksterne utgifter. Men fordi kommuneregnskapet er finansielt orientert blir avskrivningene (kalkulatorisk post) tilbakeført og erstattet med avdrag på lån (betalbar post). *Årsresultatet* er netto driftsresultat påplussset interne poster som bruk av fond og fratrullet avsetninger til fond og overføring til investeringsregnskapet. Årsresultatet i kommuneregnskapet er derfor i realiteten et budsjettavvik.

De beste tallene for kommunens økonomiske sunnhet får vi ved å analysere på netto driftsresultat.

Regnskapsresultatet for 2017 er sterkt påvirket av eksterne faktorer som er relativt lite styrbare for kommunen, men også god virksomhetsstyring har bidratt betydelig. De faktorer som i stor grad ligger utenfor kommunens kontroll, er i hovedsak økt skatteinngang på nasjonalt nivå, lavere pensjonskostnader enn budsjettert og netto lavere finanskostnader enn budsjettert. I tillegg har virksomhetene levert et samlet overskudd på 8 mill kr.

Alle resultatmål viser forbedring i 3-årsperioden. Konsekvensen av bedre resultater i driftsregnskapet er at også tallene for frie fond og likviditet i balansen viser bedring. Det betyr at de gode resultatene er brukt til å konsolidere kommunens økonomi, slik at kommunen er mer robust enn tidligere. Denne utviklingen er både ønskelig og nødvendig med økte investeringer og låneopptak i årene som kommer.

Er regnskapsresultatet bærekraftig?

Kommuneloven har minimumsregler for styring av kommuneøkonomien. Disse reglene er utformet slik at kravene til styring av kommunens økonomi ikke skal komme i konflikt med kommunalt selvstyre. Det er derfor et stort spenn fra kommunelovens minimumsbestemmelser til lovens ideal om best mulig husholdning med kommunens ressurser. I forarbeidene til kommuneloven er begrepet «bærekraftig økonomi» brukt for å si at økonomistyringen skal ha et langsiktig perspektiv. I dette ligger at kommunens økonomi bør styres slik dagens ressursbruk ikke truer velferden til kommunens innbyggere i fremtiden. Altså, dagens utfordringer skal ikke løses ved å skyve regningen foran seg til fremtidige år.

Regnskapsresultater som presenteres i kommuneregnskapet er standardiserte og følger oppstillingsplaner i lov og forskrift. Det er mulig å gjøre beregninger på tallene som kan si noe mer om regnskapsresultatet er bærekraftig. Slike beregninger har naturligvis innslag av skjønnsmessige vurderinger, og må ikke oppfattes som tall som skal erstatte de offisielle tallene. De korrigerte tallene er heller ikke sammenlignbare med tall fra andre kommuner og tall fra Kostra. I tillegg kommer at begrepet bærekraftig økonomi i seg selv er et lite presist begrep i beregningsteknisk sammenheng, slik at rommet for tolkning er relativt stort.

Det følger av den kommunale regnskapsmodell at netto driftsresultat er et bedre måltall på kommunens driftsøkonomi enn bunnlinjen i kommuneregnskapet. Bunnlinjen i kommuneregnskapet (mer/mindreforbruket) er mer å betrakte som et tall for budsjettavvik enn det er et tall som kan si noe om resultatet er godt eller dårlig. Den enkle tilnærmingen videre er at netto driftsresultat over tid er den beste indikatoren på om kommunens økonomi er bærekraftig. I dette ligger at forhold i de enkelte år kan gi noen forstyrrelser i tallene slik at årets resultat ikke er representativt for normalåret. Teknisk beregningsutvalg for kommuneøkonomi (TBU), Kommunaldepartementet og Fylkesmannen bruker i sin veiledning et mål for sunn økonomisk balanse på minimum ca 2% netto driftsresultat. Resultatkravet regnes i prosent av kommunens driftsinntekter. Med driftsinntekter menes sum driftsinntekter, slik de fremgår av hovedoversikt driftsregnskap. Det første kravet blir dermed at netto driftsresultat i det offisielle regnskap er minst 2%. Her overoppfylles kravet i 2017 ved at netto driftsresultat er på 2,9%. Dette er i beregningen nedenfor omtalt som metode null.

I oversikten nedenfor har vi foretatt korrigeringer på netto driftsresultat for å teste om resultatet er tilstrekkelig stort når vi korrigerer for spesielle forhold som tilhører året. Altså forhold som ikke nødvendigvis er representativt for et normalår. Helt til slutt beregner vi også et alternativ som ligger så nært opp til årsresultat etter regnskapsloven som det er mulig å komme med informasjonen i kommuneregnskapet. Det er under tabellen gitt merknader til de ulike korrigeringsmodellene, og hva de er ment å skulle dekke.

	Testing av netto driftsresultat	2015	2016	2017
	Driftsinntekt	1 122 961	1 103 372	1 141 520
	Metode 0: Netto driftsresultat offisielt	15 144	25 795	33 473
+	Bruk av bundne fond	5 717	7 597	11 963
-	Avsetning til bundne fond	-11 976	-7 660	-23 439
=	Resultat metode 1:	8 885	25 732	21 997
+/-	Premieavvik (ikke årsrelevant)	11 712	421	2 561
=	Resultat metode 2:	20 597	26 153	24 558
+/-	Ekstraordinære poster (skattevekst)	728	-11 185	-7 791
=	Resultat metode 3:	21 325	14 968	16 767
+	Avdrag	33 018	36 225	38 000
-	Avskrivninger	-45 624	-46 279	-48 935
=	Resultat metode 4:	8 719	4 914	5 832
	Resultat% regnet av driftsinntekt			
	Metode 0: Ukorrigerte tall	1,3 %	2,3 %	2,9 %
	Metode 1: Korrigert for selvkost	0,8 %	2,3 %	1,9 %
	Metode 2: Standardkorr premieavvik	1,8 %	2,4 %	2,2 %
	Metode 3: Standardkorr ekstraord skatt	1,9 %	1,4 %	1,5 %
	Metode 4: Tilnærmet regnskapslov	0,8 %	0,4 %	0,5 %

Nærmere om de ulike korrigeringsmetodene:

Metode 0: Bruker offisielle tall slik de fremgår av kommunens regnskap, kostra osv. Viser klar forbedring i 3-årsperioden. Ligger over anbefalt nivå på 2% for de to siste årene.

Metode 1: Korrigerer for at bundne fond indirekte har påvirket utgiftsnivået til kommunen. Årsaken ligger i feil nivå på selvkosttjenester og bruk av øremerkede inntekter tidligere år. Korrigering for bruk/avsetning bundne fond er en korreksjon som er godt beskrevet i litteraturen, for eksempel i boken Kommuneregnskapet av Øyvind Sunde. Mange kommuner gjør slik korreksjon når årsresultatet skal analyseres. Korreksjonen viser at resultatet for 2015 og 2017 fremstår som noe svakere. Se kapittel 6.2 selvkost for en nærmere beskrivelse av behovet for korrigering.

Metode 2: Korrigerer for at premieavvik og amortisering av premieavvik pensjon har påvirket netto driftsresultat. Føring av premieavvik og amortisering inneholder differanser mellom betalt pensjonspremie og teoretisk beregnet gjennomsnittlig pensjonskostnad for tidligere år. Beløpene er derfor ikke relevante for året. Effekten på resultatet korrigeres derfor bort. Tallene viser nå noe bedre resultatprosent. Dette skyldes at årsresultatet for 2017 blir kunstig lavt som følge av forhold som gjelder tidligere år. Det hører med til historien at resultatet da var kunstig høyt de tidligere årene. Dette er også en type korrigering som ofte gjøres i analysene hos mange kommuner, av KS og Kommunal Rapport.

Metode 3: Skatteveksten nasjonalt de siste tre årene har vært langt over det som ble varslet i statsbudsjettet. Varslet skattevekst er basert på prognoser fra Finansdepartementet. Det har vist seg at faktisk skattevekst har ligget langt høyere enn prognosene, noe som har gitt prognoseavvik langt over det normale nivået. Det er ingen grunn til å tro at dette vil bli en varig situasjon. For å normalisere skatteveksten har vi her byttet ut faktisk skatteinntang med den skatteinntangen som lå i statsbudsjettprognosene. Dette vil være et mer nøkternt anslag på normalsituasjonen. Etter denne korreksjonen svekkes årsresultatene betydelig i 2016 og 2017. Årsresultatene ligger nå under anbefalt nivå, men ikke lavere enn at det er realistisk å forbedre driftsmarginen i en 1-2 års periode.

Metode 4: Her erstattes avdrag med avskrivninger, slik at det er verditapet på eiendeler som påvirker resultatet, og ikke nedbetaling av lån. Dette er tilnærmet slik det ville blitt gjort i et regnskap etter regnskapsloven, og er slik sett det resultatet som ligger tettest opp til årsresultatet for en bedrift. Det er nå gjort så mange korrigeringer at måltallet på 2% ikke gir samme mening. Men det er åpenbart at en virksomhet som fører etter regnskapsloven må ha overskudd for å vedlikeholde egenkapitalen. Dermed må resultatet ligge over 0% i normalåret. De korrigerede tallene ligger like over 0%. Dette gir grunn til ettertanke med utgangspunkt i at kommunen skal inn i en periode med store investeringer. Nye investeringer og låneopptak vil øke renter og avskrivninger (kapitalslit på bygninger). Svake resultat etter metode 4 kan således være en indikasjon på at det er behov for omstillingstiltak for å rydde plass til økte utgifter til investeringene.

Oppsummering:

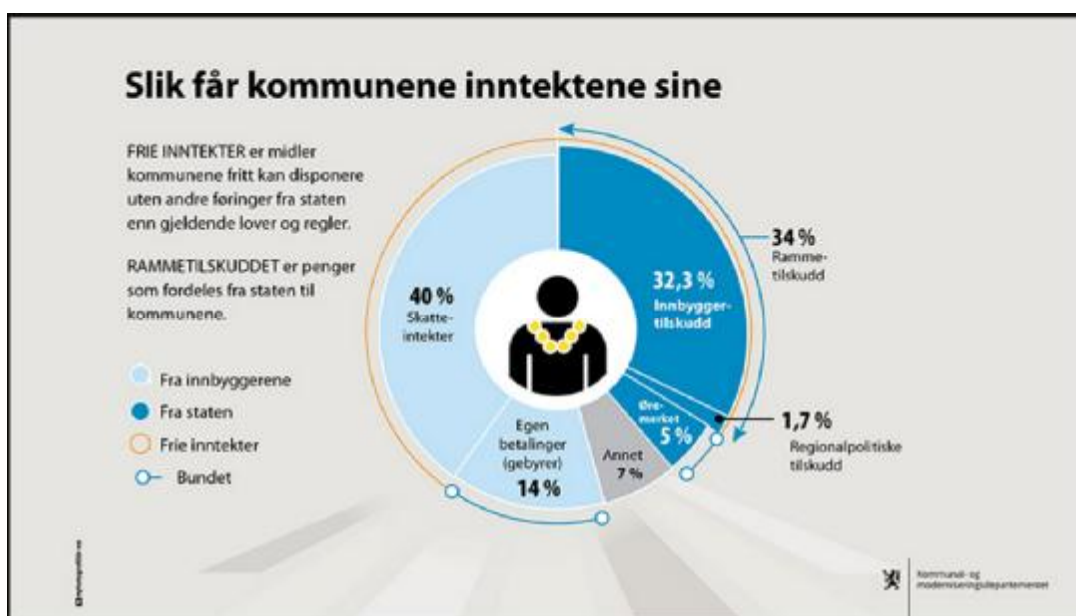
Samlet trekker beregningene i retning av at kommunen har oppnådd gode regnskapsresultater, men at disse i stor grad har kommet som følge av forhold utenfor kommunens styring. De korrigerede tallene kan indikere at kommunens basisdrift ikke er tilstrekkelig tilpasset utfordringene i et normalår. De korrigerede tallene indikerer at det er et omstillingsbehov som må følges opp videre i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

4.5.2 Inntektsposter

Den største delen av kommunens inntekter kommer fra skatt og rammetilskudd. Nivået bestemmes i stor grad nasjonalt, og fordelingsmekanismene er slik at store deler av inntekten følger folketallet. Det vil derfor være sterk kobling mellom kommunens inntekter og utviklingen i folketall. Det vil også være koblinger mellom endringer i befolkningens alderssammensetning og endringer i inntektsnivå.

En mindre del av kommunens inntekter vil være bestemt av regelverk. Dette vil gjelde selvkosttjenester der inntektene ikke skal overstige utgiftene, og det gjelder statlige tilskudd som utmåles etter regelverk.

Figur: Kommunaldepartementets beskrivelse av kommunenes inntekter

Figuren viser at skatt og innbyggertilskuddet utgjør en stor del av kommunens inntekter. Innbyggertilskuddet er den delen av rammetilskuddet som gis med et likt beløp pr innbygger til alle kommuner. Verdal kommune har et regionalpolitisk tilskudd (Distriktstilskudd Sør-Norge) i 2018. Dette vil mest trolig falle bort fra 2019. En liten andel av inntektene er øremerket. Gebyrinntektene er for Verdal i hovedsak gebyrer for vann og avløp, samt betaling for opphold på sykeheim.

Tabell: Tabellen under viser utviklingen i driftsinntektene de siste årene.

Utvikling i inntekter	Beløp i 1000 kroner			Endring i % 2016-2017
	2015	2016	2017	
Type inntekt				
Skatt på inntekt og formue	280 360	303 298	319 010	5,2 %
Eiendomsskatt	31 174	34 365	35 568	3,5 %
Rammetilskudd	446 588	459 460	461 590	0,5 %
Sum frie inntekter	758 122	797 122	816 168	2,4 %
Brukerbetalinger	41 585	41 817	41 932	0,3 %
Andre salgs- og leieinntekter	81 807	78 378	78 486	0,1 %
Overføringer	217 694	184 166	197 326	7,1 %
Andre overføringer	1 317	1 889	7 609	302,8 %
Sum driftsinntekter	1 100 525	1 103 372	1 141 520	3,5 %

Frie inntekter

Vis i søket: Kommunegruppe Følge Landet uten Data Landet

	Verdal			Kommunegruppe 28			Nord-Trøndelag			Landet uten Oslo		
Tall for årene	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Frie inntekter i kroner per innbygger	48 828	51 368	52 245	48 134	50 236	51 384	52 572	54 260	54 364	49 775	52 156	53 621

Med frie inntekter menes skatt og rammetilskudd. I analysesammenheng kan også eiendomsskatt inkluderes, men eiendomsskatten er en selvvalgt inntekt som ikke alle kommuner har. Eiendomsskatt er ikke med i tallene ovenfor.

Figuren viser at de frie inntektene pr innbygger i Verdal er noe høyere enn i sammenlignbare kommuner (kommunegruppa), men lavere enn landssnittet. Lavere inntekt enn landssnittet skyldes i stor grad at Verdal kommune er en minsteinntektskommune. Verdal har et nivå på skatteinntekter etter utjevning på ca 94% av landssnittet. Dette er nærmere omtalt nedenfor under avsnittet om skatteinntekter. Verdal kommune har derfor ca 6% lavere inntekt enn landssnittet. Dette gir føringer for at kommunen må drives effektivt.

Skatt

Skatteinntekter er en ukjent størrelse når året starter. I budsjett for 2017 ble det lagt til grunn et anslag for skatt 2017 basert på det som var kjente nasjonale anslag høsten 2016. I oversikten nedenfor vises skattetall for de siste årene inkludert utjevningstall for skatt. Tallene viser at kommunen har fått et utjevnet skattenivå alle år på ca 94% av landssnittet. Kommunens egen skatt har variert fra 70-75% av landssnittet. Kommunene har de fleste årene fått mer utjevnet skatt enn statsbudsjettprognosen, men avvikene var relativt små fram til de siste to årene. De siste to årene har merskatten vært på henholdsvis

11,1 mill kr og 7,8 mill kr. Merskatten har bidratt til gode årsresultat de to siste årene. Sammenhengen mellom merskatt og gode årsresultat skyldes at kunnskapen om merskattevekst har kommet først et godt stykke ut i året, og at budsjettene ikke ble oppjustert med mulige ekstrainntekter i løpet av skatteåret. Det er et sunt prinsipp at kommunen ikke budsjetterer økte skatteinntekter i løpet av året, men avventer det endelige årsresultat av skatteavregningen. Resultatet av inntektsutjevningen ligger utenfor kommunens kontroll.

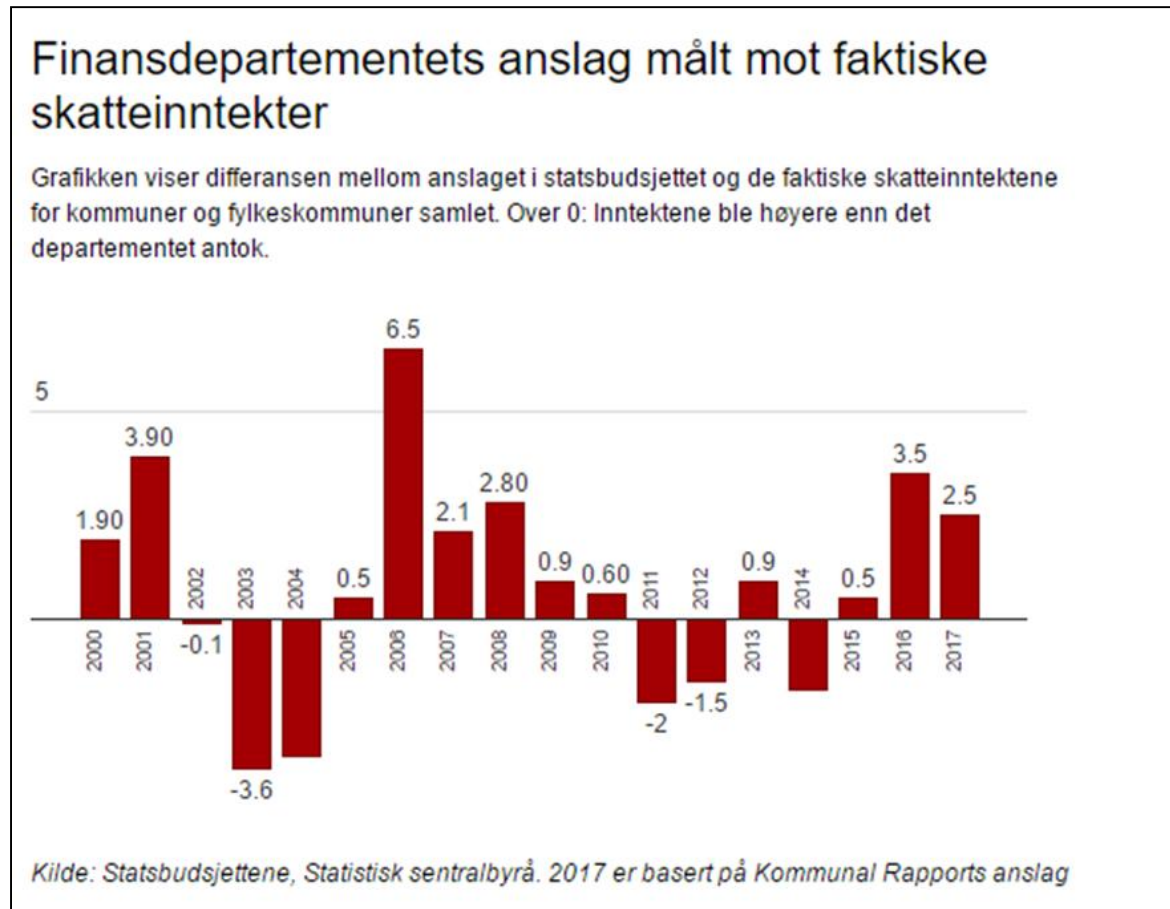
Tabell: Skattetall analyse.

		2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Enhet						
Endelige tall							
Skatt på formue og inntekt	1000 kr	248 868	266 386	279 742	280 360	303 298	319 010
Netto inntektsutjevning	1000 kr	74 547	75 235	70 610	87 203	97 728	95 825
Skatt inklusiv utjevning	1000 kr	323 415	341 621	350 352	367 563	401 026	414 835
Sammenlignet med statsbudsjettprognose							
Skatt inklusiv utjevning	1000 kr	321 824	339 325	353 991	368 291	389 841	407 044
Merskatt i året	1000 kr	1 591	2 296	-3 639	-728	11 185	7 791
Skattevekst uten utjevning	%		7,0 %	5,0 %	0,2 %	8,2 %	5,2 %
Skattevekst med utjevning	%		5,6 %	2,6 %	4,9 %	9,1 %	3,4 %
Skatteanalyse (kroner)							
Skatt pr innbygger nasjonalt	Kroner	23 981	25 027	25 226	26 443	28 733	29 779
Skatt pr innbygger Verdal	Kroner	17 298	18 322	18 917	18 932	20 376	21 484
Skatteutjevning pr innbygger Verdal	Kroner	5 182	5 175	4 775	5 889	6 566	6 453
Utjevnet skatt pr innbygger Verdal	Kroner	22 480	23 497	23 692	24 820	26 942	27 937
Mindre skatt pr innbygger enn landssnitt	Kroner	1 501	1 531	1 535	1 622	1 791	1 842
Andel skatt før utjevning	%	72,1 %	73,2 %	75,0 %	71,6 %	70,9 %	72,1 %
Andel skatt etter utjevning	%	93,7 %	93,9 %	93,9 %	93,9 %	93,8 %	93,8 %
Andel skatt av landet før utjevning	Promille	2,1	2,1	2,2	2,1	2,0	2,0

Sitat: KS regnskapsundersøkelsen 2017: Skatteinntektene for kommunesektoren inkl. Oslo for 2017 ble 4,9 mrd. kroner høyere enn anslått i nasjonalbudsjettet for 2017. Dette tilsvarer ca 1 pst av de samlede driftsinntektene i 2016 for kommunesektoren inkl. Oslo. Mye av denne merskatteveksten ble først kjent sent på året, og det antas at dette har hatt en positiv effekt på driftsresultatet i 2017.

Sitat fra Kommunal Rapport 14.12.17: Departementet henviser blant annet til Teknisk beregningsutvalg, som i sin nyeste rapport omtaler de høye skatteinntektene slik: «Oppjusteringen av inntektsveksten har sammenheng med undervurdering av inntektene til personlige skattytere i utformingen av skatteopplegget, hovedsakelig på grunn av tilpasninger til økt skatt på utbytte.» Det har vært kjent lenge at skattereform førte til at mange tilpasset seg regelverket før det ble innført, noe som økte skatteinntektene i fjor vesentlig. «Den høye skatteinngangen må ses i sammenheng med at uttaket av utbytter til personlige skattytere var høyere enn ventet også for inntektsåret 2016», skrev departementet i statsbudsjettet som ble lagt fram i oktober. Men antakelsene fra to måneder tilbake ser altså også ut til å ha vært for lave.

Det er ikke unormalt at skatteinntekter avviker fra prognosene som legges fram i statsbudsjettet. Nedenfor viser en figur som sammenfatter avvikene fra 2000 til 2017. Oversikten viser tydelig hvorfor årene 2006, 2016 og 2017 har vært gode år for kommuneøkonomien.

Figuren viser tydelig at skatteinntekter er en uforutsigbar størrelse, og at avvikene går begge veier. Dette tilsier at en strategi med forsiktige anslag gir den tryggeste økonomistyringen.

Tabell: Historisk oversikt over skattetall

År	Skatteinngang (mill. kr.)	Endring fra forrige år (mill. kr)	Endring %	Andel av skatteinngang i landet	Andel av Nord- Trøndelag
2017	319	16	5,2	0,20 %	10,15 %
2016	303	23	8,2	0,20 %	10,10 %
2015	280	1	0,3	0,21 %	10,22 %
2014	280	13	5,0	0,22 %	10,76 %
2013	266	18	7,0	0,21 %	10,29 %
2012	249	19	8,3	0,21 %	10,25 %
2011	230	-11	-4,7	0,21 %	10,31 %
2010	241	13	5,9	0,21 %	10,15 %
2009	228	10	4,6	0,21 %	10,25 %
2008	218	-	-	0,21 %	10,53 %

Tabellen viser hvordan Verdal kommunes skatteinngang har utviklet seg de senere årene, samt hvor stor andel av både landets og fylkets skatteinntekter som tilfaller Verdal kommune.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten ga en inntekt i 2017 på 35,6 mill. kroner, noe som er omtrent 1,1 mill kroner høyere enn budsjettet. Sammenlignet med 2016 er økningen 1,2 mill. kroner.

Rammetilskudd

1000 kr	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017 SB
1 Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	298 844	315 466	337 358	331 393	336 965	347 127	347 127
2 Utgiftsutjevningen	15 583	17 169	8 870	9 977	13 711	11 695	11695
3 Overgangsordning - INGAR	10 513	4 112	4 312	6 415	1 202	-1 502	-1 502
4 Sakar med særskilt fordeling (inkl. helsestasjon skolehelse og arbavg)	3 557	-	607	1 244	2 067	2 532	2 532
5 Distrikstilskudd Sør-Norge	6 883	7 127	7 394	2 588		3 485	3 485
6 Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	2 900	2 500	1 200	1 400	2 200	1 800	1 800
7 Skjønn - tap endringer av inntektssystemet 2011	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300		
8 Mindre endringer knyttet til enkeltår	348	171	-1 584	2 168	1 812	-91	
Sum rammetilskudd uten inntektsutj	340 927	348 845	360 457	357 485	360 257	365 046	365 137
Rammetilskudd - endring 1%		2,3	3,3	-0,8	0,8	1,3	

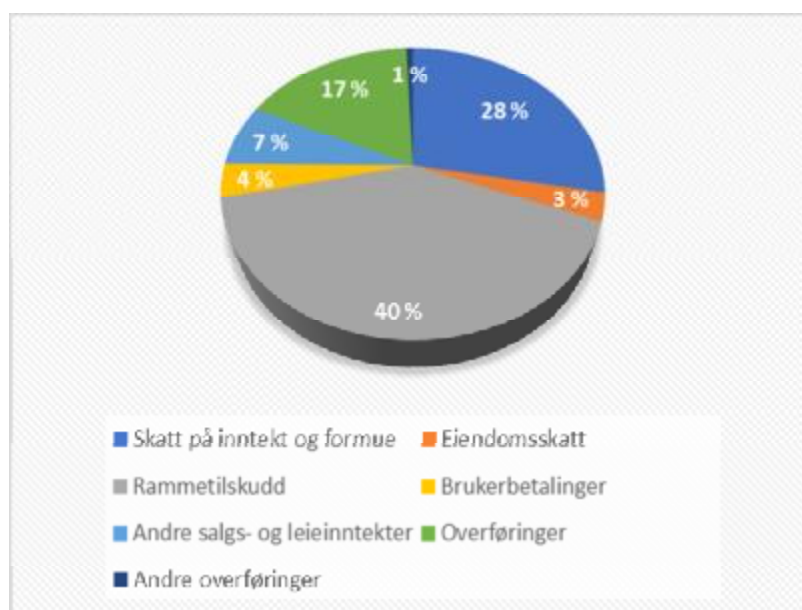
Som det fremgår av tabellen ble det en lav økning av rammetilskudd fra 2016 til 2017. Rammetilskuddet er i stor grad endelig når det legges fram høsten før budsjettåret. I 2017 ble det bare gjort endringer på netto 91.000 kr reduksjon i revideringer i løpet av i 2017. Tallene som ble lagt fram i statsbudsjettet vises i siste kolonne.

Det er således ikke så mye mer å si om rammetilskudd for 2017, enn det ble som lagt til grunn i budsjettet. For nærmere kommentarer om rammetilskudd 2017 vises derfor til budsjettdokumentet.

Andre inntekter

Overføringsinntekter øker fra 2016 til 2017 med totalt nærmere 18,9 mill kroner. Årsaken til økningen i ordinære overføringer skyldes at kommunen har mottatt mer i integreringstilskudd, høyere salg av interne tjenester til ISK-enheter og mottatt mer i øremerkede statstilskudd. I andre overføringer ligger mottatte spillemidler som er videreført til flere av idrettslagene i kommunen, og likvide midler som er overtatt ifbm oppkjøpet av Maritvold barnehage, og som er avsatt til bundet driftsfond, ref spesifikasjon av fondene i kap 4.7.6.

Figur: Fordeling av driftsinntekter

4.5.3 Lønnsutgifter

Tabell: Utviklingen i lønn og driftsutgifter de siste årene.

Utvikling i utgifter	Beløp i 1000 kroner			Endring i % 2016-2017
	2015	2016	2017	
Type utgift				
Lønn, inkl. sosiale utgifter	669 827	695 446	715 540	2,9 %
Kjøp av varer og tjenester	244 831	261 732	262 606	0,3 %
Overføringsutgifter	110 101	57 426	64 245	11,9 %
Avskrivninger	45 624	46 279	48 936	5,7 %
Sum driftsutgifter	1 070 383	1 060 883	1 091 326	2,9 %

Samlede lønnskostnader øker med 20 mill kroner fra 2016 til 2017. Tilsvarende vekst fra 2015 til 2016 var 26 mill. Prosentvis vekst i perioden 2016-2017 er 2,9 %, mens lønnsvekst i offentlig sektor i 2016 var 2,3% og 2017 2,5%. Lønnsoverhenget til 2018 er på 1,4% og lønnsglidning på 0,5%. Dette er tall fra Teknisk beregning og statistikkutvalg for kommunesektoren (TBSK).

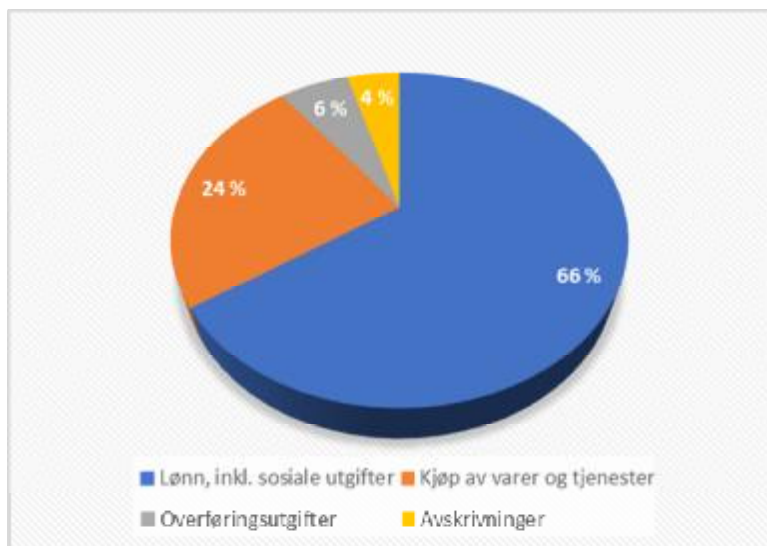
Prosentvis lønnsvekst varierer noe mellom de ulike kapitler i Hovedtariffavtalen. TBSK sine beregninger viser at stillinger i kapittel 4 har hatt en vekst på 2,4%, med lønnsoverheng 1,5%. HTA kapittel 5 har hatt en lønnsvekst på 3%, dette er stillinger med kun lokal lønnsfastsettelse. Stillinger i kapittel 3.4 (lokal lønnsfastsettelse) fikk en lønnsvekst på 2,9% og lønnsoverhenget for begge kapitler er på 0,9%. Lønnsoppgjør i privat sektor i 2018 er på 2,8% og gir en føring for hva oppgjør i kommunal sektor vil bli.

Kjøp av Maritvold barnehage med virkning fra 1.1.2017 medførte en tilvekst på 12,7 årsverk. Helårvirkning på disse årsverkene vil være noe av forklaringen på økningen i lønnsutgifter. Svingninger i pensjonskostnad påvirker forholdvis mye de samlede lønnsutgiftene og effekten av inntektsført premieavvik bedrer tallene i omfang 8,8 mill sammenlignet med budsjetterte pensjonskostnader. Arbeidsgiveravgift påvirkes også positivt av denne reduksjonen i belastet pensjonskostnad. Nøktern budsjettering av refusjoner fra NAV gir et positivt avvik på 13,5mill mot budsjett. Dette forbrukes fullt ut på merforbruk vikarutgifter og høyere fastlønnsutgifter enn budsjettert.

4.5.4 Andre driftsutgifter

Kommunens samlede driftsutgifter øker med 30 mill fra 2016 til 2017, tilsvarende 2,9 %, ref tabell i 4.5.3. Regnskapsprinsipp for overføringsutgiftene (kommunalt tilskudd til kommunale barnehager) ble endret fom driftsåret 2016, og sammenstilling av driftsutgifter for 2017 mot 2016 er dermed mer reell, enn tilsvarende 2016 mot 2015. Kjøp av varer og tjenester har en svak vekst på knappe 0,9 mill. Konsumprisindeks i 2017 var 1,83% mot 3,6% forrige år. Dette kan forklare noe av nedgangen i vare og tjenestekjøpet. Budsjettdisiplin og økt innsparingfokus bidrar på området.

Figur: Fordeling av driftsutgifter

4.5.5 Finansposter

Tabell: Tabellen nedenfor viser utviklingen i kapitalutgifter de siste årene.

Utvikling i finansposter	Beløp i 1000 kroner				Endring i % 2016-2017
	2015	2016	2017	Budsjett 2017	
Renteutgifter og låneomkostninger	34 685	34 493	33 748	34 500	-2,2 %
Renteinntekter og utbytte	-7 550	-8 222	-6 648	-4 000	-19,1 %
Netto renteutgifter	27 135	26 271	27 100	30 500	3,2 %
Avdrag på lån	33 018	36 225	38 000	38 000	4,9 %
Sosial- og næringslån	673	835	1 017	550	21,8 %
Mottatte avdrag	-203	-359	-460	-350	28,2 %
Netto gjeldsavdrag	33 488	36 701	38 557	38 200	5,1 %
Sum finansposter	60 623	62 972	65 656	68 700	4,3 %

De samlede netto rente- og avdragsutgiftene er på ca 63 mill kroner i 2016, og øker til 65,7 i 2017. Økningen skyldes hovedsakelig økte avdrag på lån som følge av økt lånegjeld. Et generelt lavt rentenivå gir lavere renteutgifter enn tidligere år, selv om kommunen har et høyere gjeldsnivå enn tidligere år. Dette begrunnes med at porteføljerenten for kommunens lånemasse er synkende ettersom gamle fastrenteavtaler er blitt erstattet med flytende rente på lånene. Kommunen når i løpet av 2018 grensen

for hvor mye flytende lån kommunen kan ha i hht kommunens eget finansreglement. Porteføljen må derfor tilpasses løpende slik at finansreglementet til enhver tid overholdes.

En årsak til den lave renteutgiften er at kommunen har dekket deler av lånebehovet med sertifikatlån. Sertifikatlån er lån som har kort forfallstid. Det har i 2017/2018 vært meget lave renter på sertifikatlån. Bruken av sertifikatlån må ses i sammenheng med at kommunen har hatt en klar bedring i likviditeten. Etter rådmannens vurdering kan kommunen dermed tåle en viss refinansieringsrisiko. Med refinansieringsrisiko menes risikoen for at det ikke tilbys nye lån i markedet når sertifikatlån skal innløses. Rådmannen ser at bruken av sertifikatlån er innenfor begrensningene i finansreglementet i 2017, men at andelen sertifikatlån ikke kan økes i 2018.

4.6 Analyse investeringsregnskap

Tabellen under viser større investeringsprosjekter i 2017:

Større investeringer 2017	Regnskap 2017	Regulert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap 2016	Kommentarer til prosjekt
Kirker og kirkegårder	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	Tilskudd er utbetalt
Helsebygget	1 843 099	4 000 000	30 000 000	2 490 742	Programmeringsarbeid/reguleringsplan pågår
Mindre tiltak skoler	2 818 655	4 500 000	5 500 000	2 206 961	Verdalsøra Ungdomsskole og barneskole er utført
Rådhuskvartalet - tilpasninger bygg	3 142 465	2 000 000	10 000 000	7 133 936	Herredshuset ferdig. Ventilasjonsarbeider på Rådhus pågår
Etablering ENGIA-rom ved MRNT	3 383 248	2 700 000	2 700 000	0	Utført
Moparken	3 907 602	5 800 000	2 000 000	0	Pågår, ferdigstilles vår 2018
IKT-utstyr i skoler og barnehager	4 143 018	4 000 000	4 000 000	2 049 482	Kontinuerlige innkjøp
IKT-utstyr kommuneorganisasjonen	4 533 733	3 900 000	2 200 000	4 949 668	Kontinuerlige innkjøp
Vuku barnehage, nybygg	5 243 835	8 000 000	24 000 000	0	Bygging pågår, ferdigstilles høst 2018
Oppgradering avlastningsboligen Ringv. Nord	6 099 135	5 800 000	4 000 000	0	Bygg er ferdig.
Kommunale veger	6 616 362	8 200 000	13 450 000	2 993 555	Arbeid utført i henhold til plan
Boligfelt Lysthaugen	7 212 915	8 500 000	4 000 000	0	Boligfeltet er ferdigstilt
Ørmelen skole	7 759 038	7 600 000	6 000 000	9 129 957	Nye garderober og SFO er ferdigstilt.
Forskuttering av utbygging FV 757	9 300 000	9 300 000	0	0	Anlegget er ferdig, sluttregning ikke mottatt
Gang- og sykkelveger	11 127 222	12 145 000	4 800 000	1 637 658	Egenandel Minsaas/Holte/Lein + arbeider Reinsholm/Ørin
Nord-Trøndelag teater, inkl uteområde	12 413 792	14 000 000	20 000 000	74 514 417	Teater med uteområder er ferdigstilt
Vannverk	18 139 789	17 800 000	10 000 000	7 957 822	Uvilla ferdigstilt og Volhaugvegen pågår
Avløp	24 899 661	22 800 000	12 000 000	972 413	Fætta ferdigstilles, Volhaugvegen pågår

I tabellen er enkelte tiltak summert opp i samleposter, med aggregerte tall for kostnad og budsjett. Innenfor kommunale veier, gang og sykkelveier, vann og avløp er det i regnskapet budsjettert ned på tiltaksnivå. For de tiltak som viser betydelig mindreforbruk i forhold til budsjett, skyldes avviket i all hovedsak at prosjekter er forsinket i forhold til framdriftsplan.

For totale investeringer i anleggsmidler viser regnskapsskjema 2B at det er budsjettert med 158,2 mill kr i investeringer. Regnskapet viser 135,4 mill kr i faktisk forbruk. Altså er det 22,8 mill kr i mindre forbruk enn budsjettert. Budsjettavviket vil være en blanding av avvik som skyldes at prosjekter er forsert eller forsinket, og avvik som skyldes reelt avvik mellom investeringsutgifter og den samlede finansieringen av investeringsprosjektene.

Utlån og forskutteringer ligger marginalt høyere enn budsjettert.

I regnskapsskjema 2 B er det store avvik mellom regnskap og regulert budsjett. Regnskapsskjema 2 B er inndelt etter kostrafunksjoner og således ikke direkte sammenlignbar med oppstillingen som er gitt ovenfor. Det er en utfordring at B-skjema ikke er i samsvar med regnskapsoversikter som brukes i virksomhetene. Disse har fokus på tiltaksnr, som i prinsippet er en hjelpedimensjon i regnskapsføringen. I arbeidet med neste budsjett og økonomiplan vil rådmannen anbefale at det ses nærmere på konsistens mellom de styringsdata som kommunen har.

For ytterligere kommentarer knyttet til investeringene for 2017 vises det til kommentarer under kap 6.1.2 Gjennomføring av investeringstiltak iht. økonomiplanen.

4.6.1 Investeringsinntekter

Investeringsinntekter fremgår av økonomisk oversikt investering (investeringsregnskap satt opp etter artstype, se tabell i pkt 4.2.2). Investeringsinntekter er inntekter som ikke er relatert til kommunens drift. For eksempel salg av kommunal eiendom, salg av biler osv. Det fremgår her at salg av driftsmidler og fast eiendom er marginalt høyere enn budsjettert. Inntektene er omtrent halvert fra 2016.

Overføringer med krav til motytelse er betydelig høyere enn budsjettert, og ligger omtrent på nivået fra 2016. Avviket fra budsjettet skyldes at kommunen har mottatt til sammen 8,5 millioner i tippemidler til svømmehall og ballflate ved Verdalsøra Barne- og Ungdomsskole.

4.6.2 Låneopptak og bruk av lån

For totale investeringer i anleggsmidler viser regnskapsskjema 2B tabell i pkt 4.4.1, at det er budsjettert med 158,2 mill kr i investeringer. Regnskapet viser 135,4 mill kr i faktisk forbruk og dette medfører lavere bruk av lånemidler og lavere kompensasjon av merverdiavgift enn budsjettert.

4.7 Analyse balanseposter

4.7.1 Analyse av balansen

Tabellen viser hovedtallene fra kommunens balanseregnskap.

Balanseregnskapet	Tall i 1000 kroner		
	2015	2016	2017
Eiendeler:			
Omløpsmidler	244 125	320 431	323 946
Anleggsmidler	2 358 058	2 512 045	2 741 844
Sum eiendeler	2 602 184	2 832 475	3 065 790
Gjeld og egenkapital:			
Kortsiktig gjeld	138 037	157 564	132 484
Langsiktig gjeld	2 467 763	2 648 355	2 849 524
Bokført egenkapital	-3 616	26 556	83 782
Sum gjeld og egenkapital	2 602 184	2 832 475	3 065 790

Bokført egenkapital har de siste årene hatt en positiv utvikling, og er ved utgangen av 2016 igjen positiv. Dette skyldes hovedsakelig positivt regnskapsresultat i 2016. I 2017 kom et nytt godt regnskapsresultat som gjør at tendensen forsterkes. I sum har de to siste års driftsoverskudd bidratt til betydelig bedre likviditet, noe som er synlig i kommunens bankbeholdning. Motstykket til forbedringer i likviditeten er avsetningene i egenkapital som er fordelt på avsetning til disposisjonsfond og avsetning av overskudd. Egenkapitalen er nærmere omtalt i kapittel 4.7.6.

I 2017 inngår det 1 166 mill. kroner i pensjonsmidler i anleggsmidlene. Innunder langsiktig gjeld inngår 1 398 mill. kroner som er framtidige pensjonsforpliktelser. Korrigert for dette er summen av langsiktige lån, inkludert formidlingslån, på 1 451 mill. kroner ved utgangen av året.

I 2017 inngår 41,9 mill kr i premieavvik i omløpsmidlene. Dette er en post som inneholder avvik mellom gjennomsnittlig pensjonskostnad og pensjonspremie fra tidligere år. Balanseposten representerer derfor ingen likviditet. Premieavviket må derfor holdes utenfor når likviditeten analyseres. Balanseposten inneholder beløp som kommer til utgiftsføring i fremtidige regnskaper og kan derfor leses som en post for utsatt utgiftsføring. Kommunene, KS, fylkesmenn og flere andre har i mange år advart mot effektene av at nedbygging av premieavviket vil gi store utgiftsføringer i kommuneregnskapene. Store premieavvik som kommer til utgiftsføring er en nasjonal sak, og Verdal kommune er ikke noe annerledes på dette området enn andre kommuner.

4.7.2 Anleggsmidler

Drøye 85 % av kommunens bokførte anleggsmidler består av boliger, skoler, barnehager, institusjoner, administrasjonsbygg mv. For å kartlegge behovet for nyinvesteringer er det gjort tilstandsanalyser av både skolebyggene i kommunen og bo- og helsetunene i Verdal sentrum. Noe av bygningsmassen er ikke lengre i stand til eller hensiktsmessig utformet for å møte dagens standard og behov. Kommunen står derfor ovenfor et historisk investeringsløft, med både nye skoler og helsebygg på agendaen. Arbeidet med videre analyse av tilstand og potensiale for kapasitetsutnyttelse av eksisterende bygningsmasse vil fortsette i årene som kommer.

4.7.3 Gjeld

Sammensetning og struktur på gjeld:

Det er ønskelig å kunne vise hvordan den kommunale gjelden har utviklet seg på de ulike områdene de siste årene. Tabellen nedenfor viser hvordan gjelden fordeler seg mellom det rådmannen har valg å benevne som «selvbærende gjeld», videreutlån og lån til øvrig kommunal tjenesteproduksjon. I begrepet selvbærende gjeld ligger det at gjelden betjenes av andre parter enn kommunen selv gjennom f.eks. selvkost, leiekontrakter eller gjennom salg (tomter).

Utvikling i kommunal gjeld	Beløp i hele 1000 kroner			Endring i % 2016-2017
	2015	2016	2017	
Type gjeld				
Selvbærende gjeld, selvkostområder	212 185	208 576	237 517	13,88 %
Selvbærende gjeld, andre områder	144 954	231 510	235 324	1,65 %
-Tomter	36 003	36 705	43 035	17,25 %
-Boliger	100 599	104 542	104 171	-0,35 %
-Teaterbygg	8 352	90 263	88 118	-2,38 %
Lån til videreutlån	145 506	147 570	170 228	15,35 %
Ubrukte lånemidler	70 041	103 254	95 847	-7,17 %
Lån øvrig tjenesteproduksjon	662 022	674 800	712 339	5,56 %
Pensjonsforpliktelser	1 233 056	1 282 645	1 398 269	9,01 %
Sum langsiktig gjeld	2 467 764	2 648 355	2 849 524	7,60 %

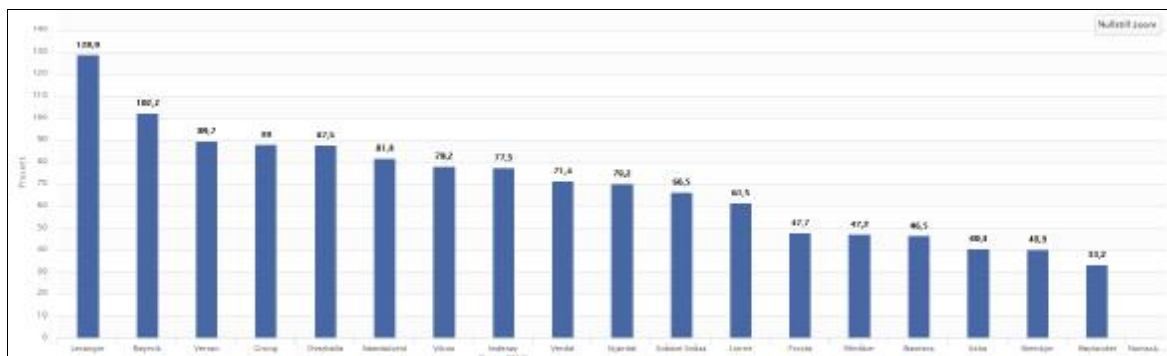
Gjeldsnivået:

Størrelsen på gjeld kan ha betydning for kommunens drift. Høy gjeld binder opp inntekter til å finansiere renter og avdrag. Samtidig er gjeld en vanskelig størrelse å analysere på en entydig måte. Dette skyldes blant annet at gjeld følger investeringssykluser, at gjeld er delvis komplementær med langsiktig leie, at kombinasjonen lav gjeld med svak driftsbalanse og høyt investeringsbehov er en farlig kombinasjon osv.

Det er heller ikke slik at kommunene alltid kan velge bort investeringer og låneopptak. For bygninger og anlegg som har hatt sin levetid, vil det være nødvendig å reinvestere. En utsettelse av investeringen vil ofte slå ut i høyere vedlikeholdskostnader og/eller at driftsform ikke blir effektiv i forhold til nåværende og fremtidige behov. I noen tilfeller er investeringer nødvendig for å tilpasse til endringer i demografi og innbyggerbehov. Kommunene må derfor holde av tilstrekkelig midler til å fornye sine bygninger og anlegg.

Rådmannen ser at gjeld må tolkes inn i en helhet. Det er ikke gitt at målet er å ha lavest mulig gjeld til enhver tid. Gjeldsnivået må holdes på et nivå som kan finansieres på en trygg måte og slik at utgiftene til å bære gjelden ikke fortrenger nødvendige tjenester. Sentrale spørsmål blir da hva som er nødvendige investeringer og hvor store gjeldsutgifter som kan belastes kommunens drift.

Renteekspontert gjeld 2017 etter Kostra: Prosent av driftsinntekter

Verdal er etter definisjonen i Kostra målt til å ha en renteekspontert gjeld på 71,4% av driftsinntektene. Det mangler en del kostratall for 2017 i foreløpig kostrapublisering. Tallene kommer trolig 15.06. Det betyr at det mangler en del viktige sammenligningstall som landet, fylket og kommunegruppe. De ferskeste offisielle tallene er fra kommuneproposisjonen 2018 som ble lagt fram våren 2017. Her var snittet for landet oppgitt til 36,4%, og Nord-Trøndelag til 59,2%. Verdal ligger over disse nivåene.

Nedenfor vises tall for gjeldsnivå og andelen av gjeld som er renteekspontert for en del sammenlignbare kommuner i nærområdet. Som nevnt i avsnittet over, mangler tall for landet i mars-publiserings av kostratall.

Kommune	Renteekspontert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter,			Renteekspontert gjeld i prosent av langsiktig gjeld eks. pensjonsforpliktelser,		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Landet	..	..	..	..	..	..
Verdal	50,1	68,6	71,4	43,9	57,4	58,3
Levanger	107,6	116,6	128,9	78,4	78,7	84,4
Steinkjer	24,2	36,5	40,3	31,1	46,2	45,8
Namsos	35,9	44,4	46,5	42,2	54,7	55,1
Stjørdal	76,6	74,6	70,2	60,7	57,1	56,1

Bildet som fremgår av tallene er noe sammensatt og det er ikke så lett å gi en entydig vurdering av gjeldsnivået til Verdal. En enkel oppsummering kan være at kommunens gjeld og sammensetning har en noe høyere risiko enn landssnittet. Men risikoen med dagens gjeldsnivå er ikke vesentlig høyere enn i sammenlignbare kommuner i nærområdet.

4.7.4 Finansiell risiko

4.7.4.1 Sammendrag

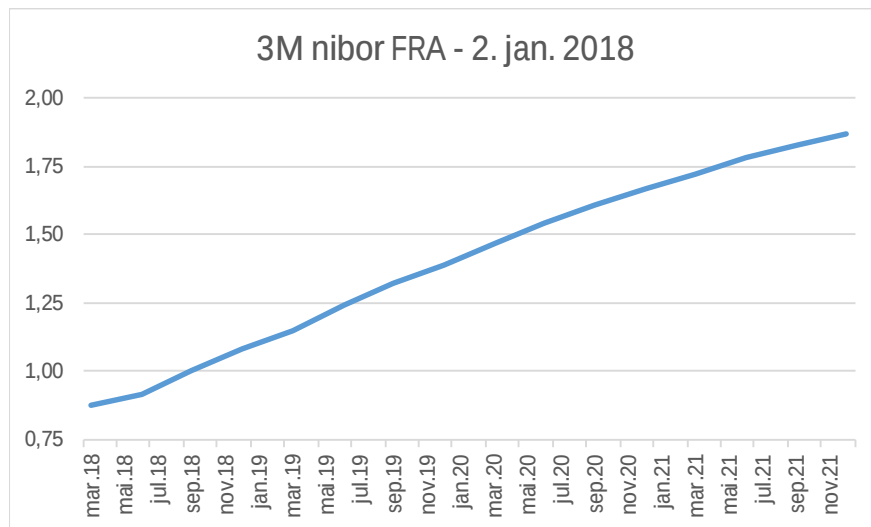
Det er fra 1. januar 2017 foretatt endringer i forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning. Disse er:

- Finansreglementet og interne rutiner skal omfatte refinansieringsrisiko ved opptak av lån.
- I rapporteringen til politisk nivå skal det opplyses om verdien av lån som forfaller og som må refinansieres de neste 12 måneder.
- Begrepet «finansforvaltning» erstattes med «finans- og gjeldsforvaltning».
- I tillegg er det foretatt endringer i anskaffelsesforskriften og dette innebærer bl.a. at «banklån» ikke lenger må kunngjøres.

Norges Bank sin rentebane fra desember indikerer at vi kan få en renteheving (0,25 prosentpoeng) mot slutten av 2018 eller tidlig i 2019. På mellommøtet nå i januar antydes det at en rentøkning heller kommer før, enn senere. Norsk økonomi vokser godt og sysselsettingen øker. Dette gjelder også mange andre steder i verden og resultatet blir sannsynligvis høyere nivå på både korte og lange renter i løpet av 2018. Økende aktivitet kombinert med det lave rentenivået gir stadig nye børsrekorder. Marginen på lån med kommunal- og fylkeskommunal risiko har falt svakt i 3. tertial. Kommunalbankens margin på flytende niborlån er uendret og ligger på 0,6 prosentpoeng.

Samlet lånevolum som omfattes av finansrapporteringen er 1 278 millioner pr. 31. desember. Herav utgjør lån med fast rente 23%. Lånene er etablert i Kommunalbanken og via verdipapirmarkedet. Gjennomsnittsrenten i låneporteføljen er 2,22%. Kommunen har 2 lån som forfaller i løpet av de neste 12 måneder. Disse har et volum på 309 millioner og utgjør 24% av samlet låneportefølje. Gjennomsnittlig tid til forfall på hele porteføljen er 8,3 år, mens porteføljens gjennomsnittsdurasjon er 0,63 år. Samlet finansiell risiko vurderes å være tilfredsstillende. Det har ikke forekommet brudd på finansreglementet i 2017.

Markedsaktørenes forventning til fremtidig kortrente (3M nibor) priser inn en renteøkning fra 2. halvår 2018. Det forventes videre en forsiktig, men jevn, renteøkning videre utover.

Sammensetning av låneporteføljen.

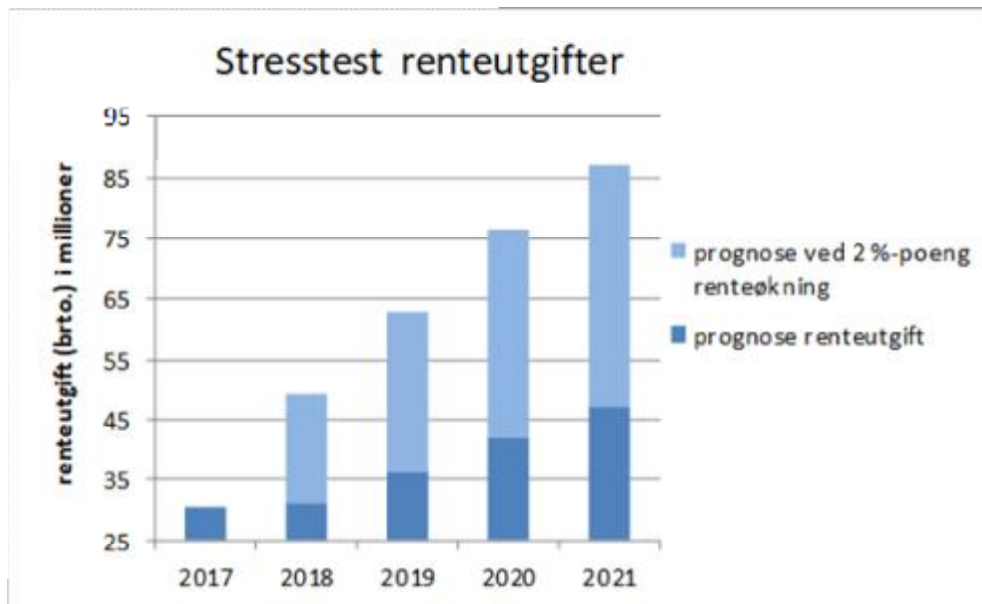
Ved utgangen av året består låneporteføljen av lån fra Kommunalbanken og verdipapirmarkedet. Samlet lånevolum utgjør 1.278 millioner kroner.

Långiver	31.des.17	andel
Kommunalbanken	969	0,76
Verdipapirmarkedet	309	0,24
(tall i mill)	1 278	1,00

Finansrapporten i sin helhet vedlegges når regnskapet legges frem til politisk behandling.

4.7.4.2 Stresstest renteutgifter

I rapporten er det laget en framskriving av porteføljerenten for økonomiplanperioden. Basert på denne, men med et tillegg for margin på lånene, kan vi beregne låneporteføljens brutto rentekostnad. Nedenfor er denne rentekostnaden fremstilt grafisk. I tillegg er det gjort en simulering der vi får en umiddelbar renteoppgang på 2 % og hvilken effekt dette får på brutto renteutgifter:

En eventuell renteoppgang vil også ha betydning for kommunens selvfinansierende lån og aktivaside. Det er ikke tatt høyde for dette i beregningen. Det er heller ikke tatt høyde for renterisiko på investeringer som skal gjøres fremover i tid. Renterisikoen vil øke med økt gjeld.

Ut fra varslene om renteøkning er det naturlig at renteprognosen følges opp med analyse av behovet for tiltak i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

4.7.5 Langsiktige bindinger

I tillegg til økonomiske binding med gjeld, vil kommunen også ha andre langvarige forpliktelser. Dette er for eksempel langsiktige leieavtaler og avhengighet av kommunale selskaper og aksjeselskaper.

Bindinger som er knyttet til avhengighet av selskaper utenfor kommunen som juridisk enhet, er sammensatte og vanskelige å beskrive på en entydig måte. Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS kan stå som et eksempel på et slikt avhengighetsforhold. Her er det avtaler mellom kommunen og selskapet som skaper langsiktige bindinger. Samtidig er kultursenteret en viktig del av kommunens tilbud ut mot innbyggerne, slik at det også ligger bindinger i kommunens behov for at kultursenteret fyller sin rolle. Dersom økonomien i et selskap kommunen har et avhengighetsforhold til blir svak, så vil det lett kunne få indirekte konsekvenser for kommunens økonomi. For eksempel ved at kommunen må reetablere tilbud i nye bygg, at kommunen må reforhandle leieavtaler, stille garantier osv.

Denne typen indirekte risiko er vanlig for kommuner, og rådmannen kan ikke se at risikoen er vesentlig høyere i Verdal kommune enn i kommuner vi naturlig kan sammenligne oss med. Det er samtidig viktig at denne typen iboende risiko er med i arbeidet med økonomisk planlegging.

Rådmannen vil i 2018 legge fram en eierskapsmelding som sier noe mer om kommunens engasjement i andre selskaper.

4.7.6 Fondsmidler

Utvikling i fondsmidler	Beløp i 1000 kroner			Endring i % 2016-2017
	2015	2016	2017	
Type fond				
Disposisjonsfond	4 625	15 676	31 295	99,6 %
Bundne driftsfond	18 495	18 557	30 033	61,8 %
Ubundne investeringsfond	0	1 669	5 359	221,1 %
Bundne investeringsfond	13 611	9 711	11 333	16,7 %
Sum fond	36 731	45 614	78 021	71,0 %

Som det framgår av tabellen ovenfor har kommunens fondsbeholdninger økt i perioden fra 2015 til 2017. Økningen i disposisjonsfond er det som i størst grad bidrar til økt fondsbeholdning. Økningen i disposisjonsfondet skyldes avsetning av regnskapsmessig mindreforbruk (driftsoverskudd) i årene 2015 og 2016, og at disse fondsbeholdningene ikke har vært budsjettert til økt forbruk i påfølgende år.

Disposisjonsfond er reserver som kommunestyret kan disponere fritt for å møte fremtidige utfordringer. Et disposisjonsfond av tilstrekkelig størrelse representerer handlingsfrihet for kommunen og er også et mål på hvor robust kommunens økonomi er. Selv om disposisjonsfondet har vokst siste regnskapsår, er

fondet fortsatt ikke stort nok til å nå et anbefalt nivå på 6%. Se figuren i kapittel 2.3 som sammenfatter tall for driftsbalanse årlig og historisk. Dersom årsoverskudd 2017 settes av til disposisjonsfond, og avsetningen ikke utsettes for strykninger (forutsetter at regnskapet for 2018 avsluttes i balanse eller overskudd før strykninger) vil fondet kunne nå et nivå som nærmer seg anbefalt minstenivå. Dette følges opp i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

Bundne driftsfond er øremerkede midler, som knytter seg til eksempelvis overskudd på selvkosttjenester eller øremerkede driftstilskudd. Disse midlene kan kun benyttes til disse særskilte formålene. Den store økningen fra 2016 til 2017 skyldes at det er avsatt enkelte store øremerkede summer som skal disponeres i 2018, slik som midler knyttet til bredbånd og mobilutbygging, midler fra Husbanken, samt overføring av fond fra samkommunen ifbm oppløsningen av den.

Fondsbeholdningen har sitt motstykke i arbeidskapitalen. Dvs at fondsbeholdningen har en kobling til bankinnskudd, kortsiktig gjeld osv. Dermed vil stor fondsbeholdning henge sammen med god likviditet.

Fondsmidler er en spesifisert del av kommunens egenkapital, og deles inn etter graden av binding og etter hvorvidt avsetningen er gjort i drift eller investering.

Tabell: Tabellen under viser en nærmere spesifikasjon av bundne driftsfond

Bundne driftsfond		
Type fond	2016	2017
Tilfluktsrom	266 492	266 492
Bundet driftsfond Maritvold barnehage	0	2 958 234
Bundne driftsfond (samlekonto øremerkede driftstilskudd)	5 564 313	18 555 226
Diverse gavefond	1 647 599	1 554 561
Næringsfondet	6 715	459 765
Jordbruksfondet	3 685	3 685
5021- Viltfondet (ISK)	0	403 490
Dekn. av tap etabl.lån	240 610	0
Boligtilskudd	988 299	988 299
Diverse grusfond	1 871 781	2 034 523
Vannverksfond	2 739 232	667 143
Kloakkfond	5 228 640	1 658 211
Feiervesenet	0	351 322
BYGGESAKSFOND	0	132 422
Sum fond	18 557 366	30 033 373

For omtale av utviklingen i selvkostfondene vises det til kap 6.2. Grusfondene skal gå til dekning av tilbakeføringsforpliktelser ved fremtidig avvikling av grustakene i kommunen. Disse midlene er i 2018 planlagt overført til Direktoratet for Mineralforvaltning som har godkjenningsansvar for avvikling av produksjonssted og styring av avsatte sikringsstillelser.

5 ARBEIDSGIVERANSVARET

5.1 Årsverksutvikling

5.1.1 Årsverkstabell

Virksomhetsområder	Pr. 31.12.15	Pr. 31.12.16	Pr 31.12.17	Endring 16/17
Rådmannen	11,3	11,5	11,5	-0,1
Kulturtjenesten	14,2	13,6	16,3	2,7
Oppvekst felles	11,5	12,5	14,0	1,5
Skole/SFO	289,5	298,8	306,5	7,6
Barnehage	102,4	104,2	121,2	17,0
Ressurssenter oppvekst	64,4	48,9	44,2	-4,7
NAV	16,6	12,0	14,4	2,4
Teknisk drift	44,9	49,4	49,2	-0,2
Hjemmetjenesten	107,0	106,6	107,2	0,6
Institusjonstjenesten	122,3	106,6	104,4	-2,2
Bo- og dagtilbudstjenesten	130,7	141,0	142,1	1,1
Integrering og mangfold	0,0	17,2	22,9	5,7
Sum antall årsverk Verdal kommune	914,7	922,2	953,7	31,5

Tabellen er et øyeblikksbilde pr. 31.12. hvert år.

5.1.2 Analyse årsverk

Endringen ved Integrering og mangfold skyldes etableringen av grunnskole for voksne på Møllegata voksenopplæring. Denne tjenesten ble tidligere kjøpt fra Levanger. Det ble ansatt flere lærere med fagkretsen matematikk, naturfag og engelsk.

Området barnehage har hatt en stor økning i årsverk. Denne økningen kan forklares med kjøpet av Maritvold barnehage. Med dette kjøpet overtok kommunen 12,7 årsverk. Resten av endringen er variable faktorer, der det på slutten av året var en liten økning i den variable bemanningen.

Kulturtjenesten har i forhold til størrelsen, en forholdsvis stor økning. Denne økningen er ikke reell da det er avdekket feilføringer i tidligere år samt at et årsverk på biblioteket ikke er medregnet i antall årsverk i 2016.

Ressurssenter oppvekst har en reduksjon på 4,7 årsverk. Dette skyldes i stor grad overføringen av Frisklivssentralen fra Ressurssenter oppvekst, til Hjemmetjenesten.

Skole/SFO har en økning på 7,6 årsverk, til 306,5 årsverk pr. 31.12.2017. Opp fra 289,5 årsverk i 2015. Dette er kommunens største virksomhetsområde, og økningen i prosent er 2,56% fra 2016-2017. Endringer som kan ha ført til denne økningen, kan være at det i 2015 kom en omgjøring i arbeidsmiljølovens § 14-9 Midlertidig ansettelse pkt 6:

(6) Arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter første ledd bokstav a eller i mer enn tre år etter første ledd bokstav b og f, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse. Ved beregning av ansettelsestid etter andre punktum¹ skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers fravær.

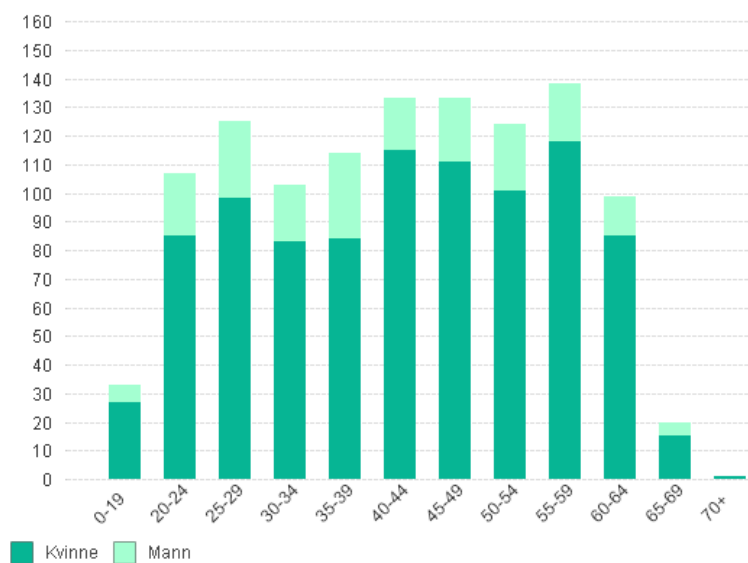
Her ble periode for midlertidighet endret fra 4 til 3 år, og dette medførte at det ble en opphopning av midlertidige ansettelser (vikarer) som hadde rett på fast stilling.

Det har vært en liten økning i uketimetallet i grunnskolen de 3 siste årene. (Valgfag med full virkning i 2017 og 1 time ekstra naturfag i barneskolen). I 2017 har det vært 5 ekstra lærere på ungdomstrinnet, innføring med økning i 2017 på tidlig innsats 1.-4. lærere – og en økning av elever med fremmedspråklig bakgrunn.

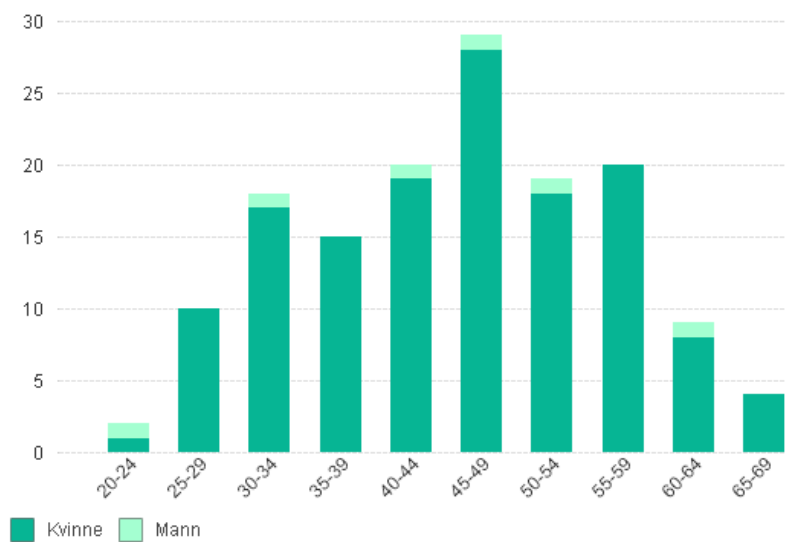
Årsverkstabellen er et øyeblikksbilde pr. 31.12 hvert år. Antall årsverk i kommunen beregnes pr. 31.12. hvert år og sammenlignes med forrige år. Endringer i årsverk fra et år til et annet kan skyldes tilfeldigheter på øyeblikksbildet/telletidspunktet. På begge telletidspunktene blir både den sykemeldte eller person som er ute i permisjon med eller uten lønn, regnet dobbelt. Dette pga av at vikaren også telles. Det betyr at de reelle årsverk i produksjon kan være vesentlig lavere enn de rapporterte tallene. Systemverktøyet vi har i dag klarer ikke å fange opp dette på en bedre måte.

Alderssammensetningen i Verdal kommune

Nedenfor er det tre figurer. De to første figurene gir en oversikt over ansatte i Verdal kommune registrert hos KLP i 2017. Disse 2 figurene inneholder kun ansatte med medlemskap i KLP. Figur 1 viser at kommunen har en forholdsvis jevn aldersfordeling for aldersgruppen 25 – 59 år blant ordinære medlemmer av KLP. Figur 2 viser sykepleierne ansatt i Verdal kommune, de har en egen ordning og er ikke med i den første figuren. I tillegg er det 245 ansatte i Verdal kommune som har medlemskap i Statens pensjonskasse, se diagram 3. Dette er lærere og annet pedagogisk personell i det offentlige skoleverket. Alderssammensetningen i Verdal kommune, blant disse, er mer konsentrert i gruppen mellom 35-39 år.

Figur 1KLP Ordinære medlemmer

Figur 2KLP Sykepleierordningen

Figur 3 SPK Ordinære medlemmer

Nøkkeltall for Verdal kommune

Kommuner og bedrifter

Dato	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
31.12.2013	42,32	258 571	373 857	65,47%	15,34%	11,47%	84,59%	1 097
31.12.2014	42,61	273 299	389 277	66,85%	14,39%	10,50%	83,95%	1 103
31.12.2015	42,66	273 201	397 773	64,89%	12,95%	9,15%	82,94%	1 102
31.12.2016	42,62	282 271	408 023	65,16%	11,35%	9,53%	82,38%	1 107
31.12.2017	42,54	297 491	419 031	66,91%	10,05%	8,31%	81,68%	1 130

Sykepleiere

Dato	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
31.12.2013	43,13	350 717	441 870	76,82%	12,29%	7,15%	96,43%	168
31.12.2014	44,24	372 439	468 239	77,24%	12,57%	7,42%	95,73%	164
31.12.2015	45,03	373 451	481 785	74,98%	15,79%	9,94%	96,25%	160
31.12.2016	45,30	370 369	490 766	72,82%	16,57%	10,01%	96,23%	159
31.12.2017	45,70	403 899	507 945	77,17%	17,39%	11,01%	95,89%	146

Medlemmer som mottar både lønn og pensjon fra KLP blir talt med både som aktive og som pensjonister.

Sammenligning av nøkkeltall

Kommuner og bedrifter

	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
Verdal kommune	42,54	297 491	419 031	66,91%	10,05%	8,31%	81,68%	1 130
Nord-Trøndelag	43,26	306 641	430 802	66,90%	11,06%	9,22%	73,96%	12 857
KLP-Total	43,28	325 703	440 144	69,94%	10,46%	9,12%	75,08%	291 566

Sykepleiere

	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
Verdal kommune	45,70	403 899	507 945	77,17%	17,39%	11,01%	95,89%	146
Nord-Trøndelag	45,21	433 696	510 024	83,32%	13,24%	9,09%	93,64%	1 572
KLP-Total	43,52	458 486	523 798	85,96%	8,38%	5,75%	90,72%	86 037

Tallene ovenfor er hentet fra KLP sin statusrapport 2017. Den første figuren sier noe om endringer de siste årene for Verdal kommune. Endringer i gjennomsnittsalder, andel uføre, kvinneandel, e.t.c. Den andre figuren sammenligner Verdal kommune med Nord-Trøndelag i tillegg til KLP totalt.

Begrepsavklaringer:

Pensjonsgrunnlag: Pensjongivende inntekt i pensjonsordningen.

Gj.snitt pensjonsgrunnlag per aktiv: Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for alle aktive medlemmer.

Delvise pensjonister inngår med den stilling de er aktive i.

Gj.snitt pensjonsgrunnlag per årsverk: Sum pensjonsgrunnlag aktive medlemmer / antall årsverk aktive medlemmer. Delvise pensjonister inngår med den stilling de er aktive i.

Gj.snitt aktuell deltid: Gjennomsnittlig aktuell deltid for aktiv bestand ved uttrekkstidspunktet. Delvise pensjonister inngår med den stilling de er aktive i.

Uføreandel: Antall uføre / Sum aktive og uføre. Delvis uføre telles både som aktive og uføre.

Uføreandel per årsverk: Antall uføre årsverk / Sum aktive årsverk og uføre årsverk

Kvinneandel: Antall aktive kvinner / antall aktive totalt.

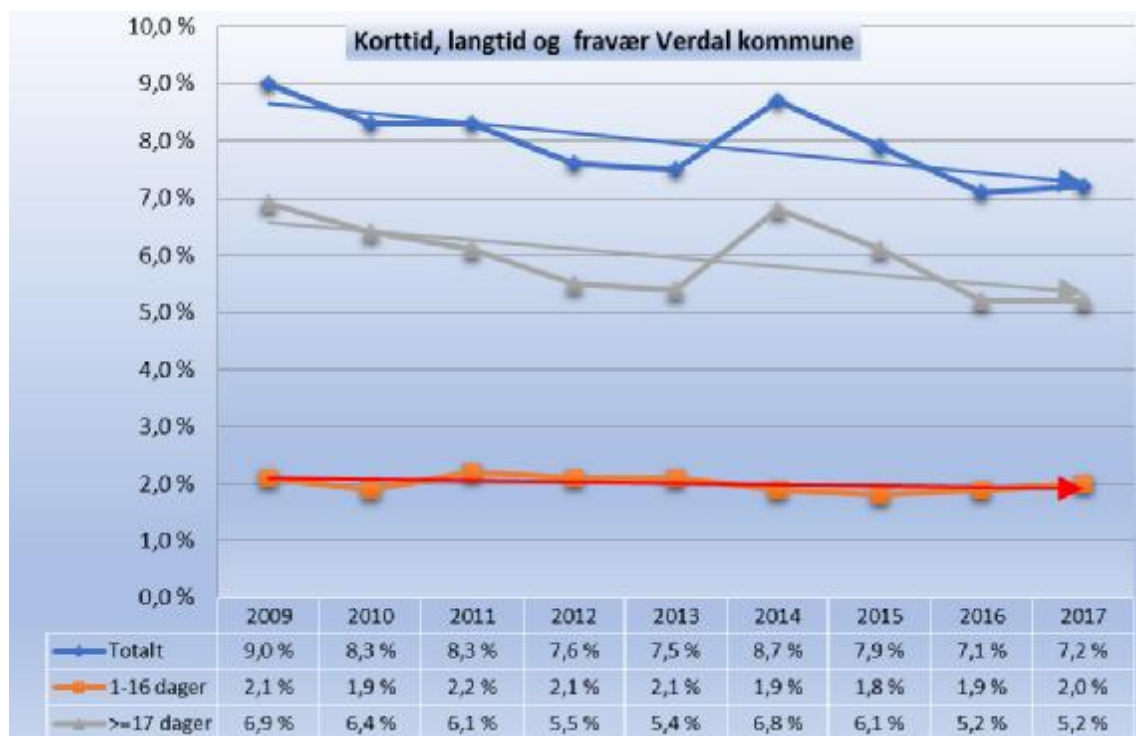
5.2 Sykefravær

Tabellen nedenfor viser utviklingen i sykefravær for hvert enkelt virksomhetsområde fra 2016 til 2017. Det er små endringer fra 2016 til 2017.

Sykefravær pr. enhet	2016			2017			Endring 2016-2017
	Totalt dager	1-16 dager	>= 17 dager	Totalt dager	1-16 dager	>= 17 dager	
110 Rådmannen	3,0 %	0,6 %	2,4 %	3,9 %	1,1 %	2,8 %	0,9 %
Oppvekst	6,6 %	1,8 %	4,8 %	6,7 %	1,8 %	4,9 %	0,1 %
126 Oppvekst felles	0,0 %	0,0 %	0,0 %	8,2 %	2,4 %	5,8 %	8,2 %
127 Virksomhetsområde skole/sfo	5,6 %	1,6 %	4,0 %	6,2 %	1,6 %	4,6 %	0,6 %
128 Virksomhetsområde barnehager	9,2 %	2,2 %	7,0 %	7,9 %	1,8 %	6,1 %	-1,3 %
130 Ressurscenter Oppvekst	7,5 %	2,0 %	5,5 %	7,0 %	2,6 %	4,4 %	-0,5 %
Velferd	8,5 %	2,2 %	6,3 %	8,7 %	2,5 %	6,2 %	0,2 %
150 Hjemmetjenesten	7,2 %	2,6 %	4,6 %	8,3 %	2,3 %	6,0 %	1,1 %
153 Institusjonstjenesten	10,3 %	2,0 %	8,3 %	9,0 %	2,3 %	6,7 %	-1,3 %
156 Bo og dagtilbudstjenesten	8,3 %	2,2 %	6,1 %	9,0 %	2,8 %	6,2 %	0,7 %
135 NAV	3,3 %	0,7 %	2,6 %	6,0 %	1,0 %	5,0 %	2,7 %
Samfunnsutvikling	5,6 %	1,0 %	4,6 %	4,5 %	1,3 %	3,2 %	-1,1 %
125 Kultur	1,5 %	0,7 %	0,8 %	2,2 %	1,1 %	1,1 %	0,7 %
141 Teknisk drift	5,8 %	0,9 %	4,9 %	5,0 %	1,1 %	3,9 %	-0,8 %
145 Integrering og mangfold				5,3 %	2,0 %	3,3 %	5,3 %
Totalt:	7,1 %	1,9 %	5,2 %	7,2 %	2,0 %	5,2 %	0,1 %

Integrering og mangfold som eget virksomhetsområde eksisterte ikke i 2016, og derav ingen fraværstall.

Utvikling i sykefraværet i perioden 2009-2017:

Som grafen viser, har det totale fraværet gått nedover de siste årene, mens korttidsfraværet ligger stabilt rundt 2%. Fra 9,0 % i 2009 og til 7,2 % i 2017. Korttidsfraværet har beveget seg svakt oppover de siste 3 årene. Verdal kommune er IA-bedrift og de ansatte har mulighet til å bruke inntil 3 ganger 8 egenmeldingsdager. En økning i korttidsfravær ved å bruke en egenmeldingsdag når en er syk, i stedet for å presse seg for lenge i arbeid, kan gi en nedgang i langtidsfraværet. Det totale sykefraværet har gått jevnt nedover siden 2009. Det er imidlertid en liten oppgang i det totale fraværet på 0,1% fra 2016 til 2017. Vi kan ikke i dag fastslå om vi har nådd et vendepunkt eller ikke.

Sykefraværet varierer med de forskjellige områdene i kommunen. Områdene innen helse og velferd har generelt sett det høyeste fraværet i en kommune. Skole og barnehager følger deretter, mens kontor/administrasjon, generelt sett har det laveste fraværet. Dette er fellestrekk for alle landets kommuner.

Sykefraværstatistikken viser områder/enheter med høyt sykefravær. Et høyt sykefravær på en enhet kan være helt normalt, slik at årsakene må avklares, for det er ulike årsaker til at enkelte virksomheter har et høyt sykefravær. 8% sykefravær innen området skole kan være høyt sammenlignet med andre skoler, men trenger ikke være høyt sammenlignet med områder innen helse, hvis gjennomsnittfraværet normalt sett ligger høyere.

Sykefravær deles opp i korttidsfravær, langtidsfravær og det totale fraværet. Korttid er i arbeidsgiverperioden, de første 16 dagene. Langtidsfravær er fravær fra og med 17. dag og ut sykefraværsåret. Totalt fravær er disse to til sammen. Fraværet som beregnes er sykemeldt og egenmeldt fravær, som registreres inn i lønssystemet. Fravær syke barn regnes ikke med.

Sykefraværet til Verdal kommune sammenlignet med andre kommuner:

KS utarbeider fraværstatistikk for alle ansatte i kommuner, fylkeskommuner og andre virksomheter som er i KS' tariffområde. Disse sykefraværstallene kan pr. i dag ikke direkte sammenlignes med kommunens egen statistikk. Årsaken til det er at KS bruker et annet beregningsgrunnlag en det kommunens lønns og personalsystem bruker. KS sine tall kan imidlertid gi en pekepinn på hvilket nivå Verdal kommune ligger i forhold til andre. Tallene fra KS viser følgende for perioden fra og med 4. kvartal 2016 – til og med 3. kvartal 2017, som er de siste ferdige tall:

Gj.snitt alle kommuner i Norge	9,91 %
Nord-Trøndelag fylkeskommune	6,39 %
Levanger kommune	9,15 %
Stjørdal kommune	11,18 %
Namsos kommune	12,43 %
Steinkjer kommune	9,83 %
Verdal kommune	9,91 %

Verdal kommune ligger akkurat på gjennomsnittet for alle kommuner i Norge. Sammenlignet med de største kommunene i Nord-Trøndelag, ligger vi midt på treet, men vi har fremdeles en del å strekke oss etter.

5.3 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Arbeidsmiljøutvalget: Det er i 2017 avholdt 5 møter i arbeidsmiljøutvalget. 2 av disse møtene har vært felles med AMU Levanger.

HMS-/IA-planer: I 2017 har 44 av 46 enheter/verneområder i Verdal kommune utarbeidet HMS/IA-planer. Planen inneholder både evaluering, målsetting og tiltak for både overordnet og lokalt IA- og HMS- arbeid. Planene har nå en varighet på to år og fyller kravene til HMS-systematikk, jfr. arbeidsmiljøloven, internkontrollforskriften og kommunens overordnede IA-avtale og HMS mål.

HMS-besøk (Internkontroll): Det er ikke gjennomført noe HMS-besøk i Verdal kommune i løpet av 2017. Normalt planlegges det tre besøk på høsthalvåret, men grunnet ressursmangel ble dette ikke gjennomført.

Bedriftshelsetjenesten

Ant HMS og Bedriftshelse AS har levert bedriftshelsetjenester for ansatte i Verdal kommune fram til 2016. Etter ny anbudsrunde fikk Ant HMS tilslag på videre levering av bedriftshelsetjenester til Verdal kommune i 2017 og 2018, med opsjon på forlengelse av avtalen ytterligere 1+1 år. Avtale er i samarbeid med Levanger kommune. Bedriftshelsetjenesten leverer månedlige rapporter på forbruk av timer og tjenester.

Tabellen under viser forbruk av timer i 2016 og 2017:

Kommune	Timer 2016	Timer 2017
Levanger	461	536
Verdal	370	582
ISK	261	220
SUM	1 092	1338

Rammetallet for Levanger og Verdal kommune er i henhold til avtale 1200 timer. I 2017 ble det et merforbruk av antall timer, dette skyldes i hovedsak mye arbeid i forbindelse med oppfølging av pålegg etter tilsyn fra arbeidstilsynet. Dette gjelder oppfølging av risikokartlegging i forbindelse med vold og trusler innenfor helsetjenesten. I tillegg har det vært brukt mye timer på oppfølging av saker i forbindelse med omorganisering og saker innenfor område psykososialt arbeid. Rådmannen og arbeidsmiljøutvalget ble orientert om økningen av timeantallet i november måned 2017.

Fysisk aktivitet for kommunale ansatte

1. Kommunale gruppetimer på SPREK Verdal er gjennomført hver uke i 2017
2. Det er tilrettelagt for egen svømmetime kun for kommunale ansatte hver uke i 2017
3. Bedriftsidrettslaget har arrangert fysiske aktiviteter for ansatte i 2017

HMS/IA opplæring

Det er gjennomført felles HMS-kurs for ledere, verneombud og tillitsvalgte i Verdal og Levanger kommune:

- 40 timers HMS-kurs ble gjennomført i mars/april måned 2017, 36 ledere og verneombud deltok på kurset.
- Det ble gjennomført to dagers oppfriskningskurs HMS både på våren og høsten i 2017.
Februar/mars måned 24 ledere og verneombud deltok
November måned 14 ledere og verneombud deltok
- Forum for verneombud ble gjennomført
Mai måned – 26 verneombud deltok
Oktober måned - 58 verneombud deltok
- IA dag ble gjennomført - 47 ledere, tillitsvalgte og verneombud deltok. Tema var Oppfølgingssamarbeidet – Dialog og tillit. Med fokus på samarbeid mellom arbeidsgiver, ansatt og lege, samt tillitsskapende ledelse.

Seniortiltak

Det kan innvilges individuell tilrettelegging utover arbeidsmiljølovens og IA-avtalens bestemmelser for tilrettelegging, fra og med fylte 62 år til fylte 67 år. I tillegg kan det innvilges inntil 7 fridager, avhengig av den ansattes individuelle behov og stillingsstørrelse. Seniortiltak kan også brukes etter fylte 67 år, men er ingen rettighet. Seniortiltak kan ikke kombineres med delvis AFP. Nesten alle avtalene om seniortiltak inngås med fridager.

Det ble gjennomført 2 felles seniorseminar for ansatte i Verdal kommune, Innherred samkommune, Levanger kommune i januar 2017. Dette i samarbeid med Kommunal Landspensjonskasse. Personlig innbydelse til alle ansatte som fyller 60 år, med tema: Generell informasjon om pensjon og pensjonsrettigheter. Fra Verdal deltok 21 ansatte.

Kvalitetssystem Compilo

Målsetting med kvalitetssystemet er å ivareta kommunens plikt til, og behov for internkontroll og grunnlag for risikovurderinger og varsling. Kvalitetssystemet vårt består av et «Dokumentbibliotek» og et «Avvikssystem». Dokumentbiblioteket inneholder kommunens styrende dokumenter, slik som retningslinjer og planer (både eksterne og interne), prosedyrer, rutiner, etc. Avviksregistreringene gir grunnlag for å iverksette ulike forbedringstiltak, og er et dokumentasjonsgrunnlag for å rapportere blant annet nestenulykker, skader og fysiske og psykiske arbeidsmiljøsaker innad i kommunen.

Det er gjennomført felles kurs/samlinger og opplæring ute på enhetene i bruk av kvalitetssystemet Compilo, det er hovedsakelig avviksrapportering som er tema på opplæringen. Det har også vært gjennomført opplæring på dokumenthåndtering i kvalitetssystemet, dette gjelder revidering og innføring av nye prosedyrer og rutiner.

Det ble totalt rapportert 2476 avvik i Verdal kommune i 2017, dette er 371 flere avvik sammenlignet med 2016. Ledere og verneombud spiller en viktig rolle for å etablere en god avvikskultur ute på enheten. Opplæring i bruk av kvalitetssystemet og oppfølging av avvik har også en effekt på antall meldte avvik. Det er fortsatt ansatte som jobber innenfor helse som melder flest avvik. De har en annen bedriftskultur for å melde avvik innenfor helse, sammenlignet med ansatte som jobber innenfor skole, barnehager, samfunnsutvikling og kultur.

Tabellen viser totalt antall avvik som er rapportert i 2015, 2016 og 2017.

Kommune	Avvik 2015	Avvik 2016	Avvik 2017
Verdal	1 713	2 105	2476
ISK	20	51	29
Sum	1733	2156	2505

5.4 Diskriminering og likestilling

Alle som bor i Norge skal ha like muligheter til å bidra og til å delta i fellesskapet, uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn, seksuell orientering og funksjonsnedsettelse.

Kommunen har plikt til å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vern mot diskriminering i arbeidslivet sikres gjennom fire ulike lover:

Likestillingsloven forbyr diskriminering på grunn av kjønn, graviditet og foreldrepermisjon.

Diskrimineringsloven forbyr diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven forbyr diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Loven stiller også krav om individuell tilrettelegging på arbeidsplassen.

Arbeidsmiljøloven forbyr diskriminering på grunn av politisk syn, medlemskap i fagforening, seksuell orientering og alder.

Tabell under viser den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i kommunen. Oppsett synliggjør kjønnsfordeling av personellressurs med hensyn til deltid, lederstillinger, snittlønn og sykefravær. Tabell viser og fordeling av menn/kvinner i kjønnsdominerte yrker. Status er pr desember 2017.

Ansatte	Kvinner	Menn	Totalt
Antall fast ansatte Verdal	958	202	1 160
Gj.sn. stillingsprosent	76,13 %	87,86 %	78,47 %
Gj.sn. lønn pr. årsverk	445 657	480 463	452 607
Rådmann og kommunalsjefer	1	3	4
Virksomhetsledere	5	5	10
Gj.sn. lønn virksomhetsledere	702 100	741 825	726 546
Andel deltidsstillinger			
0-49,99 %	10,33 %	8,46 %	10,00 %
50-99,99 %	53,21 %	25,37 %	48,35 %
100 %	36,46 %	66,17 %	41,65 %
Menn i kvinnedominerte yrker og kvinner i mannsdominerte yrker - prosent			
Pleie og omsorg		8,02 %	
Barnehager		7,63 %	
Teknisk	20,41 %		
Oppvekst	Kvinner	Menn	Total
Stillingsprosent	85,23 %	88,70 %	85,88 %
Gjennomsnitt lønn pr årsverk	453 003	469 948	456 204
Omsorg og velferd	Kvinner	Menn	Total
Stillingsprosent	66,14 %	70,50 %	66,41 %
Gjennomsnitt lønn pr årsverk	428 591	440 546	429 623
Fravær	Fravær kvinner i dagsverk	Fravær menn i dagsverk	
Barns sykdom	883	193	
Fravær 1-16 dager	4 358	636	
Fravær >17 dager	11 820	1232	
Politiske lederverv	Kvinner	Menn	
Ordfører		1	
Varaordfører	1		

5.5 Etikk

Verdal kommune har etiske retningslinjer.

Etisk kvalitet på tjenesteyting og myndighetsutøvelse er en forutsetning for at innbyggerne skal ha tillit til kommunen. Målet med disse generelle etiske retningslinjene er at alle kommuneansatte skal være seg dette bevisst. De etiske retningslinjene skal være av overordnet karakter, og er ikke detaljerte regler.

De er ment å være generelle rettesnorer som igjen krever refleksjon av den enkelte ansatte. Bestemmelsene som er nedfelt er ikke alltid presise, men angir rettslige standarder.

Retningslinjene har sitt utspring i allmenngyldige etiske verdier og normer som for eksempel rettferdighet, lojalitet, ærlighet, pålitelighet, sannferdighet og at man skal behandle andre slik man selv ønsker å bli behandlet.

Det er mange rettsregler (lovfestede og ulovfestede) som har innvirkning på de etiske verdier og normer i kommuneforvaltningen. De til enhver tid gjeldende etiske normene påvirker utformingen av lover og annet regelverk. Slik sett utfyller retningslinjene de eksisterende rettsreglene.

6 KOMMUNAL PLANLEGGING OG STYRING

6.1 Kobling til andre planverk

Økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel og kommunestyrets arena for beslutninger om hvordan kommunene skal utvikles og hvilken innsats som skal prioriteres og gjennomføres de kommende 4 år. Fordeling og omfordeling av økonomiske rammer avgjør hvordan kommunal aktivitet innrettes og hvilke tiltak som settes i verk. Ved å legge samfunns mål og strategier for utviklingen i Planstrategien og Kommuneplanen til grunn, sikres langsiktighet i prioriteringene. Helhet sikres ved at prioriteringene skjer med utgangspunkt i og på tvers av kommunedelplanene, som bla. bygger på temaplanene.

Gjeldende Planstrategi 2017-2020, PS 32/17 vedtatt av kommunestyret april 2017 viser hvilke planoppgaver som skal prioriteres for å møte kommunenes behov. Planstrategien er ikke en plan, men en arena for samordna vurderinger av utviklingstrekk som ifølge den helhetlige samfunnsanalysen påvirker utviklingen av våre lokalsamfunn og kommuneorganisasjoner. Planstrategien gir retning, rammer inn og er forpliktende for all kommunal planlegging.

Tabell under viser status for planlagte aktiviteter i 2017 for kommunens planverk ref gjeldende Planstrategi.

KOMMUNALE PLANBEHOV	Gjennomføring/Status
Kommuneplanens samfunnsdel	Forberedende arbeid iverksatt i 2017, revidering starter i 2018.
Revidering av overordnede strategier	Samkommunestyret vedtok i sak 37/17 felles strategier for Klima og energi for Levanger og Verdal.
Klima og energi	Vedtak i kommunestyret i sak 6/18 Felles strategi for forskning, utvikling og innovasjon (FOUI-strategi).
Frivillighet	Det er enda ikke utarbeidet forslag til strategier for frivillighet og integrering.
Forskning, utvikling, innovasjon og kompetanse Integrering	
Kommuneplanens arealdel	Oppstart i 2018
Revidering av planen	
Kommunedelplaner	
Næring Levanger og Verdal, revidering	Kommunedelplan næring 2017-2020 for Levanger og Verdal ble vedtatt i møtet 19.06.17, PS i 62/17
Anlegg og infrastruktur, ny	Ikke påbegynt.
Kommunedelplan Verdal by, ny	Komite for plan og samfunn behandlet kommunedelplan Verdal byområde i november 2016. Det ble da gjort vedtak som nødvendiggjorde en ny høringsrunde. Komiteen behandlet saken på nytt i februar 2017. Det ble i mars holdt meklingsmøte med Fylkesmannen og Jernbaneverket. Meklingen førte ikke fram og planen ble

	vedtatt i k.sak. 45/17 i møtet 29.05.17. De forhold det foreligger innsigelse til ble tatt ut for videre behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, slik at øvrig del av planen kunne vedtas med rettslig bindende virkning.
Oppvekst, revidering	2017 Som følge av nye føringer for både skole og barnehage i 2017 i form av ny rammeplan og ny overordnet del av læreplanverket ble prosessen med revidering forskjøvet til 2018
Områdeplaner	
Leklemsåsen	2017-2018 Videre framdrift knyttet til revidering av kommuneplanens arealdel, med oppstart 2018.
Nestvoldjordet	Områderegulering vedtatt i PS 49/17 i møte 29.05.17.
Temaplaner mm	
Oppvekst	2017 Som følge av nye føringer for både skole og barnehage i 2017 i form av ny rammeplan og ny overordnet del av læreplanverket ble prosessen med revidering forskjøvet til 2018
Skolebruk, ny	2017 Som følge av vedtak om ny skolestruktur, PS 56/17 – vil det jobbes med å ferdigstille framtidsrettede skolebygg. Behovet for planen utgår derfor.
Boligplan	2017-2019 Planprosess pågår.
Vold i nære relasjoner	2017-2018 Planprosess pågår.
Helhetlig ROS-analyse, revidering	Fortløpende
Beredskapsplan, revidering	Fortløpende
Nasjonaljubileum «1030 – 2030 Norge i tusen år» - <i>Temaplanprosessen og temaplanen samordnes og kobles med interkommunal planprosess og plan for Kultur-, opplevelses- og aktivitetsaksen Steinkjer-Trondheim.</i>	2017-2019 Planprosess pågår.
Anlegg for lek, idrett og aktivitet	2017 Planprosess pågår.
Landbruk felles, ny	Temaplan landbruk er felles for Verdal og Levanger kommuner. Vedtatt i samkommunestyrets sak 29/17 i møte 18.08.17. Før 01.08.2018 skal det utarbeides tiltaksplaner i kommunene.
Beredskapsplan for krisehåndtering i landbruket, felles, ny	Planen er utarbeidet gjennom et partnerskapsprosjekt med Verdal kommune, Levanger kommune og Levanger og Verdal landbruksforum, som har omhandlet forebygging og håndtering av kriser i landbruket.

6.1.1 Gjennomføring av driftstiltak i henhold til økonomiplanen

Tiltak, drift	Kostnad	
(Tall i mill)	2017	Status pr 31.12.17
PRIORITERTE TILTAK FRA ØKONOMIPLANEN 2017-2020		
FELLES		
Valg	0,4	Stortingsvalg høst 2017
Lærlingeordning	1,0	Omfatter ca 20 lærlinger, administreres av virksomhetene
Innkjøpssamarbeid med kommuner i Værnesregion(VR) og Inn-Trøndelagssamarbeidet (INT).		Nedsatt en arbeidsgruppe bestående av VR, INT samarbeidene og innkjøp Levanger/Verdal. Gruppe utarbeider et beslutningsgrunnlag til rådmennene som skal danne grunnlaget for saksframlegg om å formalisere samarbeidet. Fullføres vår 2018.
KULTUR, NÆRING, SAMFUNNSUTVIKLING ,TEKNISK DRIFT		
Anmodning fra IMDi om bosetting 40 personer		Mottok 37 flyktninger etter anmodning fra IMDi, i tillegg kom 19 personer i forbindelse med familiegjenforening.
Stiklestad nasjonale kultursenter, prosjektstilling knyttet til utvikling mot 2030	0,1	Årlig tilskudd for periode 2017-2019
Etablering av frivillighetsforum/revidering av temaplan frivillighet		Ikke gjennomført
Utbygging av digital infrastruktur		Innvilget utbyggertilskudd gjennom NKOM bredbåndstøtteordning
Anbud på førstelinje, etablerermottak og opplæring		Gjennomført off. anbudskonkurranse, leverandør valgt.
Reiseliv og destinasjonsutvikling		Gjennomført off anbudskonkurranse, for felles innkjøp av destinasjonsutvikling, leverandør valgt.
Deltakelse i prosjektet «Attraktive nordiske byer», initiert av Nordisk Ministerråd.		Søkt om deltakelse sammen med Levanger og Steinkjer. Prosjektet går over perioden 2017-2019.
Temaplan for klima og energi		Klimastrategi vedtatt av samkommunestyret oktober 2017
Felles næringsplan for Verdal og Levanger		Vedtatt av samkommunestyret juni 2017

Tiltak, drift	Kostnad	
NYE PRIORITERTE TILTAK		
OPPVEKST		
Ekstra time naturfag 5.-7. klasse	0,3	Innført som forutsatt og videreført
Ekstra årsverk u-trinn, lærertetthet	3,35	Innført som forutsatt, men opphørte høsten 2017
Ekstra årsverk 1. - 4. trinn, lærertetthet	1,7	Innført som forutsatt, og ordningen er videreført med helårseffekt i 2018
Utstyrsbua	0,53	Tiltak videreført med finansiering gjennom fattigdomsmidler
Ungdomslos	0,6	Tiltak videreført med finansiering gjennom fattigdomsmidler
Utviklingsprosjekter og kompetansehevinger i skole		Under innføring
Utviklingsprosjekter og kompetansehevinger i barnehage		Under innføring
Barnevernvakt	0,35	Fast ordning fra 2017
Ungdommens hus	1,4	Panzer åpnet våren 2017, med fast åpningstid to ettermiddager per uke
Moderasjonsordning barnehage	1,84	Ordningen er innført som forutsatt, helårsvirkning i 2017
Nasjonal norm for bemanning i barnehage	3,5	Økte kostnader vil komme i driftsåret 2018
Justering av skolestruktur		Ny skolestruktur vedtatt i PS 56/17
HELSE OG VELFERD		
Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester	0,97	Leder tilsatt, i drift fra april 2017.
Dag, læring og mestringstilbud		Frisklivsentralen overdratt fra ROS 01.07.17 og er organisert som en del av hjemmetjenesten. Samorganisering av dagtilbud og Frivillig Verdal realisert fra 01.08.17.
Hjemmetjeneste aktivitetsjustering		Årsverksinnsparing ved innføring av multidose, omfattet 3 årsverk - ikke realisert.
Avvikling av sykehjemsplasser	-4,5	Utført som forutsatt ØBH -1 årsverk, kjøkken -0,5 lærer, økte satser, adm. -0,2 årsverk

Tiltak, drift	Kostnad	
Samordning rustjenester og psykisk helse		Ikke realisert.
Bo og dagtilbud Avlastningstjeneste/		2 helgestillinger ble holdt vakant. Ressursbruk ble justert etter antall brukere pr helg og med en litt mindre bemanningstetthet.
Bo og dagtilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne		Ca 2,5 årsverk ble redusert på grunn av bruker som flyttet inn i et annet tjenesteområde. 1 årsverk ble redusert som følge av at en omsorgsleilighet ved Prost Brants vei ble holdt ledig. 1 årsverk redusert på Lysgård knyttet til bedre logistikk på tjenestene /mer effektivt utnyttet arbeidslister. Det ble imidlertid en ny stor økning i årsverk (ca 7 årsverk) knyttet til etablering av base ved Reinsholm Vest fra mai/juni 2017.
Psykiske helse		Endret turnus -0,6 årsverk. Det ble holdt ulike vakanser i løpet av året for å klare innsparingskravet. Større forbruk enn budsjettert i slutten av 2017 knyttet til økt brukerbehov. Dette startet en prosess med å etablere en egen institusjonsplass med styrket bemanning fra januar -18. Antall søknader/henvisninger til avd psykisk helse har økt med 40 % fra 2016 til 2017. I 2017 mottok avdelingen 303 søknader/henvisninger.
Rustjeneste		Bortfall av tilskuddsmidler, reduksjon av 1,5 årsverk, status.
Konseptutvikling helsehus	1,5	Planlegging og programmeringsarbeid igangsatt.
Tiltak i NAV		Leiekontrakt med Tryggården oppsagt – realisert fra 01.09.17. Økonomisk sosialhjelp er redusert fra august og ut året fra ca 180 tjenestemottakere til ca 120 tjenestemottakere.
Endret tilbud helse Ressurskrevende tjenester i omsorgstjenesten		Innført som forutsatt

6.1.2 Gjennomføring av investeringstiltak i henhold til økonomiplanen

Hovedoversikt investeringer fra økonomiplan 2017-2020 / 2018-2021 Tiltak	Status pr 31.12.17
IKT-utstyr i kommuneorganisasjonen	Avsatt 3,9 mill, tiltak gjennomført
IKT-utstyr i skoler og barnehager	Avsatt 3,0 mill, tiltak gjennomført
IKT-utstyr i helse/velferd	Avsatt 3 mill, tiltak ikke gjennomført
Velferdsteknologi helse/velferd	Avsatt 5 mill, tiltak gjennomført i liten grad
Oppgradering skolebygg	Avsatt Ørmelen 7 mill, Vinne 1,5 mill, Stiklestad 1,5 mill, Verdalsøra 1 mill Ørmelen og Verdalsøra utført, Vinne/Stiklestad mindre tiltak utført
Etablering ENGIA-rom ved MNRT	Avsatt 2,7 mill, tiltak gjennomført
Mindre tiltak barnehager	Avsatt 1,0 mill, planlagte tiltak utført
Vuku barnehage, nybygg	Avsatt 8,0 mill Forprosjekt gjennomført høst 2016. Bygging i gang, ferdig høst 2018
Oppgradering barnehagebygg	Avsatt 0,1 mill (Reinsholm barnehage) Ikke effektivert.
Utstyr/inventar omsorg og velferd	Avsatt 0,5 mill, planlagt utstyr innkjøpt
Brannsikring/nødstrøm Verdal bo- og helsetun	Avsatt 3,4 mill, prosjektet er i gang og fullføres vår 2018
Bygninger helsedrift m.v	Avsatt 4,0 mill, programmering og reguleringsplan igangsatt
Oppgradering kommunale boliger	Avsatt 1,0 mill, ikke effektivert
Oppgradering avlastningsbolig, Ringveien nord	Avsatt 4,8 mill, ferdigstilt
Oppgradering avlastningsbolig	Tiltak ferdigstilt
Kommunale uteområder og ulike idretts-, friluft- og kulturanlegg	Avsatt 5 mill, Klubbhus og basketballbane Vinne ferdig.
Friidrettsanlegg	Avsatt 13,2 mill, tiltak utsatt
Nord-Trøndelag teater	Avsatt 10 mill, tiltak ferdigstilt
Oppgradering bokbuss	Avsatt 0,3 mill, tiltak ferdigstilt

Hovedoversikt investeringer fra økonomiplan 2017-2020 / 2018-2021 Tiltak	Status pr 31.12.17
Sentrumsutvikling	Avsatt 5+6+0,5 mill, Uteareal Nord-Trøndelag teater, Moparken og skatepark. Prosjekter igangsatt og ferdigstilles vår 2018
Rådhuskvartalet - tilpasninger bygg	Avsatt 4 mill, Herredshuset ferdigstilt, Rådhuset påbegynt
Ungdommens hus	2 mill, ferdigstilt, kun mindre endringer gjenstår.
ENØK-tiltak kommunale bygg	Avsatt 0,5 mill, avsatte midler benyttet.
Holmen bro	Avsatt 7 mill, anbud ute vinter 2018. Bygging i løpet av 2018.
Kommunale veger	Avsatt 8 mill (Opprusting/asfaltering av Ravlov, Vistvikv, Østvollv, Sandstiv, Moholtv, Kokkv, Brennev) Tiltak utført.
Gang- og sykkelveger	Avsatt 5 mill (Sentrum til Ørin, sentrum til Reinsholm, skilting Verdal by) Tiltak delvis gjennomført
Havnekrysset forskuttering	Avsatt 9,3 mill, tiltak ferdigstilt
Maskiner, traktor klippere	Avsatt 0,3 mill, tiltak ferdigstilt
Brannordningen, overflate og redningsutstyr	Avsatt 0,25 mill, tiltak ferdigstilt
Boligfelt Leklemåsen	Avsatt 0,5 mill, mulighetsstudie utført
Boligfelt Lysthaugen, 14 boligtomter	Avsatt 8,5 mill, tiltak ferdigstilt
Kjøp av tjenestebiler	Avsatt 2 mill , tiltak ferdigstilt
Tiltak hovedplan vannforsyning	Avsatt 14,5 mill, Volhaugen pågår, Ulvilla ferdig.
Utbedring kloakkanlegg sentrum	Avsatt 8 mill Volhaugen, pågår, ferdigstilles 2018
Sanering av spredt avløp	Avsatt 5,5 mill Fætta, pågår og ferdigstilles vår 2018

6.2 Selvkost

I 2016 ble det på selvkostområde vann og avløp et merforbruk på 2,72 mill med en samlet dekningsgrad på 95,18%. Merforbruket ble finansiert med bruk selvkostfond, som pr 31.12.16 blir redusert til 7,97 mill kr.

I 2017 er fakturerte kommunale avgifter på selvkostområde vann og avløp 5,64 mill lavere enn kostnadene knyttet til drift og dekningsgraden er samlet på 90,2%. Merforbruket er også i 2017 finansiert ved bruk av selvkostfond. Selvkostfond er pr 31.12.17 redusert til 2,32 mill kr.

I kapittel 4.5.1 beregning av korrigert årsresultat, er det korrigert for at kommunen i 2017 finansierer større utgifter til selvkostområdene enn inntekter som kommer inn på gebyrer. Når kommunen i tidligere år har tatt inn for mye i gebyrinntekter, skal dette tilbakeføres innbyggerne i form av lavere gebyrer de påfølgende år. Altså er utgiftene til selvkostområdet kunstig høyt i 2017 som følge av plikten til å tilbakeføre. Dermed er også årsresultatet for kommunen i 2017 kunstig lavt.

For tjeneste vann er kvantumsavhengige satser for 2018 uendret fra 2017 til 2018 med unntak av fastgebyr på eiendom som er økt med kr 325. For tjeneste avløp er fastgebyret økt med kr 175, mens øvrige kvantumsavhengige satser er redusert.

7 INTERNKONTROLL

7.1 Rutiner for internkontroll

Kravet til internkontroll er hjemlet i KommuneLOvens § 23 og handler om å sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

I praksis er internkontroll formaliseringer, dokumenter og rutiner (arbeidsformer, kontrolltiltak, prosedyrer og rapporteringer) som utarbeides, vedlikeholdes, kontrolleres og følges opp for å sikre at kommunen har den ønskede utvikling, at lover og regler overholdes, at det er kvalitet og effektivitet i tjenestene, og at omdømme og legitimitet ikke svekkes.

I Verdal kommunes internkontroll inngår plan- og styringssystemet, årshjulet, planverket, tertialrapporter og årsberetning. Videre inngår kvalitets- og avvikssystemet, reglementer innenfor personalforvaltning og arbeidsgiverområdet, delegasjonsreglementet og etiske retningslinjer.

En viktig dimensjon i internkontrollen i Verdal kommune er arbeid med de grunnleggende verdier og etisk standard. Det er gjennom forståelse av dette grunnlaget også mekanismene for å forstå de skrevne regler og retningslinjer etableres. Denne forståelsen gir igjen grunnlag for en adferd som er i tråd med etiske standarder og god forvaltningsskikk, slik den nedforstående figuren viser.

Medarbeiderundersøkelser og brukerundersøkelser understøtter de faste aktivitetene de årene slike gjennomføres. Det samme gjør økonomireglement, som vedtas årlig, samtidig med behandling av budsjett/økonomiplan og reglement for finansforvaltning som vedtas en gang i hver kommunestyreperiode. Den økonomiske internkontrollen er også i stadig utvikling, med

rutinebeskrivelser og kontrollaktiviteter. Stadig større andel av kjøp av varer skjer gjennom e-handel, og dette bidrar også til stadig forbedret internkontroll.

Kommunen har faste etablerte rapporteringsstrukturer til kommunestyret for den økonomiske utviklingen gjennom året. Rapportering i henhold til finansreglementet skjer samtidig.

De vedtatte etiske retningslinjer og arbeidsreglement etterleves. Dette blant annet med tanke på ansattes adgang til å inneha ekstraerverv og bierverv, styreverv eller annet lønnet oppdrag som er uforenelige med den kommunale arbeidsgivers legitime interesser, eller er egnet til å svekke tilliten til forvaltningen.

Det utvikles stadig sterkere kunnskapsgrunnlag for beslutningsstøtte, og med det redusert risiko. Stadig oftere blir risiko- og sårbarhetsanalyser gjennomført i forbindelse med beslutningsprosesser, og dette må fortsatt utvikles videre systematisk.

7.2 Håndtering av avvik, varsler og klagesaker

Verdal kommune benytter et eget kvalitetssystem Compilo for både å dokumentere interne rutiner og prosedyrer, samt til å varsle avvik internt. Dette foregår i en kontinuerlig prosess, hvor også Arbeidsmiljøutvalget (AMU) er et aktivt organ.

Rutiner for varsling:

Verdal kommune har egne rutiner for hvordan den enkelte ansatte kan varsle. Når det gjelder saksbehandling av mottatte varsel, har det ikke vært egne rutiner for dette – utover det som følger av lovverk (bl.a. forvaltningslov og offentlighetslov). For å sikre at innkomne varsler blir behandlet etter gjeldende regelverk, er det utarbeidet egne rutiner for saksbehandling. Dette er behandlet i Arbeidsmiljøutvalget.

Klage- og tilsynssaker Helse- og omsorg

Kommunen vil i løpet av et år ha flere klage- og/eller tilsynssaker. Dette kan være knyttet til både klager fra brukere samt systemtilsyn fra Fylkesmannen. I perioden 17.02. til 22.03.17 gjennomførte Fylkesmannen i Nord-Trøndelag tilsyn knyttet til tildeling av langtidsopphold i sykehjem. Dette tilsynet ble avsluttet i mars -18 og avvik er med dette lukket. Tilsynssakene krever at kommunen gjennomgår en eller flere områder i sin tjenesteproduksjon knyttet til eks. saksbehandling, prosedyrer, utmåling av bistand eller kvalitet i tjenesten. Behandling av og tilbakemelding på klager/tilsynssaker er derfor viktig for kommunens helse- og omsorgstjenester. For å ivareta meroffentlighet har kommunen fra 2017 valgt å legge ut avgjørelser i tilsynssaker på kommunens hjemmesider.

8 KOSTRAANALYSE

8.1 Nøkkeltall og historisk utvikling

Tall i hele kroner.

Hovedtall for årene. (Kroner i 1000)	2013	2014	2015	2016	2017
Antall innbyggere v/ årets utgang	14 788	14 809	14 885	14 849	14 943
Endringstakt i %	1,71 %	0,14 %	0,51 %	-0,24 %	0,63 %
Skatt på inntekt og formue	266 391	279 742	280 360	303 298	319 010
Eiendomsskatt	33 898	34 061	31 174	34 365	35 568
Skatter totalt	300 289	313 803	311 534	337 663	354 578
Rammetilskudd	424 080	432 385	446 588	459 460	461 590
Andre generelle statstilskudd				4 050	3 341
Sum frie inntekter	724 369	746 188	758 122	801 173	819 509
Andre inntekter	292 629	320 442	342 403	302 199	322 011
Sum driftsinntekter	1 016 998	1 066 630	1 100 525	1 103 372	1 141 520
Netto driftsresultat	-17 809	-8 890	15 144	25 795	33 473
Netto driftsresultat i % av driftsinnt.	-1,75 %	-0,83 %	1,38 %	2,34 %	2,93 %
Disposisjonsfond	22 388	21 063	4 625	15 676	31 295
Regnskapsm. Mer / mindreforbruk	0	-10 509	9 284	23 966	27 560
Dispfond +regnsk.res i % av driftsinnt.	2,20 %	0,99 %	1,26 %	3,59 %	5,16 %
Investeringer i anlegg	60 305	70 434	64 412	178 036	135 474
Langsiktig gjeld	2 240 886	2 348 318	2 467 763	2 648 355	2 849 524
- herav påløpne pensjonsforpl.	1 123 312	1 197 610	1 233 056	1 282 645	1 398 269
Langsiktig gjeld i % av driftsinnt.	220,34 %	220,16 %	224,24 %	240,02 %	249,63 %
Renter og avdrag på lån	69 134	67 685	67 703	70 718	71 748
Vekst i frie inntekter	27 274	21 819	11 934	43 051	18 336
Vekst i renter og avdrag på lån	3 897	-1 449	18	3 015	1 030
%-andel frie inntekter til renter og avdrag på lån	9,54 %	9,07 %	8,93 %	8,83 %	8,75 %
Bto driftsres. i % av bto driftsinnt.*	0,3	1	2,8	3,7	4,2
Nto driftres. i % av bto driftsinnt.*	-1,20 %	-0,30 %	1,60 %	2,50 %	2,80 %
Frie inntekter pr. innbygger (hele kroner)*	46 691	48 087	48 838	51 368	52 245
Langsiktig gjeld i % av bto driftsinnt.*	222,60 %	223,80 %	228,30 %	231,90 %	244,20 %
Arbeidskapital ex. premieavvik i % av bto. driftsinntekter*	4,40 %	-1,70 %	6,20 %	10,50 %	12,80 %
Netto lånegjeld pr. innbygger*	66 751	68 176	68 511	75 061	79 324

* Tall fra KOSTRA – foreløpige tall for 2017 pr 15.03.18, endelige tall offentliggjøres i juni 2018. Eget vedlegg for Kostra 2017 utformes i forbindelse med arbeidet med Økonomiplan for perioden 2019-2022.

Tabellen ovenfor viser at Verdal for tredje år på rad har et positivt netto driftsresultat. Netto driftsresultat viser forholdet mellom årets eksterne driftsinntekter og eksterne driftsutgifter. Netto driftsresultat over tid er av teknisk beregningsutvalg for kommuneøkonomi vurdert som det beste

måltall for kommunenes økonomi. Det kan likevel være spesielle forhold i enkeltkommuner som gjør at tallet ikke tegner et korrekt bilde for et enkelt år. For eksempel kan netto driftsresultat være negativt som følge av planlagt nedbygging av frie fond. Det er derfor nødvendig å lese driftsmarginen i sammenheng med de andre nøkkeltallene. Netto driftsresultatet er det resultatbegrep i kommuneregnskapet som ligner mest på årsresultatet for en bedrift, og er anbefalt å ligge på ca. 2 % av kommunens brutto driftsinntekter. For Verdals del ligger resultatet på 2,9 % i 2017, dog påvirket av engangshendelser og forhold utenfor kommunens kontroll, ref omtale i kapittel 4.5.1.

Kommunens disposisjonsfond er etter noen års nedgang nå på tur opp igjen. Fylkesmannen anbefaler kommunene å ha minst 5-7 % disposisjonsfond i normalår. Fondet var nede i 4,6 mill kroner i 2015 og har økt gjennom 2016 og 2017 til 31,3 mill kroner gjennom disponering av regnskapsmessig mindreforbruk og budsjettert avsetning til fondet. Det er i årene framover ytterligere behov for fortsatt å styrke fondet. Ikke minst er dette viktig ettersom kommunen har et bokført premieavvik på samlet ca. 42 millioner kroner (inkl. arbeidsgiveravgift) som i årene fremover skal kostnadsføres i driftsregnskapet.

8.2 Indikatorer fra KOSTRA

Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter:

Indikatoren viser differansen mellom brutto driftsinntekter og brutto driftsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter. Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforringelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert før regnskapsmessig resultat fastsettes. I indikatoren brutto driftsresultat gis imidlertid avskrivningene resultateffekt, og kan følgelig brukes for sammenligning med det resultatorienterte regnskapssystem, som primært brukes i privat næringsliv. Fra og med regnskapsåret 2014 utgår mva-kompensasjon påløpt i investeringsregnskapet fra beregningen av brutto driftsinntekter. Dette gir et brudd i tidsserien og medfører isolert sett at variabelverdiene vil bli lavere.

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter:

Indikatoren viser netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for kommunekonsernet. Netto driftsresultat beregnes ut fra brutto driftsresultat, men tar i tillegg hensyn til resultatet av eksterne finansieringstransaksjoner, dvs. netto renter, netto avdrag og tap/gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler), samt kommunale utlån, utbytter og eieruttak, og er i tillegg korrigerert for avskrivninger slik at disse ikke gis resultateffekt. Netto driftsresultat kan enten brukes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk. Fra og med regnskapsåret 2014 utgår mva-kompensasjon påløpt i investeringsregnskapet fra beregningen av brutto driftsinntekter. Dette gir et brudd i tidsserien da brutto driftsinntekter isolert sett vil bli lavere. I de fleste tilfeller vil også dette isolert sett medføre lavere indikatorverdi. Fra og med 2014 anbefales et netto driftsresultat på 2 %.

Frie inntekter pr. innbygger:

Indikatoren viser kommunekonsernets frie inntekter i kroner per innbygger. Med frie inntekter menes inntekter som kommunene kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter. Skatt på inntekt og formue og rammetilskudd fra staten defineres som frie inntekter. Data hentet fra kommuneregnskapet og SSBs befolkningsstatistikk. Tallene for Verdal viser at man har inntekter like i underkant av landsgjennomsnittet pr innbygger uten Oslo som er 53 601 kr. Levanger har lavere

snittinntekt pr innbygger, mens Steinkjer er tilnærmet på nivå med landssnittet. Denne trenden har vært ganske jevn de siste årene.

	Frie inntekter i kroner per innbygger					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1702 Steinkjer (-2017)	44 933	46 540	47 920	48 990	51 768	53 335
1719 Levanger (-2017)	44 020	45 610	46 213	47 674	50 135	50 949
1721 Verdal (-2017)	45 695	46 691	48 087	48 838	51 368	52 245

Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter:

Indikatoren viser langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter for kommunekonsernet. Ordinære renter og avdrag på lån skal finansieres av driftsinntektene, og indikatoren viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til disse. Lån beregnet for videreformidling til andre instanser/innbyggere, såkalte formidlingsutlån, inngår også i indikatoren. Pensjonsforpliktelser inngår. Langsiktige lån har normalt lengre løpetid enn et år.

Arbeidskapital ex. premieavvik i % av brutto driftsinntekter:

Indikatoren viser arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter for kommunekonsernet. Arbeidskapital ex. premieavvik defineres som differansen mellom omløpsmidler ex. premieavvik og kortsiktig gjeld ex. premieavvik, og er et uttrykk for kommunens likviditet. Med likviditet menes evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Premieavvik er holdt utenfor definisjonen for å gi et bedre uttrykk for likviditeten. Tallene viser at Verdal kommune hadde svak likviditet ved utgangen av 2014, men at man gjennom de tre siste årene har bedret denne kraftig. Sammenlignet med andre kommuner i Nord-Trøndelag og Kostragruppe 8 (som Verdal kommune tilhører) har Verdal likevel en betydelig dårligere likviditet enn andre kommuner.

Netto lånegjeld pr. innbygger:

Indikatoren viser netto lånegjeld i kroner per innbygger, for kommunekonsernet. Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån. Indikatoren omfatter dermed utlån hvis mottatte avdrag skal inntektsføres i investeringsregnskapet, i tillegg til innlån som skal avdras i driftsregnskapet. Utviklingen viser en svak vekst i gjeld pr. innbygger. Det er vanskelig å sammenligne disse tallene med andre kommuner uten å vite mer om hvordan gjeldsporteføljen er sammensatt med tanke på hvor stor del av gjelden som er selv bærende (renter og avdrag dekkes av eksterne aktører, eks. avløp, vann).